LANDINARNAS TRENINGSTIPS

Treningsmetoder som fungerer fra valp til voksen hund

Av Anders Landin

Utgave 3, januar 2004

Oversettelse Terje Berntsen

Forord norsk utgave

Det er med stor glede og nytte jeg har brukt årets første måneder til å oversette dette heftet til norsk. Metodene som beskrives er helt i tråd med hvordan jeg selv arbeider med egne og andres hunder. Mine planer om selv å skrive et tilsvarende hefte er derfor skrinlagt.

Alle hundeeiere vil ha nytte av innholdet i dette heftet, men det er i første rekke eiere av stående fuglehunder som har mye å hente her.

Den største forskjellen mellom arbeidet til Anders Landin og slik vi holder på i Norge, er ettersøk av hjortevilt og apport av rev/mink/grevling. Et fåtall fuglehunder i Norge blir opplært til å gå blodspor eller ferskspor etter hjortevilt. En vorsteh i Sverige blir ofte brukt mer allsidig enn vi gjør. Det er derfor noen avsnitt som neppe er direkte matnyttige for de fleste, men allikevel er det interessant å sette seg inn i metodikken og utvide forståelsen for hva man kan få våre hunder til å gjøre.
Det drives en god del med apporttrening på fugl i Norge. Hittil er det de kontinentale rasene som har vært overrepresentert på de kombinerte prøvene, der det konkurreres i søk-, spor- og vannapport. Sporarbeidet blir bare utført av de voksne (over 2 år) hundene i Norge, mens svenskene også har sporarbeid for unghundene. Det er innlysende at hundens arbeid etter skuddet også er en viktig del av human jakt.

En annen side av hundeholdet som vi ikke vektlegger i "fuglehundnorge" er mentaltester eller funksjonsanalyser. Norsk vorstehhundklubb fikk testet endel hunder for flere år siden. Resultatene var så gode at man ikke fant grunn til å legge ned flere ressurser i dette arbeidet. Men i endel andre hundemiljøer tester man hundene sine. Uten å nevne raser her, er det helt klart at flere fuglehundraser bør vektlegge gemytt mer enn det har blitt gjort de siste årene.

Forøvrig må deler av heftet leses med det i bakhodet at Anders Landin bor i sødre del av Sverige og har tilgang på marker med rapphøns og fasaner som de fleste av oss må reise langt for å komme til. Det er klart at nødvendigheten av å bruke duer i treningen da ikke er tilstede. Vi som bruker duer i Norge får gjort en stor jobb med hundene når det gjelder respekt for fugl, og at hundene ikke skal løpe etter i oppflukten. Denne trening bør imidlertid kombineres med trening på hønsefugl.

Heftet bør leses med penn i hånden, da understrekninger og eventuelle kommentarer er viktig å få med til man senere ser gjennom heftet – for dette heftet leses mer enn en gang!

God fornøyelse!
Mai 2004
Terje Berntsen
Rotvelta fuglehundsenter
www.rotvelta.no

Innholdfortegnelse

Om innholdet i ”Treningstips” 4
Ulike treningsmetoder 5
Lederskap og forbud 6
Koppeltrening 8
Frihet 10
Innkalling 10
Vi lærer hunden å sitte 15
Bli (sittende) 16
Lineføring 17
Fri ved foten 18
Ligg 18
Bli liggende 20
Stopp er en suveren kommando 21
Apportering 27
Rev og grevling 32
Apportsøk 32
Dirigering 34
Trening av felt- og fuglearbeid 39
Søk og reviering 39
Stand og reising 44
Tjuvreis 45
Sekundering 45
Treg reis 46
Knallapportering 50
Rapportering 51
Spor 52
Vannarbeidet 54
Rådyrrenhet 56
Elhalsbånd 57
Blodspor 59
Bringselrapportering 61
Fra valp til voksen 63
Treningsfugler 72
Gemytt 76
Pipe- og bjeffehunder 80
Rømmere 81
Forandre din vorsteh til en spaniel 83

Om innholdet i ”Treningstips”

Hva de ulike avsnittene handler om er blandt annet trening av den grunnleggende lydighet som kreves for å gjøre samværet med hunden hyggelig og for at hunden skal bli en trivelig kamerat. Du finner også en hel del om apportering og sportrening som, foruten å være til nytte, også gir hundene en god mental stimulans. Mange avsnitt retter seg mest til dem som jobber med jakthunder, først og fremst stående fuglehunder.

Hensikten med ”Treningstips” er å gi konkrete og praktiske råd om hvordan du kan trene din hund for på rimelig tid å få et bra resultat. Jeg unngår dyptgripende teorier og etologi om ulveflokkens oppførsel (etologi er jeg dessverre dårlig på og ulver har jeg aldri arbeidet med) – du får helt enkelt vite hva du skal gjøre, og når det skal gjøres. Jeg forsøker også å tydeliggjøre betydningen av å variere treningsmetoder utifra individet du arbeider med. Denne kunnskapen rekker ofte ganske langt. I alle fall har det holdt bra for meg selv og mine hunder.

For deg som har eller venter på din første valp, anbefaler jeg å lese avsnittet ”Fra valp til voksen” først. Her finner du noen tips om hvordan jeg arbeider med mine valper og unghunder og ved hvilken alder jeg begynner å trene de ulike momentene.

De treningsmetoder som beskrives er i de fleste tilfeller ikke på noe vis nye eller revolusjonerende. Men gjennom årene har jeg, med små forandringer, benyttet disse ved trening og konkurranser med såvel brukshunder som gjeterhunder og jakthunder. Mange års erfaring med dressurkurs på ulike nivåer, har vist at denne måten å trene på gir utmerkede resultater. At det i skrivende stund ligger fem vorstehre på gulvet ved siden av meg, samtlige jaktchampioner, fire av dem med første premie på fullbruksprøve, en av dem riksprovsvinner eliteklasse og en av dem vinner av riksprovets unghundsklasse, synes jeg viser at min måte å trene på også fungerer for en stående fuglehund.

Selvsagt kan ikke en treningsmetode passe alle hunder og heller ikke alle hundeførere. I mange av avsnittene har jeg derfor forsøkt å gi tips om alternative måter å trene på. Tenk litt selv, og ta vare på de delene du tror passer deg og din hund. Tenk også på hva du skal ha din hund til og hva som er vesentlig for deg, hva din hund skal bli flink til. Glem heller ikke at ikke alle hunder er født til å bli førstepremiehunder på konkurranser og prøver. De kan være akkurat like anvendbare, ”gode” og bra venner allikevel!

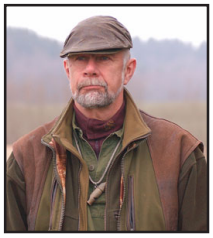

Om meg selv

I løpet av snart 40 års arbeid med hunder og dressur har jeg hatt tid til å prøve en hel del. Utdanning i Svenska brukshundklubben til lærer i hundetjeneste, utdannet til gjeterhundinstruktør i Svenska vallhundklubben og kurs på hundskolan for jakthundinstruktører.

Fra midten av 60-tallet har jeg trenet og konkurrert med brukshunder (spor, søk og politihunder) gjeterhunder og jakthunder. I løpet av min tid på daværende Forsvarets hundeskole ble jeg utdannet på minehunder og vakthunder.
Egne hunder gjennom årene har vært schäfer, bordercollie, dachs, basset, beagle og støvere. Våren - 89 ble den første vorsteh anskaffet. Siden da har jeg brukt størstedelen av fritiden til trening, jakt og jaktprøver med denne utrolig trivelige og anvendbare rase.

I løpet av årene har jeg foruten hundeeierutdanning og dressurkurs arbeidet med trening av hunder for ulike bruksområder. Tross alle år med ”hundejobb” må jeg erkjenne at jeg ikke kan regne meg til den lille eksklusive skare dressører som vet alt og aldri mislykkes. Ikke heller til dem som vet alt om hvordan hunder tenker. Men på den annen side, kan det her med at man aldri bli utlært være det som gjør det så forbasket morsomt å holde på?

Når jeg har noen nye dressurtips kommer jeg selvfølgelig til å dele det med andre, og oppdatere nåværende tips. Informasjon om dette finner du som vanlig på vår hjemmeside www.landins-hund-katt.se og på nettsiden til den norske oversetteren www.rotvelta.no

Lykke til med lesingen

Anders Landin

Mångfaldigande av innehållet i denna dokumentation, helt eller delvis, är enligt lagen om upphovsrätten av den 30 december 1960 förbjuden utan medgivande av författaren.

Et sterkt lederskap og uvilkårlig lydighet er nødvendig. Men det er en vesentlig forskjell på autoritet og brutalitet!

Ulike treningsmetoder

Har du gått noen kurs eller lest noen bøker om dressur finner du snart at det finnes nesten like mange metoder for innlæring som det finnes instruktører og ”hundeskribenter.” Ser du nærmere på de ulike metodene, og plukker bort alle smådetaljer som skiller dem, har vi i prinsippet to metoder igjen. 1. Innlæring gjennom motivasjon og belønning, der godbiter, ros og/eller andre forsterkere (som ball eller fille) er hovedbestanddelene. 2. Innlæring som bygger på lederskap og uvilkårlige krav.

I det siste har det i visse kretser blitt uglesett å stille krav til hundene. Alt skal læres inn med godbiter, eller gjennom på annet vis å lokke hunden til å utføre ønsket adferd. Det ville vært løgn om jeg her skulle påstå at dette ikke fungerer. Jeg har sett noen få hunder som utelukkende er trenet på denne måten, med bra resultat. Men jeg har sett utrolig mange fler som ikke fungerer etter ønske, da de har fått vokse opp uten et fungerende lederskap. Eller uten at man har stilt noen krav til dem. Det er en stadig voksende skare hundeeiere som, etter å ha gått kurs der godbiter og ros har vært enerådende, kommer til meg og søker hjelp for å få orden på hundene. Og jeg har enda ikke sett den hanhund som heller velger kjøttboller som mor eller far vifter med, fremfor den løpske tispen på den andre siden av veien. Haren som plutselig dukker opp foran nesen på jakthunden er, pussig nok, også ofte mer fristende for hunden enn kjøttboller.

Selvfølgelig skal motivasjon og ros benyttes i massevis under trening, ikke minst når vi begynner med den lille valpen. Godbiter under treningen er også noe som jeg selv bruker - alltid når jeg arbeider med valper og unghunder, av og til også til de eldre hundene. Men dette utelukker selvfølgelig ikke at jeg, så snart hunden vet hva jeg forventer med min kommando, begynner å stille krav på uvilkårlighet i momentets gjennomføring.

Bruk av forsterkere, som jeg nevnte innledningsvis, er det mange som jobber med, ikke minst blant ”brukshundfolket”. For deg som har en hund med kamplyst og du ser at det er en mulighet for en virkelig interesse for en liten slangebit eller gummiball, kan dette helt klart være verd å prøve. Det finnes mange eksempler på at denne metoden har gitt suverene resultater innen bruks, lydighet og agility. Selv har jeg for liten erfaring med metoden til å gå inn på detaljer om hvordan treningen skal legges opp.

Å kunne skape fortrolighet og tillit er nøkkelen til fremgang med dressuren

Lederskap og forbud

Forbud høres alltid trist ut. Dessverre er det noe av det første vi må lære våre hunder. En fungerende forbudskommando er et av de viktigste målene ved våre kurs. Faktum er at om hundene hadde lært seg uvilkårlig å adlyde en eneste kommando – ”nei!”, hadde de fleste hundeeiere formodentlig ikke behøvd å gå på noen kurs.

Demokrati

Hvor gjerne vi enn skulle ville det, kan vi ikke tillempe demokratiske spilleregler i omgang med hunden. Hunden er et flokkdyr, og med et flokkdyrs behov for en sterk leder. Verken vi eller hunden tjener på å forsøke å gjøre dem til mennesker.

Hvordan sier hunden nei?

Et godt eksempel fikk vi på et valpekurs for noen år siden. Vår gamle border collietispe lå litt for seg selv i en spisepause. Valpene sprang rundt og lekte. En liten freidig valp nærmet seg tispen, som ville være i fred. Hun knurret – sa altså ”nei – stopp der.” Valpen, som enda ikke hadde lært hva nei betød, fortsatte frem mot tispen. Selvsagt aksepterte ikke tispen dette. Den bet valpen forsiktig. Valpen hylte, og med halen mellom bena løp den raskt unna. En stund senere forsøkte den lille tøffingen seg igjen. Tispen ville fremdeles være i fred og sier igjen sitt ”nei”. Valpen hadde nå, etter en eneste tilsnakkelse, lært sin lekse og stoppet umiddelbart på behørig avstand. Med hele sitt oppsyn, hengende ører og hale, viste valpen hvor snill han var.

Ved matskålen

Liknende valpeoppdragelse har vi også sett flere ganger når vi serverer mat til våre egne hunder. Familiens nye valper eller unghunder lærer ganske snart, og på samme måte som jeg beskrev ovenfor, å ikke gå frem til de eldre hundenes matskåler. Til tross for denne harde vei å lære seg hva som gjelder i flokken, går ikke våre hunder rundt og er redde for hverandre, hvis noen skulle tro det. Tvertimot, hundene søker hverandres selskap, sover sammen og leker sammen.

Vårt aller mest bestemte ”nei”

Vårt nei skal, når situasjonen krever det, være akkurat like effektivt som tispens knurring, og fremkalle akkurat samme reaksjon hos hunden. Derimot skal vi ikke gå like fort frem som hundene gjør. På ”normalhunden”, om det nå finnes noen slike, skulle dette sikkert gå aldeles utmerket. Dette forutsetter at vi vet akkurat hvordan vi skal handle, gjør alt riktig og i eksakt riktig øyeblikk. Hunder er, som tidligere nevnt, ulike både som individer og rase. Du forstår sikkert selv, at det ikke passer å bruke like tøffe tak på en myk og forsakt hund som på en robust og hard hund. Men i de aller fleste tilfeller er innlærings-prinsippet som oftest likt.

En nei-kommando skal umiddelbart avbryte en uønsket handling!

Riktig situasjon

Situasjoner å bruke en forbudskommando i behøver vi ikke å lete etter. Noen vanlige situasjoner å benytte kan eksempelvis være når hunden skal til å hoppe opp i sofaen, eller stjele smørbrødet ut av hånden vår når vi spiser. Vi skal forsøke å unngå å lære inn forbudskommando i stressituasjoner som når hunden ”tar av” og eksempelvis skal fange naboens katt. Etterhvert kan vi her tillempe forbudskommandoen. Egentlig trenger vi ikke en spesiell situasjon. Det vesentlige er å lære hunden at det er en vesentlig forskjell på hvordan du er når du er forb.... og når du er fornøyd.

Hunder hører bra

Helst skal forbudskommandoen komme akkurat når hunden begynner den forbudte handling. Du behøver ikke skrike. Hunder hører adskillig bedre enn hva du og jeg gjør. Spar skrikingen som en ekstra forsterkning til det virkelig behøves. Gi kommandoen med lav, men allikevel bestemt stemme. Skjer det ikke noe, så ikke gjenta kommandoen. Gjør som hunder gjør i steden! Avbryt handlingen umiddelbart, med eksempelvis et grep over nakken eller et lite ”smell” over nesen på hunden. Første gang relativt mykt. Hva som er mykt for din hund bør du vite best selv. Fortsetter hunden den forbudte handling gjentar du kommandoen umiddelbart fulgt av en betydelig mer bestemt korrigering. Den korrigering du gjør nå, er og skal være, en forsterkning av din status og autoritet som flokkleder.

Ligger nå luringen og ser glad ut, med logrende hale, fremdeles tyggende på matten eller kanskje ser rett på deg, er det et tegn på at du ikke har vært tilstrekkelig mye flokkleder. Da er det på høy tid å fortelle hvem som bestemmer! Gjenta kommandoen, kanskje noe mer bestemt, fortsatt uten å ty til skriking, og se nå å få gjort en korrigering slik at du får signalet "se hvor liten og snill jeg er". Det vil si et noe slukøret oppsyn med hengende hale. Hvordan du gjør korrigeringen spiller egentlig ikke så stor rolle. Det er resultatet som teller.

Det gjelder hele tiden at du beholder roen selv og er observant på de signalene hunden gir deg! Når hunden avbryter den uønskede adferden skal den *raskt bli klar over at den gjør riktig* ved at den får belønning. Hvordan du belønner er avhengig av hvilken type hund (individ) du har. I blant fungerer det best med måtlig og kanskje til og med litt dempet ros. Enkelte hunder responderer best på en "livlig" belønning der du med hele kroppen viser hvor fornøyd du er.

Hvis det ikke fungerer

Som jeg har sagt tidligere, fungerer ikke alle hunder etter "læreboken". Faktum er at om det ikke fungerer, er årsaken ofte ikke hunden, men deg selv - din konsekvens, eller kanskje heller *din mangel på konsekvens*. Kanskje også på at du ikke har fått deg til å ta i tilstrekkelig for å få den riktige responsen fra hunden. Et grep i nakken er kanskje helt utilstrekkelig for din hund. Tenk da på hvordan hundene gjør, og gjør noe mer effektivt.
Selvsagt kan det finnes mange andre årsaker, og andre metoder, som kanskje passer deg og din hund bedre. Som vanlig blir rådet at du i tide søker hjelp hos en god trener, før forholdet mellom deg og hunden sporer helt av.

Barn og hund

Hund og barn passer godt sammen, og barna har ofte lettere for å kommunisere med hunder på hunders vis enn hva vi voksne har. Men barna klarer ikke kampen om lederskapet med hunden, og skal ikke forsøke på det heller. Her må vi voksne være med og passe på at leken mellom hund og barn ikke utarter seg til kamp.

Tenk deg en situasjon der hunden har et bein og knurrer og vil forsvare beinet. Her finnes et alternativ for de som ikke har, eller mener å ha, mulighet til hurtig å avgjøre kampen om hvem som skal bestemme. Alternativet er *avledning*, og går ut på at du forsøker å avlede den uønskede adferden ved å vende blikket bort og forsøke å få hunden interessert i noe annet. "Se her, hvor er ballen", eller kanskje "kom nå, så går vi ut" kan være ett par eksempler som pleier å fungere. Ofte fungerer avledning aldeles utmerket og vi unngår provokasjon.

Veldig små barn, som ikke har lært seg å "omgås hunder på riktig måte", skal ikke omgås hunder uten at en voksen er med.

En god øvelse å begynne med

Prøv gjerne denne lille "øvelsen" som jeg av og til bruker på ekvipasjer som kommer hit for rådgivning eller privattimer. Når jeg da ser hvordan fører og hund opptrer, får jeg en god pekepinn for hvordan den videre treningen skal legges opp.

Sett deg på bakken eller gulvet hvis du er inne. Legg hunden på ryggen mellom beina dine. Hunden skal ligge avslappet og stille uten at du behøver å holde den fast. Halen skal helst ligge rett ut på gulvet. Ros og litt behagelig småprat når hunden slapper av er fint. Et bestemt "nei" om den forsøker å snu seg eller komme opp. Det er forhåpentligvis du som bestemmer. Stell litt med potene, trenger klørne en klipp, kan du passe på å gjøre dette også.

Gikk det bra? Da har du alle forutsetninger for å lykkes med den treningen du velger å jobbe med. Gikk det ikke bra..... Ja, da er det på tide at du vurdere dette med lederskap og hvem som skal bestemme i din flokk.

Lederskap på hunders vis – Aron har fortalt hva som gjelder.

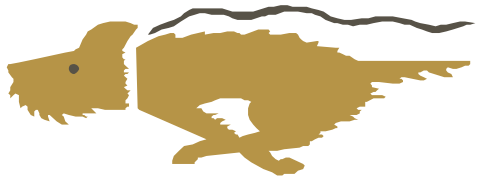

Du må bestemme deg!

Er det tillatt eller ikke å dra i koppelet?

Koppeltrening

Egentlig skulle det ikke vært nødvendig å skrive dette avsnittet. Jeg har i alle år lurt på hvorfor så mange hundeeiere lar seg lede gjennom livet av sine hunder. For hundeeieren er det jo ikke spesielt trivelig. Heller ikke for hunden som sliter seg frem, med et smalt bånd om halsen, tunga som henger og slenger, hurtig pesende, drassende på mor eller far.

Hunder er ikke intelligente, i hvertfall ikke på den måten vi mener. Hadde hundene vært smarte, hadde de ganske snart sluttet å dra i koppelet. Mange kjøper så et struphalsbånd (lenke), men det hjelper ikke. Trekkingen blir bare mer ubehagelig. Det vi heller skal gjøre er selvfølgelig å lære hundene å ikke dra i koppelet. Dette skal gjøre tidlig. Det er ingen vanskeligheter med å lære en tre måneder gammel valp å ikke dra i koppelet. Derimot kan det, for den uerfarne hundeeieren, by på store problemer å få en tung og kampglad ettåring til å slutte med trekkingen.

Hvorfor bruker vi koppel?

Et dumt spørsmål synes du sikkert. De aller fleste av oss bor i et slikt miljø at koppel er nødvendig fra første dag vi tar valpen utenfor huset. Dette blandt annet for å forhindre at valpen løper ut i trafikken eller kanskje utfører uønsket hagearbeid hos naboen. Men er det flere tilfeller der vi trenger koppel? Selvfølgelig er det situasjoner der det er praktisk med koppel. I mange år nå har jeg sjelden eller aldri brukt koppel på mine egne hunder, spesielt ikke under trening. Unntak er de gangene jeg er i bymiljø eller på plasser med båndtvang. Etter erfaring fra min egen trening og fra noen treningsgrupper der vi stort sett hele tiden har trent uten koppel, har jeg blitt helt overbevist om at hvis flere bruker denne form for trening ville vi få både lydigere hunder og bedre kontakt med hundene. Mer om dette i kommende avsnitt.

Når skal vi begynne treningen?

Som for så mange andre øvelser gjelder også her så tidlig som mulig. Selvfølgelig skal hunden ha ”vokst inn” i familien en uke eller tre, og dessuten blitt vant med koppel. Det vil si vendt seg til å ha halsbånd med koppel på uten at det er ubehagelig. De første turene med valpen i koppel gjelder det å henge med og gjøre turen så lett og trivelig som mulig.

Konsekvens

Når koppelvanen er avklart, skal vi først og fremst bestemme oss for at fra og med nå skal hunden aldri få dra i båndet, og deretter gjennomføre dette konsekvent. Med dra i koppelet mener jeg et ubehagelig drag. Selvfølgelig skal koppelet kunne strekkes uten at vi kaller det å dra. Akkurat denne grensen, hva som er dra og hva som er strekk i båndet, kan være et lite problem. Men helt klart er det at det er synd på de hunder som den ene dagen får lov til å trekke så mye de vil, mens de neste dag får en masse ubehag for å gjøre akkurat det samme.

Ja og nei

Treningen er enkel. Vi tar frem vårt forbudskommando ”nei” litt kort og bestemt, men uten å skru opp stemmevolumet. Kommandoen skal komme akkurat når hunden begynner å lange i vei mot en interessant duft eller en attraktiv lyktestolpe. Har vi en fungerende ”nei-kommando” slutter hunden å dra og ser på oss. Umiddelbart kommer da rosen ”ja, braaa, ikke dra”. Blir det ingen reaksjon på ”nei”, må vi på en måte forsterke kommandoen. Hvordan du gjør det spiller ikke så stor rolle. Det vanligste er å bruke koppel, og umiddelbart etter kommandoen

gjøre et rykk i båndet. Det skal da være et rykk! Det gir ingen som helst innlæring, gang etter gang, å hale inn hunden med båndet. Naturligvis skal koppelkorrigeringen tilpasses det individet du har i båndet. Får du ingen reaksjon på din kommando og din korrigering gjentar du kommandoen, fremdeles uten å øke stemmevolumet (hunder hører bra). Denne gangen med en kraftigere korrigering med koppelet.

Du lærer deg snart hvor hard korrigeringen skal være for å gi effekt. Nok en gang, nå gjelder det å være konsekvent. Utfra hvor hard eller myk hund du arbeider med, kommer du ganske snart til å måtte gjenta ditt ”nei” og din koppelkorrigering. Men jeg lover - gjør du riktig, sløser med rosen og er konsekvent, har du innen en uke en hund som ikke trekker lenger. Du har samtidig en bedre fungerende ”nei-kommando”.

Om det er så lett...

Hvorfor er det da så mange som har hunder som trekker? En forklaring kan være at det for de fleste av oss oppleves som slitsomt å måtte ta i så mye som det ofte trengs, så det virkelig blir en korrigering som gir effekt. Det taler oss imot å rykke til i halsbåndet på en liten valp. Men, slik jeg ser det, er det bedre noen ganger å utsette hunden for dette ubehaget, fremfor at både du og valpen får det utrivelig i ti år fremover. Ofte får jeg høre – ”det går så bra når min mann er ute og lufter hunden, da drar den ikke”. Kan det være slik at vi mannfolk ikke skjemmer bort hundene i samme grad og krever litt bedre oppførsel?

Ikke fot

Å kunne gå i koppel uten å dra er ikke, og skal heller ikke være, det samme som å gå ”fot”. Dette kommer vi til i et senere avsnitt. Selv en liten valp kan i korte perioder gå i kort koppel ved din side, men skal så ha full koppellengde og få ”lese avisa” på sin måte. Altså gå og snuse på noen friske dufter innimellom.

Den voksne hunden

Innlæringen foregår på samme vis for den voksne hunden, som kanskje har vært en innbitt ”koppeldraer” i noen år. Ofte kreves kraftigere korrigeringer, kanskje et bestemt tak i nakkeskinnet, siden du fra og med nå forteller hvem som er sjef.

Hvis du vil unngå koppelrykk

Et alternativ for deg som ikke kan få deg til å rykke i koppelet, eller korrigere på annet vis, kan være følgende: Når hunden drar, stopper du helt opp. Så fort trekkingen opphører gir du ros. Fortsett turen, og så fort trekkingen starter stopper du igjen osv. osv.

Som alltid gjelder det også her å være konsekvent og ikke minst gjelder det å være tålmodig hvis du prøver denne metoden. Helt klart finnes det hundeeiere som har oppnådd fullgodt resultat på denne måten, så hvorfor ikke prøve?

Fordeler med å arbeide uten koppel

Lydigere hund

Raskere innlæring

Mer oppmerksom hund

Mindre gnell og pip

Frihet

Før vi går videre må vi komme inn på frihetskommandoen. Det er jo slik at hvis du nå en gang har gitt hunden en kommando, eksempelvis ”sitt”, er det dette som gjelder – og ingen ting annet før ny kommando blir gitt! Med andre ord, gir du ingen annen kommando skal hunden forbli sittende. Alt annet den måtte finne på er manglende lydighet. ”Hopp og lek” er en alment kjent kommando, som betyr at hunden er fri til å gjøre som den vil. Hvilken kommando du gir spiller ingen rolle bare du og hunden vet hva du mener, og at du mener det samme hver gang. Det er heller ikke noe krav at hunden skal koples løs, hvis du trener med koplet hund. Hovedsaken er at hunden vet at han får forlate din side og pusle litt på egenhånd. Arbeider du med en stående fuglehund, så bruk gjerne ”JA” (din kommende reis-kommando), med et tonefall med snert i når hunden får dra avgårde ukoplet.

En feil jeg synes mange førere gjør, er å sette i gang med å stresse opp og leke med hunden hver gang en øvelse avbrytes. Eller enda verre, la ”hopp og lek” bety leke med andre hunder. I stedet for å forsøke å gjøre øvelsen av de ulike momentene til den morsomste delen av treningen, noe som gir mer effektiv og raskere innlæring.

Korte treningsøkter

Før vi går videre med treningen skal vi slå fast en sak. Det er korte, intensive økter som gir resultater. Noen minutters øving om gangen, og frihetskommando innimellom. Forsøk å avslutte hver enkelt øvelse med at hunden lykkes.

Innkalling

Innkallingsproblem er helt klart den største årsaken til at hundeeiere melder seg på dressurkurs. At vi kan kalle inn hunden er en forutsetning hvis vi i det hele tatt skal la hunden slippe koppel og løpe løs. Å kunne løpe løs så ofte som mulig ser jeg som en nødvendighet hvis hunden skal ha et bra liv! Av alle kursdeltakere jeg har møtt gjennom årene, tør jeg nok si at 90 % har sagt ”bare den kommer når jeg roper, er jeg fornøyd”. Mange har hatt mindre trekking i koppelet som høyeste ønske, men det er en annen historie. Selvfølgelig må vi ha hunder som kommer når vi kaller på dem. Det er vår fordømte plikt mot andre mennesker og hunder i våre omgivelser, såvel til hverdags som under konkurranser.

Målsetting

Når hunden er innen hørehold skal den komme umiddelbart (i alle fall nesten) i alle tenkelige og utenkelige situasjoner. Når din lydighetschampion i fullt driv setter etter haren på kveldsturen på tross av at du skriker ”hiiiit!” til du blir blå i ansiktet, har hunden formodentlig plutselig ikke blitt døv. Den har heller ikke, som mange sier, blitt ”blokkert.” Det er helt enkelt spørsmål om ren og skjær ulydighet. Innkallingskommandoen er ikke tilstrekkelig befestet. Mange foretrekker å kalle det selvstendighet eller stor jaktlyst. Kravet om en direkte og uvilkårlig innkalling er ikke urimelig. Det finnes eiere av drivende hunder som med et hornsignal kaller inn sin hund midt under pågående drev. Mange elghundsførere kan kalle inn sin hund etter at den har stilt ”ikke skytbare dyr”. For gjeterhundsføreren er det helt nødvendig å kunne stoppe og kalle inn hunden om det bærer av gårde i gal retning med kveget eller sauene. Klart - jeg vet at det finnes hunder som er meget vanskelige å jobbe med. Dels kommer det av mentale egenskaper hos hunden, men også i mange tilfeller kommer det av feil som er vanskelige å rette opp, da de er gjort i valpens første måneder.

Når skal vi begynne å trene?

Svaret er enkelt – jo før desto bedre. Egentlig er det aldri for tidlig å begynne. Selv begynner jeg allerede rundt ti ukers alder. Selvfølgelig skal valpen ha rukket å falle til ro i familien og begynt å føle seg som et medlem i flokken.

Det er nok heller ikke feil å påstå at det med enkelte hunder kan være for sent og at det gamle ordtaket ”man kan aldri lære gamle hunder å sitte” passer i blant. Når det er for sent og kanskje meningsløst å legge ned mer arbeid på hunden er det vanskeligere å gi svar på. Men en hund som over flere år har tatt seg den frihet å rømme av og til, og fått høre hele skalaen av innkallingskommandoer, uten at mor eller far har gjort annet enn å skru opp stemmevolumet, kan være vanskelig å få i orden – i alle fall for eieren. Med profesjonell hjelp og mye arbeid og tid pleier dog det meste å la seg løse. Jakthunder som fra starten har fått ett par sesonger i skogen uten at lydigheten har vært tilstede fra begynnelsen, pleier heller ikke å være så lette å få orden på.

Kommando

Hit – er den mest vanlige kommando for innkalling. Med hitkommandoen vil jeg at hunden umiddelbart skal komme til meg og sette seg på min venstre side, som også er ganske vanlig. Iblandt nøyer vi oss kanskje med at hunden helt enkelt kommer litt nærmere oss, da den går fritt på turen. Da kan vi helt enkelt føre inn en kommando til. Mange bruker da ”kom her” eller ”herover” som et signal til hunden om at den skal holde seg på rimelig avstand. Hva vi sier spiller som vanlig ingen rolle. Hovedsaken er igjen at vi krever det samme hver gang vi bruker kommandoen.

Et spørsmål som pleier å dukke opp, er om vi skal bruke hundens navn før kommando. Svaret er enkelt, det avgjør du helt selv. Har du flere enn en hund er det en nødvendighet hvis du vil kommunisere med en hund om gangen.

Tegn

Tegn er en viktig del av kommandoen, ikke minst under innlæringen. Begge armene rett ut fra kroppen er det vanligste tegnet for innkalling. Ved å bruke kroppsspråket i form av tegn, påvirker du ytterligere en sans, synssansen, under trening. Innlæringen går raskere, og når momentet er ordentlig gjennomarbeidet pleier det å gå like bra med bare tegn som med kommando med stemmen.

Tegn er bra ved all trening...

Ikke minst for alle oss som syssler med fuglehunder er det bra å kunne anvende bare tegn. Hundene arbeider ofte langt fra oss, og det er mange ganger praktisk å kunne kalle inn hunden eller styre den selv om vinden gjør det umulig å nå frem med stemmen eller plystresignal.

Fløyte

Til å begynne med anbefaler jeg alltid at innlæringen skjer ved hjelp av stemmen. Det er den naturlige måten for oss å kommunisere på. Da blir det i fremtiden ingen katastrofe om vi glemmer fløyten hjemme. Etter at kommandoen er befestet er fløyten et effektivt hjelpemiddel. Plystringen da – ja, selv har jeg i alle år vært misunnelig på de som kunne prestere et skikkelig plystresignal. Munnen glemmer man ikke hjemme.

Vi begynner å lære inn kommando

Her forutsetter jeg at det er en nogenlunde ”urørt” valp eller unghund som skal trenes. Det første vi da må ha klart for oss, er at hundene ikke fødes lydige eller forstår vårt språk. På enklest mulig vis og uten noen form for tvang, skal vi forsøke å lære hunden hva vi mener med vår kommando.

Antakelig vet du allerede hvordan du skal få din hund til å komme til deg, eller i alle fall i hvilke situasjoner det er helt meningsløst å forsøke å lokke den til deg. Og at for eksempel det å springe fra valpen pleier å være en sikker måte å få valpen til å komme.

Slik begynner vi – rop navnet, og *når hunden ser på deg* gir du kommandoen ”hit”, *en eneste gang,* og løper fra den. Ikke fortere enn at den kan nå deg igjen. Med et øye over skulderen, så du ser hva som skjer. *Umiddelbart når hunden begynner å løpe etter deg* skal den høre oppmuntrende ros (lyst og koselig tonefall). Når hunden når deg igjen, skal du komme deg ned på hundens nivå. Gi ros, og med hele kroppen forteller du hvor fornøyd du er. Godbiter skal vi ikke dele ut i tide og utide, men akkurat her, i starten på innlæringen, kan det for mange hunder være en god forsterkning. Øvelsen skal nå gjentas noen ganger om dagen i en uke eller to, og med hunden på varierende av-stand fra deg. *Men alltid i slike situasjoner at du er sikker på at den kommer*, og altså at alle øvelser lykkes! Nåja, det vet jeg også, helt sikre kan vi aldri være, men vi skal i alle fall være temmelig sikre.

Selv foretrekker jeg å gjøre ovenstående og kommende *innkallingsøvelser med løs hund*, men bor du slik at det er vanskelig å trene med løs hund, eller har en hund som du av en eller annen grunn ikke kan ha løs, så prøver du med koppel eller langline på hunden.

Nå krever vi lydighet

Har vi gjort riktig ved de første øvelsene vet hunden hva vi vil med kommandoen, og tiden er inne for å begynne og kreve lydighet. Vi øker vanskelighetsgraden i momentet litt forsiktig, men *husk at det aldri er feil å gå tilbake noen skritt i øvelsene*. Vi begynner nå å kalle inn hunden i slike situasjoner der det er usikkert om den kommer rett inn. Fortrinnsvis

når den har funnet en riktig interessant lukt eller noe lignende som fanger interessen. Du skal under disse øvelsene holde deg *nær hunden*, fem-seks meter kan være passe. Det er *forstyrrelsene under øvelsene som succesivt skal økes, ikke avstanden til hunden*. Det gjør vi senere. Du skal også *være helt klar over hva du skal gjøre* om hunden ikke kommer umiddelbart når du kaller inn.

En metode passer sjelden i alle situasjoner. Vi er ulike individer og hundene er definitivt ulike individer. Både hundene og vi har ulike erfaringer. Nedenfor beskriver jeg noen metoder som er anvendbare i situasjoner der hunden ikke kommer umiddelbart etter at du har gitt innkallingskommando. Og hvilke hunder er det som gjøre det før de er trent til det?

Men først vil jeg advare mot hva du absolutt ikke skal gjøre. Gi ikke flere innkallingskommandoer, og enda verre, øk ikke stemmevolumet mellom hver kommando! Visst kan en skarpere stemme og et høyere volum gi effekt i krevende situasjoner, men det er feil å sløse det bort allerede nå.

Å gjenta kommandoer gir ingen innlæring, snarere tvert imot. En masse kommandoer, uten konsekvens, gjør bare at kommandoen betyr mindre og mindre. Muligens kan det oppfattes som en invitasjon til lek, ettersom dine bevegelser trolig blir livligere og livligere og ansiktsfargen mørkere i takt med at stemmevolumet øker.
Til å begynne med stiller vi ingen krav til at hunden skal sitte ”fot” når den kommer frem til oss. Hovedsaken er at den kommer helt frem, *og blir der uten å løpe videre.*

Kun nei-kommando

Denne metoden forutsetter et velfungerende forbudskommando, og at lederskapet er nogenlunde befestet. Sekundet etter at du har konstatert at ditt ”hit” ikke har forårsaket noen reaksjon gir du en skarp ”nei” kommando. Når hunden nå titter på deg, og kanskje ser litt engstelig ut, bytter du raskt tonefall og et oppmuntrende ”hit – ja så bra”.
Mange ganger begynner hunden å komme mot deg som den skal, men noe annet fanger interessen på veien. Det gjelder at *umiddelbart* når hunden begynner å løpe i feil retning, eller løper forbi deg, klemme til med et skarpt ”nei” og like umiddelbart veksle til oppmuntrende ”bra, så ja” når korrigeringen gir effekt. Hunden skal komme helt frem til og inntil deg. Sitt gjerne på huk når du tar i mot den.

Grus/raslekjetting

Hvis det er litt så som så med din forbudskommando og lederskap, foreslår jeg at du kan prøve følgende i stedet:
Skaff deg en håndfull grus eller småstein. Med sunn fornuft og kjennskap til din hund bør du kunne avgjøre hva som er lemplig størrelse på hva du velger. En fullvoksen vorsteh krever litt tyngre skyts enn en valp.

Når hunden holder på å snuse i et hull i bakken eller hva det nå kan være, og ikke gjør mine til å reagere på ditt ”hit”, kaster du grusen *i baken på hunden umiddelbart etter hit-kommandoen*. Akkurat som før sørger du for at hunden titter på deg. *Hurtig endrer du tonefall* og gir et oppmuntrende ”hit – så braaa”. Et forsøk på å stikke forbi deg og finne på noe annet tull korrigerer du som vanlig med en nei-kommando. Ha gjerne ytterligere en ladning grus i beredskap for å forsterke nei-kommandoen.

Selvfølgelig kan du erstatte grusen med en raslekjetting. Dette er noe som mange profesjonelle dressører benytter seg av. En raslekjetting er helt enkelt en liten kjettingbit, tilpasset i størrelse og tyngde de raser og de individer man arbeider med.

Meningen med denne metoden er helt enkelt at hunden skal lære seg at mor/far kan korrigere også på noe avstand, og at det kan bli ganske utrivelig om man ikke omgående gjør som eier sier.

Forsterk lederskapet

Hvis det på noe vis skjærer seg helt, og hunden helt enkelt løper fra deg på tross av det skikkelige nei-kommando du ga, får du helt enkelt lære deg å ta det med ro og avvente til synderen kommer tilbake. I denne situasjonen skal du ikke se glad ut og gi ros. *Du skal heller ikke kalle på hunden når du får øye på den.* Tvert i mot, ta på deg den morske minen og gå imot hunden. Ta den i nakkeskinnet og legg den ned på bakken med noen velvalgte ord. Vis helt enkelt at du er skikkelig misfornøyd. Observer her at din mottakelse av hunden ikke er tenkt som noen type straff – det er helt enkelt en måte der du ytterligere forsterker ditt lederskap.

Men tegn er også en kommando....
Som alltid gjelder det på en eller annen måte, umiddelbart å gjøre noe hvis hunden ikke bryr seg!

La synderen ligge ned og se ynkelig ut. Ligger han og logrer har du vært for snill. Legg på litt mer press med stemmen. Gå forsiktig noen skritt bort. Hunden skal fortsatt bli liggende og se ulykkelig ut. Etter en liten stund kaller du inn igjen, forsatt med litt misbehag i stemmen – det er du som flokkleder som bestemmer. La hunden komme til deg, og gi den dempet ros. Gi hunden frihet igjen, og når den har kommet noen meter bort kaller du inn. Hvis hunden ser på deg og viser at den har tenkt å komme, skal du *umiddelbart gi skikkelig oppmuntring!* Gjenta gjerne innkallingen på kort hold ett par ganger til.

Ovenstående låter kanskje litt paradoksalt – man skal aldri gi hunden ubehag når den kommer pleier det å stå i alle hundebøker. *Utført på riktig måte er dette dog en metode som garantert fungerer, men gir du feil signaler på feil tid kan det raskt bli galt.*

Forutsetningen for at ovenstående skal fungere, er at du er tilstrekkelig mye flokkleder og kan legge så mye press på hunden gjennom ditt kroppsspråk og din misfornøyde stemme, at hunden ikke tør å løpe fra deg. Eller i alle fall at du kan stoppe den på din "stopp-kommando".

Flukttendenser i denne situasjonen skal du være forsiktig med. Hender det, så gå tilbake til godbitene og tren mer på din "stoppkommando". Vent heller ikke for lenge med å søke hjelp hos en instruktør hvis du ikke innen rimelig tid får orden på problemet. Les også avsnittet om "rømmere" lenger frem i kompendiet.

Trening i koppel

All trening i koppel er noe jeg helst ikke vil snakke om. Som du nå vet, er det noe jeg sjelden eller aldri benytter selv. For mange kan det kanskje, tross alt, av ulike årsaker, være et bra tillegg til den øvrige treningen. Trening med koplet hund skal selvfølgelig også følge prinsippet om at vi begynner å kalle inn i rolige situasjoner uten forstyrrelser. Så økes vanskelighetene suksessivt.

Med koppel og et passende halsbånd har du muligheten til umiddelbart, med et napp i koppelet etter din hit-kommando, korrigere hunden om den ikke kommer umiddelbart på din kommando. Men husk, det skal være en korrigering i form av et kort og bestemt rykk i koppelet! Koppelet skal aldri brukes for å hale inn hunden. Det lærer den ikke noe av.

Metoden for trening med hjelp av langline skulle behøve et eget avsnitt, men da jeg aldri praktiserer det selv (jeg synes ikke det er en særskildt bra metode) overlater jeg til en annen å skrive om det.

Uansett hvilken eller hvilke metoder du bruker, må du alltid passe på at den kommando du gir er uvilkårlig. Det vil si at hunden ved enhver anledning skal komme. Hvis ikke må du på noe vis korrigere for å sørge for at din kommando respekteres.

Vanskelighetene økes suksessivt

Når hunden nå kommer med hundre prosent sikkerhet i "normalsituasjoner" må du øke vanskelighetsgraden i treningen. Du kaller nå inn hunden på stadig lenger avstand fra deg. Igjen gjelder det at *de første gangene i riktig vanskelige situasjoner skal du være i nærheten av hunden*. Når din hund roer seg med sine firbente venner er det en bra situasjon å trene innkalling. Ofte er hele hundegjengen på relativt kort hold. De første gangene venter du en stund, så den verste gledesrusen har lagt seg før du kaller inn. Når alt fungerer perfekt, kan du av og til prøve å kalle inn nesten like etter at hunden er koplet løs og gitt frihetskommandoen.

Innlæring med fløyte

Innlæring med fløyte er lett, og pleier å gå fort. Tenk på hvilket signal du velger. De fleste fuglehundeiere velger to eller flere korte signal med den lyse tonen hvis de har en fløyte med to ulike toner. Hovedsaken er at du er konsekvent. Når vi begynner treningen gir vi helt enkelt det signalet vi har tenkt å bruke umiddelbart fulgt av en oppfordrende og hurtig hit-kommando. Og når jeg skriver umiddelbart, så mener jeg umiddelbart. Det er helt feil å stå å vente på en reaksjon de første gangene. Hunden vet jo ikke hva det er spørsmål om, det er noe helt nytt vi har begynt med. Som vanlig gjelder det å begynne med de lette situasjonene. Ganske snart rekker vi ikke å komme med den vanlige kommandoen med stemmen, da hunden umiddelbart kommer på signal fra fløyten. Belønning og eventuelt korrigeringer som tidligere omtalt.

Vi må alltid, før vi gir kommando, vite hva vi skal gjøre om hunden ikke adlyder!

Riktig vanskelige hunder

Det finnes hunder der det kanskje, av en eller annen grunn, har gått skeis med treningen. Hundene er kanskje redde og forsøk på å kople dem er mer eller mindre umulig. En metode jeg selv har anvendt på vanskelige hunder, er trening i hegn. Dette gir, utfra min erfaring, betydelig bedre resultat enn trening i line. Her har man alle muligheter til å stoppe flukt-tendenser i tide.

Men vi må også tenke på årsaken til at hunden er vanskelig – kommer det av hundens oppvekstmiljø og/eller feil trening av en tidligere eier? Ja, da kan du sikkert ha god hjelp av et hegn. Kommer det av at du selv har kommet "skjevt ut" i forhold til din hund, kan ikke noe hegn i verden hjelpe deg. Da må du finne ut hvilke feil du har gjort i din trening.

Problemet er å få tak i gode treningsområder. Innhegningen bør i den første fasen av treningen helst være omkring 5 mål, og senere om mulig betydelig større.

Til slutt

I ovenforstående har jeg forsøkt å beskrive min måte å trene innkalling på. Det finnes flere varianter på temaet. Velg det som passer deg og din hund. Fungerer det ikke, er det som regel ikke noe feil med hunden, men på din måte å trene på. Inkonsekvens, dårlig "timing" mellom kommando, korrigering og ros, samt mangler i din evne til å variere stemmen og kroppsspråket, er de vanligste feilene. I blandt er det vanskelig å se sine egne feil. Igjen – vent ikke for lenge før du rådspør en rutinert instruktør hvis det ser ut til å gå galt.

En sak til: Visst vet jeg at det kommer til å gå helt galt noen ganger, tross all trening. Det gjøre det for oss alle. Det er jo hunder vi arbeider med, og ingen maskiner. Og går det helt til hel...så er det vanligvis midt fremfor publikum på en av de større prøvene. Men hvorfor ikke da forsøke å glede seg over at du forgyller tilværelsen for konkurrenter og publikum?!

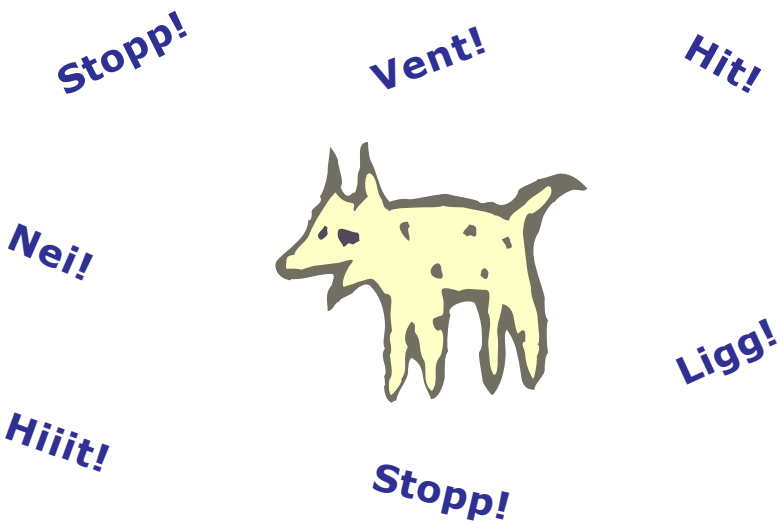

For mange kommandoer uten konsekvens er kanskje den vanligste feilen ved innkallingstrening

Kan du ikke få til en umiddelbar og uvilkårlig lydighet når du har hunden helt inntil deg, kan du aldri forvente at den skal lyde på lenger avstand.

Vi lærer hunden å sitte

Fortsett å lese selvom du tror hunden din kan dette. Kan du sette din hund løs utenfor huset sammen med mange andre hunder, gå inn og drikke kaffe og hunden fremdeles sitter der når du kommer ut igjen, kan du begynne på neste tema.

”Sitt” og ”bli” eller ”bli sittende” er ett par av de grunnleggende momentene. Du arbeider hele tiden med hunden nær deg, og kan umiddelbart korrigere gal adferd. I løpet av innlæringen anvender du også innlæringsprinsipper som kommer til å gjelde i hele treningstiden. Det vil si at ”sitt” er en fin øvelse å begynne med, og viktig!

Med små krav kan du begynne allerede med valpen. Det gjelder nå å berede grunnen riktig, for hele den kommende dressuren. *Hvis du ikke får til en umiddelbar og uvilkårlig lydighet når du har hunden helt inntil deg, kan du aldri forvente at den skal lyde på lenger avstand.*

To faser under innlæringen

Momentet deles opp i to deler, innlærings- og kravfase. I innlæringsfasen lærer du hunden betydningen av kommandoen. Det vil si hva du vil at hunden skal gjøre når du gir kommandoen ”sitt”. I kravfasen krever du helt enkelt at hunden i alle situasjoner retter seg etter din kommando og gjør det den får beskjed om.

Innlæringsfasen

For å få hunden til å sitte, holder du helt enkelt opp en godbit foran nesen på den. Akkurat i det øyeblikk hunden setter baken i bakken, gir du den godbiten sammen med litt dempet ros. Du gjentar dette noen ganger, så hunden setter seg så snart den ser den velkjente armbevegelsen. Ser du at hunden ikke setter baken helt ned på bakken, belønner du i steden det forsøket den gjør på å sette seg, og lar det bli bedre og bedre etterhvert. Når hunden setter seg ganske raskt, begynner du å kommandere ”sitt” akkurat da hunden skal til å sette seg.
Godbiten byttes suksessivt ut med bare ros. Når du har trent kombinasjonen av tegn og sitt-kommando en stund, oppdager du at det holder med kun sitt-kommandoen for at hunden skal lyde. Varier gjerne, og bruk innimellom bare tegn. Mange ganger er det praktisk om hunden kan kommanderes kun ved hjelp av tegn.

Under denne fasen kan det være lurt å samtidig venne hunden til sin plass på din venstre side. Lokk den dit med kroppsspråk og godbit. Da legger du samtidig grunnlaget for øvelsene fri ved foten og lineføring.

Det beste er å gi eventuelle godbiter med venstre hånd, slik at du ikke tvinger hunden til å sette seg raskt, og måtte vente på godbiten fra din høyre hånd. Venn hunden til at den rolig begynner å sitte stille ved din venstre side.

Kravfasen

I kravfasen skal du passe på at hunden uvilkårlig utfører den kommando du har gitt. Det innebærer at om du har gitt kommandoen ”sitt”, og din lydighetschampion ikke med en mine viser at han har hørt hva du har sagt, *må du se til å reagere – og det raskt.* Tidligere har vi lært at en flokkleder ikke maser, altså gi ikke flere kommandoer. Du skal umiddelbart etter å ha gitt kommandoen sørge for at hunden setter seg. Hvordan du gjøre det spiller som vanlig ikke så stor rolle. Hovedsaken er at du gjør det raskt og uten at det blir noen form av brytekamp mellom deg og hunden. Et raskt trykk over krysset samtidig som du ved hjelp av den andre hånden trykker litt oppover under nesen, pleier å være en god måte å få hunden til å sette seg. Om du er det minste usikker på hvordan du skal få hunden til å rette seg etter din kommando, og din eventuelle korrigering, skal du heller ikke gi noen kommando. Tren i steden på å få hunden til, på greieste måte, å utføre det du ønsker før du gir kommandoen.

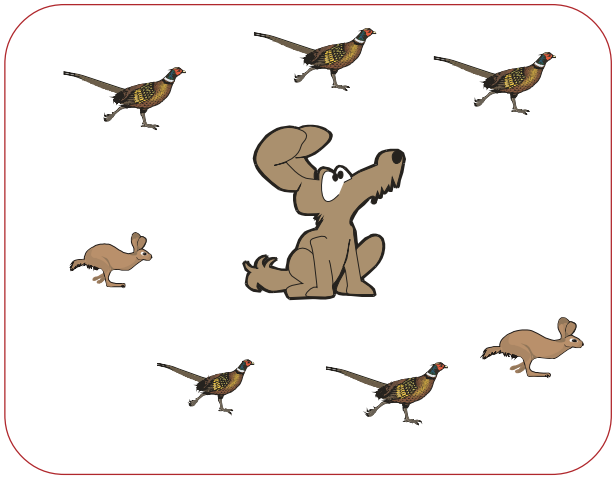

Bli (sittende)

Bli (sittende) er et moment som oftest læres inn som en direkte fortsettelse av sitt. Kommandoen for dette kan variere. Mange bruker ”Bli sittende”, da utgangsstillingen for hunden er sittende, og ”bli liggende” da utgangspunktet er en liggende hund Selv bruker jeg for enkelthets skyld ”bli” i alle situasjoner når jeg har tenkt å gå i fra hunden. Dette uansett hundens utgangsstilling. Hensikten med momentet er at du skal kunne gå ifra en stund og vite at hunden ligger der når du kommer tilbake. Å være utenfor synshold for en ukoplet hund i ti minutter eller mer, er på ingen måte noe uoppnåelig mål for treningen. Nok om det, momentet er godt anvendbart, og tilhører *definitivt en av grunnstenene i lydigheten, med andre ord vel verdt å trene på.*

På jakten oppstår ofte situasjoner der det er godt å slippe og lete opp et tre for å binde hunden du har i bånd eller fri ved foten, når hunden i søk har tatt stand. Dette er selvfølgelig også en av grunnene til at dette momentet er med i Svenske vorstehklubbens (SVKs) fullbruksprøve.

Trening i bilen

Hvis du er konsekvent, pleier både valper og unghunder raskt å lære seg betydningen av ”bli”. Hvis du konsekvent bruker kommandoen de gangene hunden likevel skal bli igjen, for eksempel når du går fra den hjemme eller i bilen.
Bilen er dessuten et sted der vi aldri skal tillate hunden å hoppe ut uten kommando. Mange hunder har forulykket ved at de har hoppet ut så fort bildøren eller bakluken har blitt åpnet. Så hvorfor ikke begynne innlæringen der?

Med hunden sittende bak i bilen åpner du bakluken litt forsiktig samtidig som du kommanderer ”bli”. Når hunden nå, på hunder vis, kaster seg mot åpningen for å komme seg ut, gir du en skarp (men skrik ikke) kommando ”nei – bli”. Samtidig som du trykker luken raskt mot hunden (tenk på klemrisikoen). Selvfølgelig tar du ikke i med full kraft mot din tre måneder gamle valp, men din ettårige vorsteh tåler nok en ”trøkk” før han forstår at noe er i veien. Gjenta nå åpningsforsøket noen ganger til. Ta i det du trenger for å få resultater relativt raskt. Hunden skal nå kunne sitte igjen i bilen en kort stund med dør eller bakluke åpen. Vær konsekvent i fortsettelsen. La aldri hunden tro at selve åpningen av døren er signalet for å hoppe ut, men la den bli sittende og øk tiden som hunden må vente fra gang til gang.

På treningsfeltet

Begynn med hunden i utgangsstilling, sittende koplet (hvis du bruker koppel) på din venstre side. Sørg for at hundens oppmerksomhet er rettet mot deg. Gi kommandoen ”bli” samtidig som du med hånden gir et stoppsignal til hunden. Ta raskt et skritt til siden. Vær hele tiden klar til å korrigere med et ”nei – bli”. Det er viktig at korreksjonen kommer umiddelbart, helst før hunden rekker å reise seg opp. Gi litt behersket ros, og nøy deg med korte avstander på de første øvelsene.

Mange kursdeltakere ser i denne øvelsen en lysende mulighet til å demonstrere hvor fantastisk lydige deres hunder er. De kopler løs, eller legger koppelet ned, og går et godt stykke fra hunden. De er fullt og fast overbevist om at deres stolthet ikke rører seg en tomme – noe de selvfølgelig gjør! Hunden pleier å røre alle fire bena, og det med en fart man må se for å tro. Etter en vill jakt er det bare å konstatere at hunden nå har lært at: Bare far eller mor har kommet et stykke unna, kan jeg ha det moro en stund. Treningstiden for momentet har blitt vesentlig forlenget!

Det lønner seg her, som alltid i dressuren, å skynde seg langsomt. Øke tiden, avstand og forstyrrelser gradvis. Etter hvert kommer din hund til å bli sittende igjen alene uansett om det skytes i nærheten, er fugler i luften eller harer som løper forbi.

Når du har kommet så langt at du begynner å gå utenfor synshold for hunden, skal du tenke på en sak. Sørg for at det blir utenfor synshold for hunden, men *at du ser hunden hele tiden*. Situasjonen er ny for hunden, og det er viktig at du kan korrigere straks den prøver å forlate plassen. Hvis ikke skaper du fort en øyentjener.

Lineføring

Selv om jeg nå ikke jobber med lineføring på mine egne hunder (mer om det senere), så er det unektelig en god øvelse. Vi jobber hele tiden med hunden i koppel, og kommandoen er det gamle, velkjente ”fot”. Et vanlig lærkoppel, en og enhalv til to meter langt, er det beste valget. Når det gjelder halsbånd, pleier det å fungere best med et kjettinghalsbånd/lenke. Dog ikke de smaleste kjedene. De hører ikke hjemme i hundetreningen.

Bruk kroppsspråket først

Hunden vet nå forhåpentligvis at fot betyr at den skal sitte på din venstre side. Det er altså på tide å begynne med forflytninger. Lettest begynner du med å gå fremover i en vid bue til høyre. Akkurat når du begynner å gå, kommanderer du ”fot.” Bruk den lave stemmen. Forsøk nå ved hjelp av kroppsspråket og kanskje en godbit, å være så innbydende at hunden vil følge deg uten noen andre korrigeringer. Sørg for å være i bevegelse fremover hele tiden. Om det sporer av, hvilket det sikkert gjør, tar du frem ditt ”nei” umiddelbart. I det synderen stopper opp og lurer på hva som er feil, og forhåpentlig vis ser på deg, gjentar du et vennlig ”fot”. Dette sammen med innbydende kroppsspråk bør lokke hunden på riktig plass igjen. *Straks* hunden er på riktig plass skal rosen komme, og sløs med rosen.

Øyekontakt med hunden er vesentlig for et godt resultat

Den aller minste *øyekontakt* du får med hunden under treningen av momentet er *utrolig viktig å oppmuntre med ros!* Det er en hund med god kontakt og gjerne en viftende hale du skal streve etter.

Ikke mas

Som fører er det også viktig at du lærer deg å holde munn og ikke mase hunden i senk. Du skal ikke øse på med masse ros bare for at hunden, kanskje helt fortapt i andre tanker eller med nesa i bakken, skulle komme til å dilte ved siden av deg en stund. Igjen, *det er den virkelige kontakten med hunden som fortjener ros.*

Når du stopper prøver du, så fort som mulig, å få hunden til å sette seg ved siden av deg. Kommandoen kan i begynnelsen være ”fot – sitt”. Etter hvert skal du slutte med sitt-kommandoen og deretter også fot-kommandoen når du skal stoppe. Målet er å ikke gi noen kommando i det hele tatt når du stopper.

Krav og tøffe tak

Før du begynner med dette, skal hunden være minst åtte til ni måneder gammel. Det vil si at dette ikke passer til valpetrening! Vi begynner på samme måten, med hunden sittende i utgangsstilling. Gir fot-kommando og begynner å gå fremover. Legg merke til rekkefølgen! *Kommandoen skal komme først, direkte etterfulgt av aktiviteten* – ikke omvendt.

Kroppsspråket tar vi selvfølgelig til hjelp. Men når hunden nå forsøker å forlate sin plass ved siden, forsterker vi nei-kommandoen ved hjelp av en koppelkorreksjon. Korrigeringen skal være et kort og bestemt rykk i koppelet, ikke et seigt drag. Hvor hardt du behøver å ta i, kommer helt an på individet som er i den andre enden av koppelet. Det er som alltid klokt å begynne forsiktig, for senere – hvis du ikke har fått den responsen du vil ha – øke snerten i korrigeringen. Husk, først neikommandoen og umiddelbart etterfulgt av korrigering med koppelet. Når du får øyenkontakt, blir du straks mildere i stemmen, kommanderer ”fot” og leder hunden inn til siden.

Når du har tenkt å stoppe, kommanderer du ”fot” – stopper fort opp, og hvis det trengs, bruker du koppelet til et kort og bestemt rykk for å stoppe hunden. *Rykk ikke unødvendig.* Du må se etter om hunden viser tegn til å stoppe selv, og da fort gi ros.

Nå risikerer jeg å bli masete, men her – som aldri før – gjelder det å ha korte og intensive treningsøkter! Nøy deg med at det går bra noen ti-talls meter rett frem, og kanskje noen høyresvinger. La hunden få noen minutters frihet i koppel mens du tenker over hva som gikk bra, og hva som gikk dårlig. Tenk på hvordan du selv kan forklare bedre for hunden hva du vil i neste økt. Prøv å avslutte hver økt med å lykkes, og både du og hunden har humøret oppe. Det er ikke galt å kjøre noen påfølgende økter, tvertimot. Sørg bare for å ha tette opphold og kanskje legge inn noen andre øvelser innimellom.

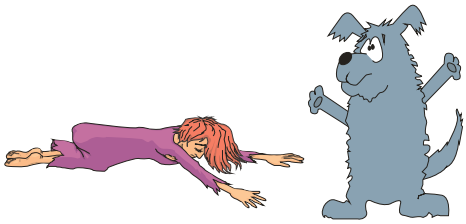

Gjør ikke treningen av ”ligg” til en kamp. Det er ikke sikkert at du vinner!

Slakt koppel

Under alle øvelser i lineføring arbeider du lettest om du holder koppelet i høyre hånd noe foran kroppen, like over midjehøyde. Venstrehånden er fri for å gi hunden oppmuntrende klapp av og til. Koppelet skal være helt slakt og henge i en bue, utenom de gangene du gjør en korrigering. Ikke en meter skal du forflytte deg med koppelet strekt og hunden bukserende foran deg. Dette gir ingen trening, snarere tvert i mot.

Fri ved foten

Egentlig ser jeg kun lineføring som en god start på fri ved foten. Det er betydelig koseligere og mer effektivt, å arbeide med løse hunder hele tiden. Ikke minst er det enklere. I alle fall hvis man som jeg, ofte har minst to hunder med seg, og dessuten kanskje skal bære ryggsekk og hagle. Å bruke koppel er dessverre en nødvendighet på mange dressurkurs, med kanskje ti deltakere. Vanligvis er det også voksne hunder, mer eller mindre ”ville”, som kommer til kursene.

Velger du å arbeide med hunden løs fra starten av, er forutsetningen at lederskapstreningen er så godt som klar, og at hunden nogenlunde vet hva som menes med ja og nei.

Treningen foregår stort sett på samme vis som treningen i lineføring. Den eneste forskjellen er at korrigeringene som må til kun kan utføres med stemmen, kroppsspråk og hender. Korriger eventuell ulydighet med et grep i nakkeskinnet. For meg er dette mer naturlig og hyggeligere enn koppelrykket. Om man da kan si hyggelig om å måtte ta sin kamerat i nakken.

Du får garantert et raskere resultat, og på sikt betydelig bedre lydighet om du hele tiden arbeider med hunden løs. En av årsakene til dette er trolig at du tvinges til å være mer aktiv, og hele tiden ha riktig ”timing” mellom korrigeringer og ros. Les mer om trening med løs hund i avsnittet ”fra valp til voksen” lenger frem i heftet.

Ligg

”Ligg” er en anvendelig øvelse, som når den er ordentlig inntrent, innebærer at hunden på kommando umiddelbart, og i alle situasjoner, raskt skal legge seg ned. Mange bruker ”ligg” som stoppsignal i stedet for mitt ”sitt”. Ligg-kommandoen skal fungere på lang avstand og også når hunden løper i full fart.

Passende alder for trening

”Ligg” er den kommando som jeg venter lengst med å lære mine egne hunder (om jeg nå bryr meg om dette momentet i det hele tatt). Hunden bør være tolv til femten måneder og ”skolemoden”. Også her finnes store variasjoner mellom raser og ulike individer. Det er bedre å vente en måned eller to fremfor å begynne for tidlig.

Momentet stiller store krav til hunden. Å legge seg ned på kanskje kalde og bløte underlag er ikke alltid helt populært. Kravfasen i momentet kan innebære ganske tøffe tak om resultatet skal bli hundre prosent.

Kommando

”Ligg” er den kommando som de fleste bruker. Ligg også på fløyte, er nødvendig for dem som arbeider med hunden langt fra seg. Et kort signal med rulletonen på en to-tones fløyte er kanskje det mest vanlige signalet. Et langt signal med den lyse tonen forekommer også.

Mer om innlæring av fløyte kan du lese i avsnittet ”innkalling”. Bestem deg for en kommando og vær konsekvent i utøvelsen.

Slik denne kommandoen er ment, skal den ikke brukes når du vil være i fred for hunden ved kaffebordet. Lær da heller hunden ”gå på plassen din” eller noe lignende der ikke kravet til hurtighet og uvilkårlighet stilles like høyt.

Godbit-ligg

Innlæring med godbit passer bra om vi vil arbeide med valpen og unghunden. Å begynne med valpen er helt i orden, bare vi begynner riktig. Uten mas og feilaktige krav. Vi kan, og skal også bruke godbitmetoden på den voksne hunden for å lære inn hva kommandoen betyr. I prinsippet foregår innlæringen på akkurat samme måten som ved innlæringen av sitt. Velg først ut en egnet plass, tørt og fint skal det være. Utgangsstillingen er at hunden sitter, og du har ordnet deg med en lekker liten godbit som du holder i hånden. Fører du godbiten fra nesen på hunden og ned på bakken pleier hunden snilt å følge med. Forsøker den å heve bakenden, kan du forsiktig prøve å holde i mot, og prøve igjen. Så snart hunden har kommet ned, eller nesten ned til liggende stilling passer du på å si "ligg" (en gang) og lar hunden få godbiten med et oppmuntrende "så braaa". At kommandoen kommer i eksakt riktig øyeblikk er som alltid avgjørende for hvor hurtig innlæringen kommer til å gå. Prøv noen ganger, og lek gjerne opp hunden mellom øvelsene.

Øvelsen skal hele tiden være lystbetont. Tilstrekkelig med trening på denne måten, og med stadig større fart på godbiten ned mot bakken, kan føre til meget gode resultater. Det finnes noen eksempler på førere som har nådd et fullgodt konkurransemessig "ligg" med kun godbit-ligg (men da snakker jeg ikke om jakthunder i jaktsituasjon).

Du kommer også til å merke at hunden ganske raskt kommer til å legge seg kun på din kommando med stemmen eller kanskje kun på tegn du gir med hånden mot jorden.

Hunden vil ikke

Vi er ikke alle lykkelige eiere av godtegale labradorvalper, og en del hunder vil helt enkelt ikke legge seg tross aldri så fristende godbiter.

Vi skal også tenke på at det for hunden er et signal om underkastelse å legge seg ned inntil andre hunder (om vi nå trener i gruppe). Dette passer ikke alle hunder.
Det vil si, tren helst for deg selv eller i alle fall på tilstrekkelig avstand fra de andre hundene. Hvis du ikke med godbiten, eller noen andre forsterkinger som ball eller liknende, kan lokke hunden til å legge seg, så hold ikke på å mase. Hunden vet ikke hva kommandoen betyr. Det gir ingen innlæring å, gang etter gang og med stadig høyere stemme, gjenta kommandoen. Hunden blir bare forvirret og mismodig. Du risikerer å ødelegge øvelsen allerede før det har begynt. Det beste du kan gjøre med en hund som vegrer, er å la den bli skolemoden og senere gå rett på kravfasen.

Uvilkårlig ligg

Hvis du ikke er sikker på at du på noe vis umiddelbart kan få din hund ned i liggende stilling, kan du slutte å lese her og fortsette å bruke godbitmetoden. Alt for mange hundeeiere har gjort liggøvelsen til en brytekamp mellom seg og hunden. Dessverre en kamp som hunden ofte vinner. Dette er helt klart å skape problemer som kan henge med i lang tid fremover.

Med hunden sittende ved din side gir du liggkommandoen. Umiddelbart etter – og jeg mener umiddelbart – sørger du for at hunden legger seg. Jeg vet at det ofte er lettere sagt enn gjort. Hvilken metode som er best for å få ned hunden kan variere. Du ser snart hva som er best for deg og din hund. Arbeider du med koplet hund, synes jeg det fungerer best med et rykk i koppelet. Raskt fremover og ned samtidig som man med den ene hånden bak skulderen på hunden gir et dytt fremover og ned.
En annen måte som kan passe på en og annen forsynt fører og hund, er å ta den ene armen bak hunden forben, dra benene fremover samtidig som man trykker lett over skulderen med den andre armen.

Hvordan du legger hunden og i hvilken stilling den blir liggende spiller mindre rolle. Hovedsaken er at den hurtig og uten brytekamp kommer ned i liggende stilling meget raskt etter din kommando. *Ros skal som vanlig komme umiddelbart*. Kanskje du skal ta det litt rolig med den riktig hjertlige rosen her. En del hunder vil "gire seg opp" og raskt komme seg opp hvis det blir for mye kos og klapp.
Selvfølgelig har du nytte av den tidligere treningen med "godbit-ligg". Hunden vet hva det er spørsmål om, og det pleier å holde med et bestemt knuff nedover for å markere at nå begynner det å bli alvor og at far begynner å stille krav.

Innlæringen blir best, og går raskest, hvis tryggheten i ligg er befestet før du trener hurtighet i momentet

Bli liggende

Når du har lagt hunden, er det ligg som gjelder. Et forsøk på å sette seg opp stoppes umiddelbart, og før hunden kommer opp. Bruk ”nei - ligg” og en bestemt nedrykking fulgt av et avdempet ”braaa....”.

Det er meningsløst å prøve å holde hunden nede hvis den vil opp. Et kort og bestemt dytt skal det være. Til å begynne med lar du hunden bare ligge noen sekunder før du kommanderer ”sitt”. Etterhvert som det går bedre og bedre med øvelsen, lar du hunden ligge lenger og lenger. Fremdeles skal du holde deg tett inntil hunden, og gjerne med noe oppmuntrende ros av og til. Hunden skal føle seg trygg når den ligger, og virkelig vite at den gjør riktig. Etterhvert går du noen meter vekk fra hunden, men ha ”øyne i nakken”, slik at en eventuell korrigering kan komme umiddelbart. Etter ett par måneders trening, bør du kunne forsvinne fem-ti minutter for hunden og være sikker på at den ligger igjen. Det skal ikke være noe problem hvis treningen har vært riktig og vanskelighetsgraden ikke har blitt øket for fort.

Hurtigheten i ligg

Først når tryggheten i liggøvelsen, altså at hunden ligger igjen helt rolig og trygg, er tiden inne for å begynne hurtighetstrening og ligg i skiftende situasjoner. Start med å legge hunden under lineføring eller fri ved foten, altså når hunden er ved din side. Nå er den beste måten å umiddelbart etter kommandoen trykke til skikkelig med en hånd like bak nakken og en hånd på hundens hode. Gjør dette også om hunden sakte har begynt å legge seg. Meningen er jo å øke hurtigheten og det gjør vi ikke hvis hunden selv får bestemme farten. Du skal helt enkelt ikke nå ned til hunden med din hånd før hunden har lagt seg.

Selvfølgelig skal du hele tiden tilpasse kraften i dine korrigeringer til den hunden du har og de mål du har for din trening. Det er heller aldri feil å prøve om din hund responderer godt på trening utelukkende med belønning.

En metode som jeg og mange av mine kursdeltakere har funnet effektiv, er å leke opp hunden skikkelig, la den hoppe og sprette ganske mye – kommandere ”ligg”, korrigere hvis det er nødvendig, og straks etter at hunden har lagt seg – kommandere hopp og sprett igjen. Øvelsen gjentas tre-fire ganger etter hverandre.

Tryggheten i ”bli” er viktig – uansett om hunden sitter eller ligger

Stopp er en suveren kommando

Stoppkommandoen, parallelt med innkalling, er det første jeg lærer mine egne hunder. Kommandoene er lette å lære inn, og alle hundeeiere har stor nytte av dem. Med tidlig innlæring og riktig utført trening er disse kommandoene usvikelige. Ikke minst er det helt suverent for oss jegere som jakter over stående fuglehunder. Det har dessuten vist seg at for mange som har mangelfull innkalling på sine hunder, virker stoppkommandoen utmerket og gjør at de får tak på synderen som vil stikke av.

Det jeg mener med mitt "stopp", er at hunden på kommando (stemme eller plystresignal) umiddelbart skal stoppe – hvordan, eller i hvilken stilling spiller ingen større rolle. Det vesentlige er at det blir stopp umiddelbart.
I og for seg lærer jeg mine hunder at stopp betyr sitt. At jeg foretrekker sitt fremfor ligg, kommer av at jeg da kan starte treningen mye tidligere med valpen. Ligg-kommandoen krever betydelig mer underkastelse av hunden, og er etter min oppfatning ikke fornuftig for den tidlige treningen.

Når starter jeg treningen?

Det fine med min måte å trene stopp på, er at du kan og skal starte allerede en ukes tid etter at valpen har kommet i hus. Det er også snakk om myk trening, det vil si at du ikke trenger å veie 95 kilo for å lykkes. Dette er kanskje den største forskjellen sammenliknet med den konvensjonelle treningen av ligg-kommandoen, som jeg helst ikke begynner med før tolv til femten måneders alderen. Selvfølgelig kan du begynne treningen av stopp-kommando når som helst i hundens liv. Men utvilsomt er det tidlig innlæring som er lettest og som gir det sikreste resultatet for de fleste av oss.

Den første treningen

Med valpen springende løs, og selv forspent med noen lukrative godbiter, lokker du til deg valpen. Av dette følger at en valp som akkurat har spist seg mett ikke er det beste objektet å begynne med. Umiddelbart når valpen kommer frem til deg strekker du ut din høyre arm, med godbiten i hånda, rett frem over hodet (nesa) på valpen. Antakelig kan du nå, og skal du, på en måte med godbiten til hjelp, få valpen til å sette seg (uten noe kommando!). I det valpen får rompa i bakken gir du stopp-kommandoen og belønner med godbiten og en masse hjertlig ros! Det er helt avgjørende for hurtigheten i innlæringen av kommandoen at kommando og godbit/ros kommer i nøyaktig riktig tidspunkt. Det vil si akkurat når valpen får stussen i bakken – ikke noen sekunder senere! Flere ganger om dagen gjentar du momentet som beskrevet. Etter hvert som treningen går fremover, holder du armen høyere og høyere, så det blir mer likt et stoppsignal. Samtidig kommanderer du ditt "stopp". Ved å gi både kommando og tegn påvirker du flere sanser (hørsel og syn). Dette gir, som du sikker vet, en raskere og sikrere innlæring.

Foruten det positive ved å kunne styre hunden også med tegn.

Kommandoen med stemmen skal være kort, mykt og samtidig bestemt. Det vil si ikke noe roping. Etter ett-par uker har du nå en elleve uker gammel valp, som kommer raskt på innkalling, og setter seg umiddelbart rett fremfor deg. At den skal sitte rett foran deg har jeg ikke nevnt tidligere, men slik bør det være.

Neste trinn

Når valpen i full fart er på vei mot deg etter innkalling, tar du et skritt fremover mot valpen når den nesten har kommet nesten frem til deg, to-tre meter igjen. Nå gir du kommando, stemme og tegn, alltid samtidig. Har du nå gjort riktig og trent tilstrekkelig ofte kommer valpen umiddelbart til å stoppe foran deg, sette seg og vente på godbit og ros. Hvis ikke, er det bare å gå tilbake til trinn en igjen og lure på hva som er feil, og hvorfor det ikke fungerte. Det er helt klart ikke valpen det er feil ved!

Når du har kommet såpass langt i treningen, er det kanskje på tide å redusere litt på godbitene. I alle fall annenhver gang kan du gi kun ros, og ikke godbit.

Variasjon

Variasjon er som vanlig nøkkelordet i all trening. Og det er det som gjelder nå og noen uker fremover. Noen ganger hver dag, i alle tenkelige og utenkelige situasjoner, og på de mest skiftende steder, kommanderer du stopp. Alltid når valpen er høyst to-tre meter fra deg.

Nå, og i fortsettelsen, er det altså ikke bare når valpen kommer mot deg du skal trene. Prøv eksempelvis med å la valpen sitte inntil deg og send den ut med et "ja" og når den har rukket noen meter avgårde, gir du din stoppkommando.

Det er lett å falle for fristelsen til altfor raskt å trene på for lange avstander. D*et gjør mer skade enn nytte!*

At jeg vil understreke trening i ulike situasjoner, på ulike plasser og med hunden i ulike aktiviteter, kommer helt enkelt av at du skal prøve å unngå det som kalles situasjonsbetinget lydighet. Det vil si at lydigheten kun fungerer bra på en og samme plass. Dette kan bli tilfellet om man eksempelvis bare trener på gressplenen utenfor huset.

En variant som er effektiv og kan gjøre treningen morsom for valpen, er at du har en tennisball i hånden. Når du strekker opp hånden og gir stopp-kommando, så kaster du ballen og kommanderer ja så fort hunden har stoppet og sett på deg. Det er en variant som ikke er så dum å plukke frem nå og da, også senere i treningen av den voksne hunden.

På tide å stille krav

Nå kommer det selvsagt av hvilken hund jeg arbeider med. Men om jeg snakker om en stabil, glad og tøff valp, begynner i alle fall jeg å stille litt krav allerede nå.

Med krav mener jeg at den gang valpen ikke stopper umiddelbart, så gir jeg en nei-kommando (se tidligere avsnitt om lederskap) tar ett par raske skritt frem, og med hånden nedenfra og opp under haken, sørger jeg for at det blir umiddelbar stopp. Samtidig med denne korrigering gir jeg ytterligere en stopp-kommando.

Nå er det bare å fortsette

Veldig forsiktig øker jeg vanskelighetsgraden ved å variere situasjonene og øke avstanden – hele tiden klar til å gå et skritt eller to tilbake i treningen. *Jeg gir fra og med nå aldri etter på kravet om en umiddelbar stopp*, selvom det skulle være aldri så store fristelser i nærhet av valpen.
Vanskeligheten er oftest, som ved all dressur, å få til kombinasjonen av kommando, eventuell korrigering og ros i akkurat riktig øyeblikk. Ikke minst pleier det for mange å være vanskelig å avveie det der med korrigering. Korrigeringen skal tilpasses den hunden jeg arbeider med, og må være så kraftig at det blir umiddelbar stopp på eventuelle forsøk på å gjøre som den vil – men heller ikke mer! Men som jeg har nevnt i tidligere kapitler, når noen førere får problemer, pleier det for det meste å komme av at korrigeringene heller blir oppfattet som en invitasjon til hopp og lek for hunden enn som en korrigering.

Du må lære deg å skille på situasjonene når det er hensiktsmessig å trene et moment og når det er hensiktsmessig å tillempe momentet

Hare skal respekteres

Viltkontakter og andre fristelser

Gradvis har du nå økt vanskelighetsgraden ved treningen. En stopp-kommando, på rimelig avstand under lek med andre hunder, er ikke lenger noe problem.
Men det med uventet kontakt med hare og annet smått og godt, kan forårsake problemer tidlig i treningen. Egentlig er det ikke noe større problem, bare du ikke henfaller til skrikestadiet! Du får helt enkelt lære deg å være stille de gangene det skjer. Ikke noe annet hjelper og du ødeleger ialle fall ikke treningen hvis du bare lar være å gi en kommando som allikevel ikke fungerer. Selvfølgelig er det best å unngå viltkontaktene i begynnelsen av treningen, men det er som kjent ikke alltid så lett.

Når valpen har kommet opp i fem måneders alderen, bør det hvis treningen har gått riktig for seg, ikke volde noen problemer å få stoppet hunden i skiftende viltsituasjoner. Forutsatt da at avstanden ikke er for lang. Her er det som vanlig trening og atter trening som gjelder. Du må helt enkelt sørge for å skape situasjoner med fugl og hare, (eller kanskje rein/og eller rådyr) der du har hunden under full frihet og allikevel innen rimelig avstand. Det er klart at dette ofte er vanskelig å få til – men ikke umulig og mer enn vel verd jobben.

At det pleier å fungere bra...

Kommer trolig av at jeg dels utnytter den utrolige innlæringskapasiteten som en liten valp har, og må ha for å overleve sitt første halvår i naturen. Men dels også at jeg passer på å få de første fugle- eller viltkontaktene tilstrekkelig tidlig, før jaktlysten har blitt for stor. Ved de første fuglekontaktene er det jo egentlig ikke et spørsmål om å trene stopp-kommando. Det jeg helt enkelt gjør, er å tilpasse en kommando som allerede har fungert bra ett par måneder. I og med at jaktlysten på dette tidspunkt ikke har vokst til ukontrollert styrke, er det sjelden det ikke fungerer bra allerede fra første fuglesituasjon. Og for hver fuglesituasjon i fortsettelsen blir det bare sikrere og sikrere.

Tiden man legger ned på treningen med valpen pleier dessuten å betale seg gjennom betydelig bedre kontakt og samarbeid med hunden som voksen. Det er jo alltid morsomt om hunden, når den er voksen og jakten begynner – jakter samme vilt og i samme område som føreren.

Hvis det ikke fungerer...

De siste årene her jeg fulgt en del unghunder som i hovedsak er trent slik som beskrevet. Der noen ikke har lykkes fullt ut, ser jeg at det stort sett er de samme feilene som er gjort i treningen. Nedenfor følger tre vanlige feil med kommentarer:

Førerne har ved flere anledninger gitt kommando eller blåst stoppsignal som hunden neglisjerer, uten å ha blitt korrigert umiddelbart.
Dette er helt klart en av de vanligste årsakene til å mislykkes. Det er ikke nødvendig med mange ganger der det ikke blir noen konsekvens av at hunden er ulydig, før øvelsen sporer helt av. Problemet er kanskje størst i de første vilt- eller fuglesituasjonene der man naturligvis, i alle fall når det gjelder fugl, må være litt forsiktig for å ikke risikere å få en treg reiser. Men har man en hund med tilstrekkelig jaktlyst, og det har man nok hvis den er vanskelig å stoppe**,** så er jeg overbevist om at man må sørge for å korrigere en ulydighet selv i disse situasjonene. Men som sagt – forsiktig og på riktig måte!
Harene er suverende treningsobjekter. Her kan og skal du korrigere en eventuell forfølgelse så mye som er nødvendig uten å risikere treg reising. Sørger du for at stopp-signalet fungerer på hare når valpen er mellom fem og åtte måneder, har du spart mye bekymring i fremtiden.

Lederskapet sitter ikke tilstrekkelig, et skarpt nei-kommando gir ingen effekt på hunden.
Her må hunden vise en viss underkastelse og definitivt ikke se glad ut og logre med halen.

Førerne har ventet for lenge med de første vilt- og/eller fuglekontaktene.
Jaktlysten har helt enkelt blitt for stor, og hunden har rukket å bli "tøffere". Dette hadde i og for seg ikke vært noe stort problem hvis lederskapet hadde vært

tilstrekkelig befestet. Men kombinasjonen dårlig lederskap og en voksen hund med stor jaktlyst kan for mange førere være helt umulig å få rettet opp på egenhånd.

Det går selvfølgelig ikke an å være fornøyd med at stopp-kommandoen på unghunden har fungert for fugl noen få ganger. Det gjelder å følge opp dette og virkelig befeste en korrekt oppførsel i fuglesituasjoner. Tenk på at det kan være en himmelvid forskjell i jaktlyst på en seks måneder gammel valp og en ettåring.

Glem bare ikke bort å alltid være forsiktig med å gi stopp-kommando for tidlig for unghunden i fuglesituasjoner! Les mer om dette i avsnittet "stand og reising".

Men jeg da...

Om jeg nå allerede har en to-åring som hjelpeløst forfølger fugl og hare, hva gjør jeg da? Egentlig er prinsippene de samme. Grunndressuren og respekt for forbudskommando må sitte ordentlig. Videre må du også ha muligheten til å få tilstrekkelig mange fuglekontakter, der du befinner deg på kort avstand til hunden. Ethvert tegn hos hunden på at den vil forfølge, må omgående resultere i en skikkelig korrigering. Joda – jeg vet at det ikke alltid er så lett som det høres ut, og at du sikkert har prøvd på alle måter og at det fremdeles ikke fungerer. Da er det nok klokt å i tide innse at det er noe (kanskje bare ett-par små detaljer) som du ikke får til på riktig måte. Å avgjøre hva som er feil er helt klart umulig uten å se deg og din hund jobbe sammen. Det vil si at mitt råd som vanlig er at du ikke skal vente for lenge før du oppsøker hjelp hos en god trener, før en gal adferd biter seg fast altfor hardt.

Fokuser på problemsituasjonen

Noen få hunder har vært hos meg på trening der lydigheten har vært på topp i alle situasjoner og også fungert på rimelig lange hold. Det vil si med ett unntak – når det har vært fugl som flyr eller hare som løper avgårde foran hunden. I disse tilfellene forfølger hunden hemningsløst.

Når jeg nå skriver at lydigheten fungerte, så mener jeg at hunden, hver gang snur umiddelbart på snu-signal, stopper umiddelbart på stopp-signal og kommer på innkallingssignal. Dette selv om det er andre hunder med på jordet og avstanden til hunden kanskje har vært hundre meter. Er du i denne situasjonen, foreslår jeg at du konsentrerer treningen kun til problemsituasjonene. Det er meningsløst å holde på med trening uten vilt når hunden er tilstrekkelig lydig i disse situasjonene – og da gang etter gang holde på å kalle inn eller blåse stopp vil ikke medføre noen fremgang, snarere tvert imot.

Oppflukten

Noen trenere anbefaler trening ved hjelp av duer. Den treningen jeg har sett, har foregått slik at en gruppe med førere og hunder står i ring eller på linje, og instruktøren går omkring å "kaster" duer i nærheten av hundene. Førerne skulle da omgående gi stoppsignal til de hundene som ville forfølge. Jeg verken kan eller vil påstå at det ikke fungerer. Mange trenere hevder at det er en god øvelse. Selv er jeg allikevel litt i tvil. For de hundene jeg har hatt til trening, der problemet har vært treg reising, er førere som har jobbet med denne varianten av duetrening helt klart overrepresentert. Kanskje er det ikke duene det er noe galt med, men at treningen utføres på gal måte? En fordel er det at duene er enkle og billige å holde. De samme duene kan benyttes til uendelig mange hunder. For de som driver trening profesjonelt, er dette sikkert en tungtveiende årsak til valg av duer fremfor rapphøns og fasaner.

Forutsatt at du ikke har en hund som både går etter og har treg reis, er mitt forslag er at du i steden trener slik:
Bruk rapphøns som du setter ut på passende steder på jordet. Sett fuglen på en plass med såpass høy vegetasjon at fuglen helt sikkert blir værende. Å sette ut en fugl så den blir, krever litt trening. Jeg pleier å "kaste den ned mot bakken", passe forsiktig men bestemt. Alternativt kan du prøve ved en lav busk eller liknende og bare slippe fuglen der. Det pleier også å fungere.
Har du et rapphønsbur ute i terrenget, der fuglene pleier å sitte i en flokk ved buret, er det selvfølgelig perfekt.

Gå med vinden

Nå er det egentlig ikke spørsmål om en fuglesituasjon. Det er ikke stand og reising du skal trene. Gå med hunden i koppel eller line, *i vindretningen*, mot der du har satt ut fugl. *Poenget er at hunden ikke skal ha fuglevitring i nesa før oppflukten*. Når hunden, eller akkurat like bra, du selv, støkker fuglen, er det på tide å handle. Når fuglen virkelig har kommet på vingene og hunden kaster seg i vei etter fuglen gir du stopp-signal og korrigerer ved hjelp av koppel eller line. Korrigering som vanlig så mye som nødvendig for akkurat din hund. På enkelte "jaktidioter" kan det bli snakk om ganske harde tak. På denne treningen er det bedre *at kommandoen kommer et sekund for sent enn for tidlig.* Det er fugl i luften hunden skal respektere, ikke fugl som sitter på bakken!

Det hender i blant at hunden får til å kaste seg frem og ta fuglen før den rekker å ta til vingene (fuglen flytter seg kanskje litt i gresset). Da korrigerer du ikke på noen måte – ta det som en spontan-apportering, takk og ta i mot fuglen.

Uten koppel

Når du har trent med koppel eller line tilstrekkelig mange ganger, og hunden har lært seg å respektere fugl i oppflukt, er det på tide å kople løs. Tren på samme måten. Fremdeles går du på fuglene i med-vind. Men når du arbeider med løs hund, er dette litt vanskeligere å styre. Blir det stand noen ganger, så gjør du som i en normal fuglesituasjon.
Tren noen ganger på forskjellige plasser og prøv å holde deg nær hunden når det er like før den kommer til fuglen. Skulle det gå over styr, får du gå tilbake til koppel igjen.

Hare

Det er egentlig "haretrening" du skulle begynne med. Da risikerer du ikke å ødelege reisen eller annet som kan være negativt i kommende fuglesituasjoner. Du tvinges også til å lære deg å tilpasse korrigeringene slik at det blir riktig for akkurat din hund. Får du til et umiddelbart stopp når "harefrøken" spretter opp, så har du alle forutsetninger til også å få stopp i fuglesituasjoner.

Bortsett fra at harene kan være vanskelige å finne, det kommer jo litt an på hvor du bor, så er treningen i prinsippet helt lik. Jo flere harer hunden respekterer i koppel eller line, desto større er sjansen for at det også fungerer når hunden er løs. Men vær forberedt på å du kanskje må til med kraftige korrigeringer. Jo eldre hunden er og jo mer jaktlyst den har, desto mer må du dessverre ta i.

For ikke så lenge siden hadde jeg besøk av en norr-lænning med en hund som kunne stoppes riktig bra på hare, men noe dårligere for fugl. Imponert av opp-visningen på "harestoppen" spurte jeg hvordan han hadde trenet. Svaret var – "Ikke noe problem, vi har kaniner hjemme". Med andre ord, å kjøpe kaniner i julegave til ungene kan også gi resultater.

Tilhører du dem som hevder at det går an å få en voksen jaktsugen hund, som har forfulgt hare endel ganger, til å respektere hare kun ved hjelp av god-biter og ros er du velkommen til å høre fra deg. Jeg lover å betale reisen og en god timelønn hvis du viser meg hvordan det går for seg.

Trening i voliær

Trening blandt fuglene inne i voliæren er populært. Dette har kanskje ikke direkte med stoppkom-mandoen å gjøre, men hensikten med treningen er jo til slutt at førerne skal få stoppet hundene sine når fuglene letter. Og visst, for dem som ikke fullt ut har lykkes med lydigheten for stoppkommandoen, kan dette være verd et forsøk. Prinsippet er helt enkelt at hundene skal bli vant med å ha fugler i nærheten. Fugler som både beveger seg på bakken og flakser omkring i luften. Litt avhengig av hvor stresset hun-den er ved syn og vitring av fugl, kan det kanskje holde med å være på utsiden av voliæren de første gangene. Etterhvert kan hunden tas med inn i voliæren.Hunden bør være på plassen så lenge at den roer seg og helt kopler ut interessen for fuglene. Å sitte inne i voliæren og ta lunsj, er jo en ganske behagelig måte å trene på. Tilstrekkelig lang lunsj pleier å resultere i at en del hunder legger seg ned og sovner.

Nå høres nok dette ut til å være en lettvint og god måte å få slutt på ettergåingen av flygende fugl. Men som vanlig er ikke livet så lett, og det gjelder også i hundetrening. Tenker vi oss om litt, så innser vi snart at hadde det vært så lett, så hadde vi ikke hatt så mange hunder som med uhemmet glede forfølger fugl.

Har du noen katter i huset, så vet du hvordan det fungerer. Etter en tid har du lært hunden at kattene ikke skal betraktes som jaktbart vilt eller apport-objekter. Hunden kopler ut kattene uansett hvordan de raser rundt i huset. Tro meg, jeg vet. Med en kone som er oppdretter av rasekatter, kan jeg garantere for at mine hunder er helt avslappet i forhold til katt-ene i "voliærmiljø", eller rettere sagt hjemmemiljø. Men jeg vet også at med katter som påtreffes ute i felt, er det en helt annen sak. Da gjelder lydighet på stopp-kommando og ingen ting annet hvis ikke katten skal forvandles til apportvilt.

Med ovenstående mener jeg ikke at trening i voliær er meningsløst. Tvert imot, som en liten del av treningen er det overhodet ikke dumt. Min venn fra Norrland hadde helt klart hatt nytte av sine kaniner. Fremfor alt er det fint for unghunden å bli kjent med fugl under kontrollerte former. Men denne treningen kan aldri på noe vis erstatte den vanlige grunn-dressuren for å få orden på "ettergangere".

Gratulerer

Har du lest helt hit har du alle forutsetninger til å få til en meget brukbar dressur på din hund. Fortsett nå treningen og pass på at du av og til, i uventede situasjoner, gir stopp-kommando. Som alltid klar til å korrigere umiddelbart, hvis det går galt.

Går det galt av og til når hunden er for langt fra meg, venter jeg helt enkelt til jeg får tak på synderen og kjører momentet ett par-tre ganger med hunden helt inntil meg. Da med ganske så kraftige korrigeringer ved det minste tegn til ulydighet. Etter dette slipper jeg umiddelbart ut hunden på rundt 50 meter og gir kommandoen igjen. Når det nå fungerer perfekt, blir det så klart mye ros!
Du må helt klart sørge for å beholde den allmenne grunndressuren du har på hunden. Som en klok "hundegubbe" nevnte for meg en gang, så finnes det bare tre måter å få til en riktig god hund – TRENE, TRENE OG TRENE.

Til slutt – en advarsel!

Kommer du nå ut på din første jaktprøve med en unghund som er lydig og lydhør for dine kommandoer,

Rolig i voliæren kan være en god start

en hund som søker i den retningen du ønsker og respekterer fugl som letter, må du regne med å få høre endel kritiske stemmer – joda, det er faktisk sant. Det finnes fremdeles de som hevder at det ikke er bra med de hundene som er "for lydige". Sånn passe lydighet skal det være. I alle fall er det sånn på visse steder her i Sverige. Om det med sånn passe, menes at hunden lyder kommandoen omtrent annenhver gang har jeg enda ikke lykkes å få noen klarhet i.

For mine ører låter dette med sånn passe lydighet litt rart. Hvis jeg i det hele tatt skal gi en kommando til hunden, så skal den lyde. I alle fall er dette min mål-setting. At jeg sjelden lykkes hundre prosent er en annen sak, og kanskje litt av det som fasinerer med dressuren.
Holder vi på å gi kommandoer, og aksepterer at hun-den nå og da ikke lyder, så bryter vi mot en av de viktigste reglene i dressuren – konsekvens – og da synes i alle fall jeg at vi er helt på feil spor. Derimot kan det diskuteres hvordan vi tilpasser lydigheten. Her kan det i blant være litt vanskelig å avgjøre når, og hvor mye man kan og bør slippe opp tøylene for å få den hund man vil ha. Og det der med hvilken hund man vil ha, må vi nok få velge selv.
Generelt er det kanskje slik at om du har ditt jaktterreng i fjellet eller i storskogen, kan du gi hunden betydelig friere tøyler enn om du har terrenget mellom motorveien og toget.

Motivet du ser på bildet kalles hale – 99,9 % av treningstiden skal den vifte. I blant kan du behøve å fortelle hvem som bestemmer, hvis du og hunden har ulike meninger om dette. Logrer hunden da, så tenkt etter om hunden virkelig har forstått hva du mener.

Apportering

Med apportering menes at hunden på kommando "apport" skal gripe og bære, eller kanskje vanligst, hente noe til oss. Det kan være en gjenstand eller vilt. I videreføringen innebærer det at man lærer inn kommandoen let (søk) apport. Apportering er en fin øvelse, som alle hundeeiere bør lære sine hunder. For fuglejegerne og "brukshundfolket" er det en nødvendighet at hundene kan apportere. Men det er også en øvelse som kan gi understimulerte selskapshunder noe fornuftig og morsomt å holde på med. Ikke minst øvelsen søk-apport er morsom for hundene og til nytte for mor og far.

Kan alle hunder?

Svaret bør nok være at de aller fleste hunderaser kan læres å apportere. Men det er nok slik at for de som absolutt ikke vil eller kanskje må ha en apportør, ser jeg det ikke meningsfullt å legge ned jobb og tid. I alle fall ikke på de hunder som ikke allerede som unghunder (etter en viss trening) spontant har vist at det er morsomt å løpe etter, ta tak i og bære et objekt.

Selvfølgelig er det stor forskjell mellom rasene. Vi har for eksempel retrievere, der mange individer spontanapporterer, og gjør det riktig bra. Ofte med minimal arbeidsinnsats fra far/mor. At en vorsteh skal apportere er en selvfølgelighet for oss som har valgt denne rasen.

Ulike innlæringsmetoder

Vanligvis snakker vi om tre ulike metoder for innlæring av apportering:

- Spontanapportering
- Lydighetsapportering (Også kalt konsekvensapport. Kombinasjon av tvangs- og spontanapportering)
- Tvangsapportering

Spontanapportering

Spontanapportering er det jeg starter med selv, når jeg trener valper eller unghunder som virkelig viser vilje til å løpe etter, bære og hente.

Jeg holder på med dette så lenge alt fungerer og til den dagen kommer da valpen/unghunden noen ganger ikke umiddelbart vil ta den kastede apporten. Da går jeg over til lydighetsapportering. Dette forutsetter at valpen har kommet opp i minst seks-syv måneders alder (mye avhengig av rase og individ).

Vi kan lære oss endel om vår hund og hva apportering egentlig er hvis vi gjør følgende lille eksperiment med en valp eller ikke apporttrent voksen hund: Hold hunden inntil deg på en slik måte at du raskt kan sende den avgårde. Lek opp hunden litt med eksempelvis en dummy (treningsapport). Når du ser at hunden er riktig sugen på å få tak i dummyen, kaster du den noen meter, venter ett par sekunder, og slipper hunden løs, absolutt ingen apport-kommando.

Vanlig adferd er da at hunden løper frem til dummyen, som for hunden er et lite byttedyr. Tar dummyen i munnen og rister den, det vil si avliver byttet. Deretter kommer hunden antakelig til å bære dummyen en kortere eller lenger strekning, og legge seg og bite på den. Helt naturlig. Det den gjør er jo å ta med seg byttet til en passende plass, for i fred og ro, spise middag.

Tenker vi oss om litt nå, så forstår vi at de fleste hunder fra starten kan det der med å løpe etter og bære et bytte (objekt). Det som gjenstår for oss er egentlig bare å lære hunden å komme til oss med byttet, i steden for å spise det opp.

Når og hvor

Spontanapportering er det helt greit å begynne med allerede når valpen er i tre måneders alderen. Går det ikke bra, er det bare å vente et par uker og prøve igjen. Som "valpeapport" pleier jeg å bruke en liten sammenknyttet fille, som er passe grei å bære. Billig, og fungerer alldeles utmerket. Like bra er det med en myk dummy hvis man tar bort kastehåndtaket som pleier å henge på i et snøre (lett å skade en liten valp med i leken).

De første øvelsene

Start med å arbeide frem en interesse for dummyen. Avhengig av hvilken hund du har, kan dette ta alt fra noen minutter til noen dager. Bruk fantasien for å få dummyen til å være interessant og forlokkende for hunden. Tenk på at det er et bytte du skal etterligne. Et byttedyr hopper *ikke mot hunden*, det beveger seg fra hunden. I blant kan man se førere som mer eller mindre skremmer vettet av valpene sine med feilaktig håndtering av apportobjektet. Bruk i starten samme apportobjekt hele tiden i treningen. Objektet skal kun brukes til trening og *ikke fungere som et leketøy for hunden.*

Still deg nå på kne, eller sett deg på bakken og hold rundt valpen. Sørg for at den får lyst til å få tak i dummyen. Kast rundt ti meter, og vent et par sekunder før du med et lett "ja!" slipper hunden. Legg merke til at du *ikke skal bruke apportkommandoen*, den sparer vi til senere. Nå er du stille hele tiden, til hunden forhåpentligvis tar tak i dummyen. Da skal det være masse ros og et "bra – kom hit". Når hunden er på vei mot deg, kan du gjerne fortsette å snakke litt oppmuntrende til den.

Hvor mye støtte vi trenger å gi, er selvfølgelig helt avhengig av hvilken hund vi arbeider med. Men jeg synes det er bedre å gi for mye støtte og ros enn for lite. Når hunden kommer frem til deg, skal du *ikke ta tak i dummyen med en gang*. I stedet prøver du, mens du roser, å klappe hunden litt forsiktig på siden av halsen og under kjeven. La den holde dummyen noen sekunder, før du med et "takk" tar den ut av munnen. Hvis du konsekvent tar tak i apportobjektet når hunden kommer inn, får du snart en hund som enten "spytter" med en gang den kommer frem eller også starter en kamp om objektet. Hvis hunden er uvillig til å slippe, tar du bare et lite raskt og bestemt grep om over- eller underkjeven og løsner grepet.

Byttebevisste hunder

Når du senere begynner å arbeide med vilt, kan en og annen byttebevisst hund skape problemer. Den kan helt enkelt vegre å gi fra seg viltet den kommer med. Å forsøke og bryte kjevene fra hverandre pleier å være meningsløst. Hunden kan til og med prøve å bite deg hvis du prøver. Selv gjør jeg da som mine hunder gjør hvis noen forsøker å stjele byttet fra dem – jeg hugger til. Eller rettere sagt, jeg gir hunden et slag over nesen. Tilstrekkelig hardt for at hunden skal slippe umiddelbart, men ikke mer. Et mykere alternativ er å prøve med byttehandel, det vil si prøve å friste med noe annet forlokkende. Men hvis du har en byttebevisst vorsteh, så bli ikke overrasket om den ikke vil bytte med deg.

Hvis hunden ikke vil ta apporten

Hold absolutt ikke på å mase og gjenta noen kommando! Det eneste du kan prøve, er å få objektet mer interessant. Du kan for eksempel binde det i en snor og dra det bortover bakken, som en katteleke. Eller du kan lage litt kamp omkring objektet og leke "prøv å ta den først-leken". Lykkes du ikke etter noen forsøk, er det bare å vente en stund og så gå rett på lydighetsapporten. Eller kanskje prøve godbit-varianten.

Godbit

For det meste unngår jeg å belønne med godbiter under apporttreningen. Motivasjon pleier å holde godt for de rasene jeg holder på med. Det er dessuten en liten risiko for at hundene slipper apportobjektet når de forventer en godbit hver gang de kommer med apporten. På den annen side finnes det hunder der belønning med godbit kan gjøre underverker for å få til apporteringen. Som alltid gjelder det da å belønne i nøyaktig riktig øyeblikk. Har du en hund som ikke er spesielt interessert i å gripe eller holde apportobjektet, så hvorfor ikke prøve? Belønn da til å begynne med så fort hunden bare lukter på objektet. Venter du etterhvert litt lenger før du gir godbiten, kan det godt hende hunden forstår at når den griper så blir det belønning.

Hvis hunden tar apporten, men ikke vil komme...

Å trene innkalling samtidig med apporttreningen er mindre vellykket. Et "nei" når hunden løper i feil retning, kan av hunden tolkes som det er forbudt å ha noe i munnen. Da er det stor risiko at det går galt helt fra begynnelsen. Det vil si, har du ikke en god innkalling, så vent heller et par uker og sørg for å få innkallingen på plass.

Øk vanskelighetsgraden

Gradvis øker du vanskelighetene i øvelsene, men vær hele tiden klar til å gå tilbake ett trinn umiddelbart hvis det ikke fungerer. Kasteavstanden kan økes ganske raskt. Du kan også øke tiden fra kastet til du sender ut hunden. Når alt fungerer og du har en glad hund som villig apporterer, er det på tide å lære den å sitte ukoplet og rolig vente til du gir kommando. Bruk gjerne "sitt" eller "bli".

Har du en veldig apportsugen hund, som har vanskelig for å beherske seg, så la den ikke få apportere hver gang. Hent selv apporten noen ganger, og venn hunden til at det kan "fly" noen apporter i luften uten at dette betyr at den får apportere. Et godt tips, er å sørge for at hunden ser på deg først, før den får lov til å apportere. Det vil si at hunden spør om lov før den får lov til å sette avgårde.Nå, og om hunden virkelig tar apporten hver gang, kan du også begynne å bruke kommandoen "apport."

Boks med rugdevinger, et godt hjelpemiddel ved tygging

Bytt apportobjekt og miljø

Hittil har vi benyttet et og samme apportobjekt til all trening. Nå er tiden kommet for å prøve litt annet. Selv om jeg senere bare skal bruke hunden til å apportere vilt, pleier jeg å sørge for at hunden er helt sikker på ulike typer av apportbukker og dummies. Varier tyngde og form, og la hunden bli kjent med det nye objektet før hunden skal ut på apportarbeid. Det du derimot ikke skal gjøre, er å venne hunden til å hente "skogspinner" som du kaster.

Billige og gode apporter

Har du tenkt å bruke hunden din til å apportere vilt, lager du selv billige og gode apporter. Bruk en rundstokk i passende størrelse. På denne fester du ett par fuglevinger ved hjelp av strips eller ett par ståltråder.

Hvis hunden tygger

Her er det stor forskjell på individene. Enkelte hunder viser aldri noen tendenser til å tygge på apportene, og andre kan være helt håpløse. Prøv å finne ut dette så fort som mulig. I de fleste tilfeller holder det med et "nei" med den grove stemmen, og eventuelt en liten "klaps" under haken på hunden akkurat i det tyggingen starter. Dette forutsetter selvfølgelig at du ikke kaster for langt, men har hunden innen rekkevidde. Tren gjerne ved at hunden bare får holde apporten mens den sitter eller går ved siden av deg.

En variant jeg har prøvd, med brukbart hell, er å bruke tomme ølbokser. På boksene tapet jeg fast ett par fuglevinger av passende størrelse, rugdevinger er perfekt. Hensikten med boksen var at jeg så fort hunden begynte å tygge, eller holdt for hardt, kunne det korrigeres omgående. Når full sikkerhet er oppnådd med ulike objekter, og tyggetendensen er borte, er det på tide med de første øvelsene med vilt.

Vilt

Kanin eller måke pleier å være greie førstegangsobjekter. Pass på at viltet er friskt og fint. Skadet og blodig vilt betraktes gjerne som måltid. Har grunntreningen vært riktig, pleier sjelden overgangen til vilt å være noe problem. Med unntak av apportering av tyngre vilt som rev og grevling, men det kommer jeg tilbake til. Et problem som kan dukke opp hos endel hunder i samband med apportering av vilt, er at hunden vil stå og lukte en stund på viltet, og kanskje småbite litt før den griper. Enklest bruker dette å løse seg ved at man noen ganger lar hunden apportere i koppel eller line og begynner å "hale inn" så fort de har fått sjansen til å gripe viltet. Viljen til å ta byttet pleier da å resultere i at grepet kommer raskt og umiddelbart, og da skal selvfølgelig din ros komme like umiddelbart!

Lydighetsapportering

Har du en eldre hund, eller en hund som ikke helt har interessen for å bære og hente, er det lydighetsapporteringen som gjelder. Har du selv motivasjon, og er klar til å legge ned tilstrekkelig med tid og tålmodighet, er dette en sikker metode for å få en god apportør. Du får også en hund som ikke nøler med å apportere selv om det begynner å bli is langs vannkanten under andejakten.

Apportbukken skal komme "usynlig og overraskende" på hunden, og skal ikke forbindes med ubehag

Ulemper ved lydighetsapportering

For deg som ikke er så nøye med at alt skal fungere og kanskje ikke er klar til å legge ned så mye arbeid som kreves for å oppnå en perfekt apport - det vil si at du ser apporteringen mer som en morsom sak og en lek for hunden - da anbefaler jeg ikke lydighetsapporteringen. Det hender ofte at hunden under de første øvelsene synes det er ganske ubekvemt. Noen kan vise seg redde og synes apportering er "en pest og en plage". Dette er ikke noe problem, *forutsatt at du fullfører hele treningen!* Skulle du slutte når det er som verst, og alt kanskje virker håpløst, risikerer du å ødelegge den viljen til spontanapportering som du tidligere har hatt hos hunden. Det er klart du kan bygge dette opp igjen, men det vil være noen ukers jobb.

Alder og forutsetninger

Det er stor forskjell mellom raser og individer, men har du arbeidet riktig med valpen fra begynnelsen av, kan seks til syv måneders alderen være en rettesnor for å begynne med lydighetsapportering. Lederskapet skal være befestet og det skal ikke være noen diskusjon om hvem som bestemmer i flokken. Du bør dessuten ha en god grunndressur på hunden. Nei-kommandoen skal sitte, innkalling og bli sittende bør fungere før du begynner. Hunden bør helst være koplet under øvelsene og du bruker en apportbukk av tre eller plast.

Prinsipper for treningen

Metoden går ut på at innlæringen skjer i fire deler, der hver del skal fungere 100 % før man begynner med neste. De fire delene er: holde, bære, gripe og hente. Holde og bære er momenter der du bruker krav og uvilkårlighet. Gripe og hente lærer du stort sett inn på samme måte som når du jobber med spontanapportering.

Holde

Sett hunden ved siden av deg. Hold i halsbåndet samtidig som du, fra siden av kjeven, rolig putter inn apportbukken i munnen på hunden med en vennlig kommando, "apport". Sørg for at apporten plasseres bak hjørnetennene. Forsiktig *ros med en gang hunden har apporten i munnen*. Det er viktig at hunden selv, under den første øvelsen, klarer å holde apporten noen sekunder. Prøver den å spytte den ut, gir du umiddelbart en nei-kommando og setter apporten på plass igjen. Du må kanskje hjelpe til med å støtte litt under kjeven på hunden. Prøv gjerne også å stryke den forsiktig på halsen og opp mot kjeven. Prinsippet er altså – hyggelig samvær og mye ros så lenge hunden har apporten i munnen og et passende skarpt nei om den spytter. *Kommando, ros – eller nei-kommando - i eksakt riktig øyeblikk, er nøkkelen til fremgang.* Vær fornøyd hvis hunden holder apporten i noen sekunder, ta så ut apporten med et takk, og slutt da med rosen. Vi roser jo som kjent ikke for at hunden har vært flink, men at den er flink!

Nå kommer flid i treningen og tålmodighet til å settes på prøve. Den øvelsen jeg har beskrevet her skal gjentas, helst noen ganger om dagen, hver dag. Tiden som hunden skal holde apporten i munnen økes gradvis til hunden med sikkerhet kan holde apporten i munnen til du kommanderer takk. Hunden skal også tåle at du tar litt på apporten uten at den vil spytte. Et godt tips er at du etterhvert tydeliggjør takk-kommandoen for hunden. Med den ene hånden tar jeg tak i apporten. Deretter legges den andre hånden over neseryggen samtidig som jeg kommanderer takk. Dette gjør jeg for å unngå at hunden, som vi kan se mange ganger, slipper sin apport så fort føreren strekker frem hånden. Hvor lang tid det tar å lære inn hold-momentet varierer kraftig. Det kommer an på individet og treningsmengden. Fra en uke og opp til tre-fire uker kan vi kanskje kalle normalt. Men vær tålmodig**.** I løpet av alle disse år har jeg sett ytterst få førere som har mislykkes. Selvfølgelig under forutsetning av at de har lagt ned tilstrekkelig med tid og tålmodighet på øvelsen.

Hold fast

En helt unødvendig kommando som gjerne brukes under apporttreningen er "hold fast". Man kan spørre seg hvorfor – vi har jo allerede en kommando – apport, som betyr at hunden skal ha noe i munnen og holde fast til vi sier takk. Med andre ord, la være i å legge til en helt unødvendig kommando i treningen.

Bære

Bæremomentet er oftest enkelt og raskt gjennomført. Fra å ha hunden sittende med apporten i munnen, skal du lokke hunden med deg på en liten spasertur. Av og til går det lettere hvis du stiller deg noen meter foran hunden og lokker den til deg. Når hunden kommer mot deg, snur du ryggen til, kommanderer fot, og begynner å gå. Alternativt lar du hunden sette seg foran deg før den avleverer apporten. Hovedsaken er at den bærer apporten noen meter.

Det kritiske er ofte i startøyeblikket, da hunden ofte vil slippe apporten. Som under øvelsene i hold-momentet gir du da umiddelbart en nei-kommando. Litt tøffere og skarpere nå, hunden skal kunne holde. *Vær raskt fremme hos hunden og putt apporten inn i munnen på hunden igjen*. Glem ikke kommandoen apport i det hunden får apporten i munnen igjen, og *ros umiddelbart* når det fungerer. Du fortsetter nå, og øker vanskelighetsgraden ved å øke lengden på spaserturen. Du skal også forsøke å få hunden til å sette seg etter turen, før du tar apporten. Lokk den til å sitte, ingen "harde" kommandoer, da risikerer du at hunden slipper apporten. Hele tiden oppmuntrer du selvfølgelig med ros når hunden gjøre en god jobb. Du fortsetter å trene innkalling, foreløpig i koppel. Utgangsstillingen er sittende med apporten i munnen, og når hunden kommer frem til deg, skal den sette seg og avlevere apporten. I hvilken posisjon den skal sette seg, foran deg eller på din venstre side, avgjør du selv. For deg som skal bruke hunden på jakt, anbefaler jeg at du venner hunden til å sette seg rett foran deg.

Dette er viktig

Før du går til neste moment skal du virkelig vite at hunden kan "holde og bære", og dessuten synes det er morsomt. Den skal kunne bære uten å legge ned, ha et godt grep på apporten og tåle at du tar i apporten uten at den slipper. Har du en "tøff" hund, kan det være nødvendig med ganske så kraftige korrigeringer i forbindelse med nei-kommandoen hvis den bevisst slipper eller legger ned apporten. Å slurve med holde og bære kommer garantert til å føre til problemer senere.

Gripe

Nå begynner det morsomme, du skal lære gripemomentet utelukkende med motivasjon og ros. Lek opp hunden og sørg for at apportbukken blir attraktiv. La gjerne hunden hoppe etter apporten noen ganger uten å få tak i den. Når interessen er på topp, sørger du for at hunden får tak i apporten. Akkurat i det hunden griper gir du kommandoen "apport", fulgt av mye ros når hunden har apporten. La hunden bære en kort stund under vedvarende ros. Kall inn og ta apporten (på kommando). Gjenta som vanlig øvelsen noen ganger til alt fungerer. Gradvis reduseres leken til hunden griper med en gang du holder apporten frem og kommanderer apport.

Ta apporten fra bakken

Ved å holde apporten stadig lenger fra hunden og ned mot bakken under øvelsene, lærer hunden snart at den på kommando skal ta apporten direkte fra bakken. Så langt det er mulig prøver vi å utføre øvelsen med kun lek og ros. Skulle hunden, tross alt, vegre seg mot å ta opp apporten noen ganger, må det til et skarpt "nei" og du må hurtig legge apporten inn i munnen på den. På en hund som "kan momentet", men av og til vegrer å ta apporten, forsterker jeg mitt "nei" og apportkommando ved å gjenta "apport" en gang til samtidig som jeg korrigerer. Jeg sørger helt enkelt for at det blir litt utrivelig for hunden å ikke ha noe i munnen,

Plasser apporten inn fra siden av kjeven, bak hjørnetennene

gjennom eksempelvis et grep over overkjeven. Hvis jeg ikke korrigerer en vegring med en gang, er jeg snart i den situasjonen at hunden kommer til å vegre når den vil. Men igjen, sørg for at korrigeringen tilpasses den hunden du arbeider med. Også her gjelder det virkelig å sørge for at kommando – korrigering – og ros kommer på riktig tid. Gjør du feil, har du snart en hund som fungerer dårlig.

Hente

Hente er det siste delmomentet før den grunnleggende apporteringsøvelsen er klar, og innebærer selvfølgelig at hunden skal finne og hente et kastet objekt, eller skutt vilt. Med et riktig utført forarbeid, pleier ikke dette å være noe problem. Tvertimot, det er nå vi pleier å se den riktige gleden og arbeidsviljen komme frem.

Tvangsapport

Tvangsapport fungerer utmerket for de"proffe", som raskt skal lære inn en sikker apportering. Det forutsetter at dressøren vet hva han gjør, og gjør helt riktig hele tiden. I løpet av årene har jeg sett mange eksempler på hva en mislykket tvangsapport kan forårsake, og hvor mye arbeid det er å få dette i orden igjen. Det vil si at for de aller fleste vanlige hundeeiere anbefaler jeg ikke denne metoden i første omgang.

Metoden går ut på at hunden utsettes for et ubehag hvis den ikke sørger for å ha noe i munnen når den får kommandoen apport. Når den har apporten i munnen, skal det være hyggelig. Den gamle klassiske måten er å ha en dressurlenke på hunden, vri dette til hunden åpner munnen, og da raskt, og overraskende for hunden, putte inn apporten med kommando "apport". I det hunden kjenner apporten i munnen skal ubehaget opphøre og overtas av ros. Noen dressører klyper hunden i øret for å oppnå samme effekt som å vri om halsbåndet. Selv pleier jeg å bruke og anbefale et bestemt grep over overkjeven i steden. Dette holder lenge for at de fleste hundene forstår hva som gjelder.

Rev og grevling

Disse fortjener noen ekstra linjer. Har vi nå lært inn apportering etter alle kunstens regler, burde vel hunden klare disse også. Det gjør mange hunder også, men noen hunder har helt klart problemer, og da er det i de fleste tilfeller tyngden som er problemet. Mye er vunnet om man ikke går direkte fra kanin til en rev på seks-syv kilo. Begynn i steden med stadig tyngre og tyngre dummies. Med litt fantasi, er det alldeles utmerket å lage en sandsekk eller liknende der du kan øke tyngden etter hvert som treningen skrider frem. Min erfaring er at det fungerer best hvis man arbeider seg frem mot målet ved hjelp av lek, kamp og konkurranse. Dette uansett om hunden fra starten er tvangsapportør eller ikke. Det er klart at det har fungert på en og annen hund ved å tvinge den til å ta reven, men jeg har helt klart fått bedre og sikrere resultater på annet vis. En del hunder har vist seg mye mer villige til å ta reven hvis de får følge et kort spor først. Finne reven og ta den uten at føreren er innenfor synshold.

Senere er det jo ikke helt feil å la hunden prøve i virkeligheten. Å skyte noen ungrever og la hunden hente umiddelbart, pleier å øke interessen betydelig.

Apportsøk

Apportsøk innebærer at hunden på kommando (vanligvis "søk apport") selvstendig skal søke gjennom et begrenset område på land, eller et sivområde i en innsjø, og hente inn ett eller flere vilt eller andre apportobjekter. Når hunden har lært seg et selvstendig søk, pleier man dessuten å lære inn dirigering. Det vil si at man ved tegn og/eller kommando skal kunne styre hunden mot et bestemt område der dummyen eller viltet forventes å ligge.

Forutsetninger

Du bør ha en hund som fullt ut behersker den grunnleggende apporteringen og utfører øvelsen med fart og glede. Bruk en dummy som hunden ikke oppfatter som altfor avvikende fra underlaget. Det er jo ved hjelp av vindbåren vitring fra objektet hunden skal finne det, ikke ved hjelp av synet. Vær nøye med vindretningen, spesielt i de første ukene. Hunden skal så langt som mulig arbeide i motvind.

Her kan det være på sin plass med en liten advarsel. Du som også skal lære din hund å spore, i alle fall om du seriøst har tenkt å gå inn for litt vanskeligere sportrening, bør kanskje vente med søkstreningen til sporet er i orden. Det har vist seg at de fleste hundene prioriterer den vindbårne vitringen fra objektet fremfor sporvitringen. Det vil si at det i blant kan ta litt lengre tid å trene spor med hunder som først har lært seg en søkeadferd (med høy nese utnytte vinden).

Kast ut dummyen

Det første trinnet er, med hunden sittende ved siden, å kaste dummyen ut i høyt gress eller på en hogstflate. Dummyen skal lande usynlig for hunden. Vent en liten stund og send hunden ut i apportsøk. *Lær deg å være stille mens hunden arbeider* med å finne dummyen. Ros med en gang hunden griper objektet, akkurat som under den vanlige apporteringen. Hvis hunden av en eller annen grunn ikke finner apporten, skal du ikke gå frem å vise hvor den ligger! Gjør du det, har du snart en hund som leter en liten stund og så kommer til deg for å få hjelp. Finner ikke hunden, så gjør du helt enkelt om øvelsen, kanskje kaster du

litt kortere eller i litt enklere terreng. Eller du sørger for å kaste ut en dummy til – så hunden ikke ser det. Slik sørger du for at hunden alltid lykkes på de første øvelsene.

Legg ut dummyen

Når de første øvelsene fungerer bra, er det på tide å øke vanskelighetsgraden. Gjør dette ved å øke avstanden og ved ikke å ha hunden inntil deg når du kaster dummyen. En ting å tenke på – du må gå gjennom området som hunden skal søke i. Med dette menes at du og gjerne hunden, går noen ganger på kryss og tvers gjennom treningsområdet umiddelbart før treningen begynner. Hensikten er å lage noen forvillende spor og altså lære hunden å finne dummyen ved hjelp av luftvitringen og ikke ved å følge dine spor.

Sett hunden og kommander ”bli”. Det bør den kunne nå. Vift litt med dummyen for å fange hundens interesse, og løp ut i terrenget. Kryss litt til sidene og kast dummyen opp i luften noen ganger slik at hunden ser det. Etter omtrent 20-30 meter, det kommer an på hund og terreng, kaster du dummyen opp i luften og lar den lande på bakken. Gå rett tilbake til hunden, knepp av båndet, og send hunden avgårde. Bruk både håndtegn ved å peke rett ut mot dummyen og kommander ”søk apport”. Gjenta øvelsen i noen uker og øk avstanden på utlegget gradvis.

Hvis hunden leter litt langsomt og kanskje gir opp før den har funnet apporten, så prøv å legge ut rundt 10 apporter. Legg de på en linje med noen meters mellomrom. Det gjør at hunden kommer til å lykkes med en gang og får masse ros. Gradvis minsker du antall apporter slik at det kreves litt mer jobb for å lykkes.

Øk vanskelighetsgraden og skap variasjon

Hvis alt går bra, er det på tide å øke tiden fra du har lagt ut dummyen til du sender ut hunden. Til å begynne med tar du en kort tur med hunden før du sender den ut. Når du kommer ut i terrenget kan du også slippe dummyen uten at hunden ser det. Varier også avstanden du går før du sender ut hunden, noen ganger 20 meter, andre ganger 50 meter. Men fortsatt gjelder det at du skal sende hunden ut rett mot dummyen. Etterhvert øker du tiden fra utlegging av dummyen til du sender ut hunden. Målet er at hunden ikke i det hele tatt skal se når du legger ut objektet. Hunden er nå vant med å finne apportene i den retningen du sender den, så nå er tiden inne for å prøve å legge ut en apport rett ut til venstre og en rett ut til høyre. Du sender hunden først ut for å hente det ene objektet, og deretter snur du deg og sender den ut for å hente det andre.

Varierer du treningen på denne måten, har du snart en hund som effektivt og selvstendig søker gjennom anvist område. Bruk fantasien din for å gjøre treningen morsom, tren også med ulike objekter. Hva du bruker som objekter er det bare din fantasi som begrenser. Er du jeger, bruker du selvfølgelig tilgjengelig vilt av og til. Tenk også på å bytte terreng, ikke tren i samme område hele tiden.

Memorering

Noe som også bør trenes er memorering. Med det menes at hunden ser at antall fugler som felles (eller apporter som kastes) og hvor disse lander. Det vil si at hunden ikke skal begynne å søke med en gang, men først i nærheten av plassen der fuglen har falt ned.

Prøv ved å la en kamerat stille seg 30-50 meter foran deg og hunden og kaste ett par vilt eller dummies i ulike retninger. Har du trent endel apport, blir det kanskje ikke noe større problem. Hunden ”registrerer” nedslagsplassene og løper dit, leter seg frem til apporten og kommer rett tilbake. Øker du til tre objekter, blir det ofte betydelig vanskligere for hunden å huske hvor de ligger.

Retrieverrasene er først og fremst flinke til å holde orden på mange apporter. Men evnen til å holde orden på mange apporter er noe som til en viss grad kan trenes opp. Hvor mange apporter en hund kan trenes til å holde orden på er opp til individ og rase – men hold på, så får du se hvor grensen går for din hund.

Glem ikke bort

1. Øvelsene skal i begynnelsen gjøres mot vinden
2. Hold ikke på å mase på hunden under søksarbeidet
3. Påvis ikke apportene hvis hunden ikke finner dem. Gjenta øvelsen på en noe enklere måte. Et tips for jeger kan være å dryppe litt ferskt blod på apportene av og til for å forsterke vitringen og gi "riktig" vitring.
4. Forsøk ikke å dirigere hunden. Det lærer vi den først når den er flink med selvstendig søk. Og som jeg har sagt tidligere, er et iherdig og selvstendig søk meget viktig – det er dette du kommer til å ha mest bruk for.

Dirigering sparer tid, ikke minst ved vannarbeidet

Dirigering

Dirigering fortjener et eget avsnitt, men er egentlig bare ytterligere ett moment der det viser seg hvor godt du har lagt grunnen i lydighetstreningen. Men visst er det en og annen ny kommando som må læres inn og selvfølgelig også mye trening hvis du skal lykkes godt med dirigeringen. Det er mange måter å trene på, og jeg vil som vanlig ikke påstå at min måte er den eneste, eller den beste, selv om den fungerer bra for meg.

For hvem?

Det klassiske er kanskje jegeren ved vannkanten, som har skutt en and som har landet i sivet, og hunden har ikke observert fallet. Å bare sende ut hunden med apportkommando fungerer dårlig. Sivet strekker seg kanskje meget langt i alle retninger. Det betyr at apporteringen, hvis den lykkes, tar unødig lang tid. I kaldt vann på senhøsten er ikke lengere tid i vannet akkurat det man vil utsette hunden for. Sjansen til å lykkes, og det betydelig raskere, øker vesentlig hvis du med kommando kan styre hunden til riktig sted.

Hvis du ikke jakter, har du kanskje med deg hund og pulk i skisporet. Også her er det ganske bekvemt hvis du med en høyre- eller venstrekommando kan få hunden til å velge den retningen du har tenkt å gå i.

Når skal vi begynne?

Når det gjelder trening av dirigering i uoversiktlig terreng mot "blinde" apporter, venter jeg gjerne noen måneder. Med blinde apporter menes slike som hunden ikke har sett blitt kastet. Hunden må først ha rukket å bli veldig flink til et selvstendig apportsøk. Du finner mer om dette i avsnittet apportsøk. Det selvstendige apportsøket er som sagt det definitivt viktigste, og det du har mest bruk for. Mine hunder er vanligvis ett og ett halvt til to år før den egentlige treningen av dirigering starter.

Kommando

Ut, venstre og høyre er det jeg bruker selv. Der det er mulig, alltid kombinert med tegn! Tegnene for venstre og høyre er ganske innlysende en arm i den retningen jeg vil hunden skal gå. For "ut" bruker jeg den ene eller begge armene rett frem fra kroppen og håndflatene vendt mot hunden.

Når det gjelder kommandoene vestre/høyre, så tenk på å være konsekvent. For mine hunder er det venstre og høyre sett fra hundens side (se s 35). For meg blir det riktig på denne måten, og det var også slik jeg holdt på når jeg drev med gjeterhunder. Mange bryr seg ikke om denne detaljen, og får det til å fungere aldeles utmerket likevel – men konsekvent skal du være hvordan du enn gjør!

Det viktigste før du begynner

Lydighet og atter lydighet, nei, stopp, hit og "så flink", er kommandoene som uvilkårlig må fungere. At apporteringen sitter og at hunden er arbeidsvillig og synes apporteringer er morsomt er nødvendig for et vellykket resultat. Gang etter gang ser jeg førere som kommer med hunder som de ikke engang kan hanskes med uten koppel, eller der innkallingen er dårlig, og vil ha hjelp til trening av dirigering. Tenk deg om litt – hvor store er mulighetene for at hunden skal lyde på en avstand av 60-70 meter om den ikke engang er lydig på ett par meter?

Faren med å begynne med en ulydig hund, er kanskje fremfor alt det der med negativ habituering (avlæring av kommando). Det vil si at du helt enkelt lærer hunden at dine kommandoer og tegn er noe den ikke behøver å bry seg om. Det kan ikke gjentas ofte nok hvor viktig det er å aldri gi en kommando når du ikke kan korrigere en eventuell ignorering eller gal adferd.

På jaktprøve, under dommerens observerende øyne, er det ikke så mye du kan gjøre. Prøvene er jo ikke til for å trene hundene, men for å vise hva de kan, eller rettere hva vi trodde de kunne da vi, fylt av forhåpninger, reiste avgårde til prøven. På trening derimot er det en annen sak.

Tenker vi oss om igjen, så innser vi snart at det med å gi hunden kommando under vannarbeidet er noe vi for enhver pris skal unngå. I alle fall til vi er helt sikre på at lydigheten er tett opptil 100% på land. Min hund fungerer på land, men ikke på vannarbeidet sier mange. Det er mange mødre og fedre til ”hunder jeg har hatt til trening” som sier dette. Men ytterst få har da hatt hunder som har vært tilstrekkelig gjennomarbeidet og velfungerende på land. Unntak finnes, og hva vi gjør med dem får være et eget avsnitt. Med andre ord starter vi alltid treningen på land, selv om målet er en god dirigering i vann.

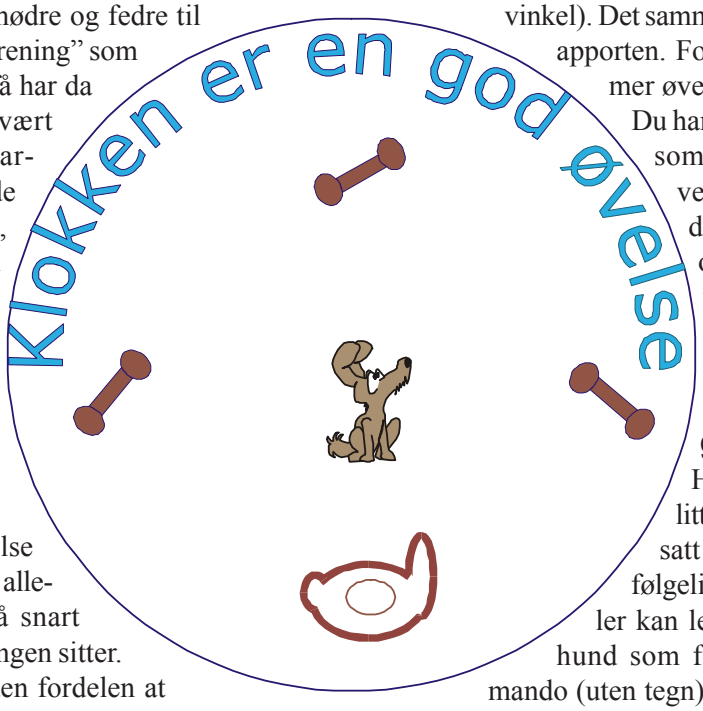

Klokken

Klokken er en enkel øvelse som vi kan begynne med allerede på unghunden, så snart lydigheten og apporteringen sitter. Øvelsen har dessuten den fordelen at du har hunden relativt nær deg, og kan trene litt mer for å få både lydighet og apportering perfekt.

En vanlig gressplen er en fin plass å trene på. Meningen er at hunden hele tiden skal se apportene på de første øvelsene. Tre apporter benyttes under treningen. Sett hunden foran deg, vendt mot deg. Gå et lite stykke rett bakover og kast den første apporten slik at den lander omtrent tretti meter bak hunden. Den andre kaster du ut på samme avstand, men 90 grader til venstre, og den tredje nitti grader til høyre for hunden. Hunden skal klart og tydelig se hvor samtlige apporter lander. Apportene skal ligge synlig for hunden. Begynn nå med å sende hunden mot den først kastede apporten. Gi tydelig tegn med armen i den retningen du har tenkt å sende hunden. *Hunden får ikke begynne på kun tegn-kommando.* Deretter kommando ”ut”. De første gangene vil sikkert hunden løpe mot den apporten som ble kastet sist, men det korrigerer du umiddelbart med en raskt nei-kommando, eller hvis det er nødvendig, stopp. Her er det, som jeg nevnte tidligere, viktig at du har tilstrekkelig lydighet, så du virkelig kan avverge gal adferd. Lykkes hunden gang etter gang å finne sin apport uavhengig av hvilken retning den løper, kommer du til å trenge lang tid for å nå din målsetting, og resultatet vil være mer usikkert.

Hvis hunden likevel tar ”feil” apport, er det ikke mye å gjøre. La den avlevere den. Repeter så lydighetsmomentet og begynn på nytt igjen. Når du har tatt i mot den første apporten, setter du hunden i utgangsstilling igjen (vendt mot deg), gir tegn til venstre og kommanderer høyre (hvis du nå velger å bruke kommandoene venstre/høyre fra hundens synsvinkel). Det samme gjentas med den siste apporten. Fortere enn du tror kommer øvelsen til å gå meget bra. Du har en oppmerksom hund, som så fort du gir tegnet venstre eller høyre ser i den retningen du peker og går rett på apporten når kommandoen kommer.

Øk vanskelighetsgraden

Hva du vil gjøre, kommer litt an på hvilke mål du har satt for treningen, og selvfølgelig hvor mye tid du vil eller kan legge ned. Vil du ha en hund som fungerer kun på kommando (uten tegn) fortsetter du å arbeide med hunden nær deg. Minsk gradvis dine tegn med armene for etterhvert bare å vri hodet og se i den retningen apporten ligger, og gi kommando. Så langt pleier det ikke å være noen vanskeligheter. Å få det til kun ved bruk av stemmen krever mer tid, men med en gjennomarbeidet hund er det fullt mulig.

Den praktiske nytten av denne finpussen kan derimot diskuteres. Selv nøyer jeg meg med at det fungerer akseptabelt med tegn og stemmekommando.

Når alt fungerer når du står nær hunden, er selvfølgelig neste trinn at du øker avstanden mellom deg og hunden. Øk gradvis til i alle fall femti meter. Avstanden til apportene bør også varieres, men fortsatt gjelder at *apportene skal være synlige under øvelsen* og hele tiden ligge rett ut eller i 90 graders vinkel fra hunden. Glem heller ikke at du nå og da kjører noen søkapporter i fritt søk i mer vegetasjonsrikt område.

Skjulte apporter rett ut

Med risken å igjen bli masete, gjentar jeg enda en gang at før du begynner, må hunden kunne utføre *selvstendige søkapporter* med høy intensitet. Å få hunden til å gå rett ut i anvist retning er ikke helt lett, men ganske vesentlig. Begynn altså å venne hunden til at det er i retning rett ut fra deg det gjelder, og ikke noe annet. Det er der apporten finnes. Hva som enn hender i de kommende øvelsene, bruk ikke kommandoene høyre og venstre!

Lettest synes jeg det er å begynne når man er ute og går tur på en liten skogsvei med endel vegetasjon på hver side. Slipp helt enkelt ned en dummy bak ryggen, gjerne på den siden av veien som ligger mot vindretningen. De første gangene kan du la hunden merke hva du gjør, men senere skal det gjøres uten at hunden ser det. Fortsett ca tredve meter , vend om og sett deg på huk ved siden av hunden. Vis tydelig med din venstre arm utstrakt i retning mot apporten. Når du ser at hunden har hodet og blikket i riktig retning – ikke før, gir du kommandoen apport. Prøver hunden å løpe av veien (den angitte retningen), korrigerer du, raskt som vanlig, med et nei (eller stopp). Visst kan dette virke som overdrevent flisespikkeri, men som sagt, det hele kommer an på hvilke mål du har.

Et perfekt sted for de første øvelsene i "ut-kommandoen"

En hekk eller stenmur

Nå skal vi gjøre det litt vanskeligere, men i prinsippet er det samme øvelse som ved skogsveien. Den eneste forskjellen, er at du nå har "støtte" for hunden kun på den ene siden. Dummyen er på forhånd plassert (kastet) noen meter ved siden av muren på en slik måte at hunden ikke har sjanse til å ta noe spor som fører frem til dummyen. Du stiller opp med hunden på passende avstand og sender den ut langs muren på samme måte som du tidligere gjorde på skogsveien.

Tenk på å sende hunden ett par meter til side for dummyen, i riktig vind. Det blir fort feil, eller i alle fall vanskeligere, hvis hunden kommer på feil side i begynnelsen. Trener du en stund på denne måten, varierer avstand og sørger for at hunden er oppmerksom på ditt tegn, er tiden inne for å bytte område igjen.

Hogstflater eller enger

Når alt fungerer perfekt langs hekken eller muren finner du en hogstflate eller annen passende mark. Samme øvelse igjen, men nå uten at du har noe "støtte" som styrer hunden i rett linje. Glem ikke vindretningen! Et tips er også at du er helt sikker på hvor dummyene ligger, merk stedet. Det er så lett å huske feil og siden kjefte på hunden for at den ikke finner noe der den har blitt sendt (tro meg, jeg vet). Bli ikke skuffet om det som hittil har gått så bra blir vesentlig vanskeligere når du nå sender hunden ut i helt åpne områder. Gi ikke opp, har du gjort et grundig forarbeid i de foregående øvelsene, så kommer det snart til å fungere også her.

Venstre og høyre

Før du begynner å trene kommandoene venstre og høyre, så gjør du ett par øvelser med fritt søk. Det har du selvfølgelig, så klok som du er, gjort hele tiden. Repeter også "klokken" ett par ganger for virkelig å sjekke at kommando og tegn sitter. *Fall ikke for fristelsen til å blande dirigering med det frie søket! Enten det ene eller det andre.*

Gå nå tilbake til hekken eller stenmuren. Hunden har du gjemt et sted i skogen. Gå gjennom området, så hunden ikke har mulighet til sporarbeide. Merk av en plass ved siden av muren og nøyaktig i 90 graders vinkel fra denne plassen, tretti til førti meter til siden plasserer du dummyen. Still opp ved siden av muren, som ved de første øvelsene. Sørg bare for at hunden ikke får vitring av dummyen på veien dit. Sørg også for at hunden får arbeide mot vinden.

Send hunden, som før, rett ut langs muren. Noen meter foran plassen du har merket blåser du stoppsignal. La hunden sette seg og roe seg ned ett-par sekunder. Gi et tydelig armsignal i den retning dummyen ligger og kommander høyre eller om det nå blir venstre. Har du nå hatt oversikt over vinden

og hvor du plasserte dummyen, kommer hunden til å, som du listig har regnet ut, finne dummyen med en gang.

Fortsett med dummyer, en på venstre side og en på høyre side. Av og til også rett ut. Hele tiden er et viktig at hunden går i den retning du anviser. På samme vis som tidligere, flytter vi treningen til hogstflater og enger, og gjør de samme øvelsene igjen.

Far og mor kan man stole på

Akkurat – det var hit vi ville komme. Har du gjort øvelsene passe lette og ikke tatt alt for store skritt, så har du en oppmerksom hund som utmerket vet at dit føreren peker, der ligger det som jeg så gjerne vil ha. Når vi har nådd så lang, og definitivt ikke før, er tiden inne for å tilpasse dirigeringen til vannarbeidet. Legg merke til at jeg skrev tilpasse, ikke trene. Det tar så mye lengre tid å korrigere en feil handling når hunden ligger og svømmer i sivområder. Kaldere og bløtere er det også. Sørg altså for at alt virkelig fungerer på land først. At hunden liker å bade, og selvstendig klarer å søke gjennom og hente et vilt fra et oversiktlig sivområde, på varierende avstand fra land, er selvfølgelig også viktig. Det forutsetter jeg at de som har lest så langt i heftet allerede har lært sine hunder.

Vi venter med vann til det fungerer på land

Et par små ”øyer” av siv i vannet

Finner du en plass med to tuer/miniøyer rundt tyve meter fra land, og kanskje like langt fra hverandre, er det en flott plass å begynne. Joda, jeg innser at det ikke er helt lett på noen steder i landet å finne slike steder. Det kommer tips om hvordan vi trener på ”blankvann” også.

Vind rett i mot vil vi ha på denne øvelsen. Til å begynne med kjører vi ett par lette apporter ved å sende hunden rett ut mot en måke som på forhånd er lagt ut på den ene tua. Start gjerne med å sette deg på huk inntil hunden og vis en tydelig retning med armen, slik du gjorde i de grunnleggende øvelsene. Ta så en kopp kaffe og la hunden hvile litt. Senere legger du ut en måke på den andre tua. Lurt er det også å samle sammen endel småstein som du putter i lommen, i alle fall hvis du lurer litt på om du har en lydig hund. Send nå ut hunden igjen, rett ut mot den samme tuen som tidligere. Når den har kommet ti-femten meter fra land, blåser du stoppsignalet med fløyten. Når hunden spørrende ser på deg, gir du tegn og kommando til den siden måka ligger. Selvsagt fulgt av ros når hunden dreier av i riktig retning. Hvis de tidligere øvelsene er tilstrekkelig repetert, bør det fungere. Hunden kommer snart i riktig vind fra måken, og har lært at det nok en gang lønte seg å stole på deg.

Skulle det være så ille at hunden fortsetter å svømme rett frem, kommer din nei-kommando omgående, kanskje forsterket av en neve småstein i baken på hunden (håper du tilpasser størrelse og mengde på steinene til mentaliteten på din hund).

Vann uten siv og tuer

Blankvann er kanskje bedre for treningen de første gangene. Men noen småbølger på overflaten vil jeg nok ha, ellers synes apportene altfor godt. Her bruker jeg et par små ”vedtre” som dekkes med mørke fuglevinger. De skal akkurat holde seg flytende. Forøvrig gjøres øvelsen på samme måte som nevnt over. Først rett ut, siden varierer du med høyre og venstre. Det viktigste i begynnelsen, er at avstanden ikke blir for lang, slik at du har hunden under kontroll hele tiden.

I blant går det ikke så bra

Det er bare å konstatere at dette med dirigering er ganske lett – i alle fall når man skriver om det. Som vanlig er det trening og atter trening som gir resultater. En viss inspirasjon til å trene lydighet og dirigering fikk jeg på en prøve i ettersøksgrenene for mange år siden. Min gamle tispe, Claesbon’s Jessie, forsvant da, på en prøve i Vänerns sivområder og fant det ikke for godt å komme før hele det store området var gjennomsøkt og alle levende ender hadde tatt til ving-

ene - det tok i alle fall en drøy halvtime. De øvrige prøvedeltakerne som ventet på tur var sånn passe fornøyde.

Fleskepannekake

Neida, dette er ikke begynnelsen på et avsnitt om matlaging. Men jeg vet at ikke alle har hunder som synes apportering er kjempeartig, og da kan det bli problemer med å få til en god dirigering i apportarbeidet. I stedet for å tvinge hunden til å arbeide, noe som trolig kommer til å misslykkes, kan det aldri skade å forsøke å gjøre som jeg gjorde med Kassandra. Hun var i og for seg ganske flink på apportering, man da jeg kom til dirigeringstreningen gikk hun helt enkelt lei, eller det var jeg som gjorde noe feil. Noe måtte jeg finne på for å løse problemet. Gal etter mat hadde hun alltid vært, så løsningen var ikke langt unna.

I kjøpeskapet var restene av gårsdagens middag, denne gangen fleskepannekaker. Bak en prydbusk i hagen la jeg en real bit pannekake, og med hunden ved min side bare ti meter fra busken, kommanderte jeg ”ut”. Jeg mer eller mindre tvang henne til å gå fremover, noe hun gjorde mens hele hennes kroppsspråk protesterte og viste hvor fryktelig trist dette var. Vel fremme ved busken, der vinden begynte med lukten av fleskepannekake, forandret kroppsspråket seg til glede og arbeidsvilje. Med litt gradvis økning av avstanden, lover jeg at det ikke tok lang tid før jeg hadde en hund som på kommando i full fart sprang 100 meter rett ut og spiste pannekake – eller hentet en apport. At fleskepannekaken gradvis ble byttet ut med en dummy eller en fugl syntes ikke å bekymre Kassandra. Det samme når vi trente høyre og venstre, pannekake i starten og deretter dummy og fugl.

At de skikkelige jegerne med hår på brystet rynker på nesen av denne måten å trene med ”godbiter” til hunden bekymrer meg lite. Jeg får trøste meg med alle 10-erne Kassandra fikk på jaktprøvens vannarbeid og alle fuglene jeg fikk i sekken.

Tren mer på kommandoen ut

Som en avslutning på avsnittet om dirigering vil jeg komme litt tilbake til ut-kommandoen. Selvfølgelig har du glede av å kunne dirigere din hund til høyre og venstre, men utvilsomt er det ut-kommandoen som du kommer til å ha størst nytte av både på jakten og på eventuelle prøver. Selv vil jeg at alle mine hunder skal kunne dirigeres rett ut i alle fall 150-200 meter, gjerne lengre.

Til hvilken nytte spør mange. Det er klart at vannarbeidets seksti meter på jaktprøve er tilstrekkelig i de fleste situasjoner, også på jakt. Men av og til kreves det helt klart at hunden kommer lenger ut for å få hjem en påskutt fugl. Det er ikke alltid du kan komme deg til nedslagsplassen.

Men for meg som er litt lat, og dessuten begynner å bli gammel og sliten i bena, er det kanskje først og fremst på feltarbeidet både på fjell og lavland jeg synes det er perfekt med en velfungerende ut-kommando. Når jeg ser den interessante biotopen som ligger litt lenger ut enn hundens normale søksdybde, sparer det både tid og trøtte ben hvis jeg kan stoppe hunden og få den til å gå ytterligere ett hundre meter. Kanskje det til og med kan bli en og annen fugl ekstra i sekken takket være dette.

Som sagt – av og til får man resultater på en koselig og lettvint måte hvis man tar en titt i kjøleskapet før treningen

Når grunndressuren er på plass, begynner det riktig morsomme for både hunder og oss selv

Trening av felt- og fuglearbeid

Her kommer vi inn på den egentlige dressuren av hunden som stående fuglehund. Til å begynne med får jeg si at stående fuglehund her først og fremst er vorsteh. Det er vorsteh jeg har arbeidet mest med, og har lært meg noe om.

Nå er det sikkert slik at det i det alt vesentlige ikke skiller så mye mellom treningen av ulike raser, og det er klart jeg har trent andre raser også. Men ikke så mye at jeg kan eller vil gå inn på spesifikke detaljer om disse. Når du leser videre, tenk da også på at min trening bygger på de forutsetninger jeg har når det gjelder terreng – jordbruksområder med grasmark og stubbåkre omgitt for det meste av tett skog.

Søk og reviering

Hvordan jeg vil bruke hunden

Før vi begynner treningen må vi kanskje klargjøre for oss selv hva vi skal bruke hunden til. Selvfølgelig vil vi jakte med hunden – men hva og hvor? Skal vi jakte utelukkende på en type biotop eller på alle typer? Har vi både fasan og rapphøns i terrenget? Har vi tenkt å starte på jaktprøve?
Selv vil jeg gjerne ha hunder som fungerer overalt, og gjerne ta en og annen premie på jaktprøve også. Derfor begynner jeg relativt tidlig å tilpasse treningen til det mål jeg har for den ferdige hunden.

En god reviering er noe jeg prioriterer på mine egne hunder – en nødvendighet for en god fuglehund, og en nytelse for øyet etter min mening. Dessverre ser vi alt for sjelden en hund med skikkelig reviering på våre jaktprøver i SVK. Årsaken til dette kan man spekulere på. Men helt klart er det at så lenge våre dommere på prøvene fortsetter å dele ut høye karakterer til hunder som stort sett mangler reviering og utelukkende leter etter fugl i dikekantene, og kanskje gjør et og annet stikksøk, ja da får vi ikke se mange vorstehere i Sverige med god reviering. Nå er jeg i og for seg overbevist om at dette kommer til å forandre seg. Vi ser økt internasjonal deltakelse på våre jaktprøver, og dette medfører nok at flere innser at om vi skal hevde oss i Europa, kreves det mer enn å finne fasaner i busker og diker.

For de som kun vil jakte på sine hjemmeterreng, bør ikke søket være noe problem. Hundene lærer snart å utnytte vinden og hvor i terrenget det finnes fugl. Denne kategorien jegere kan altså gjøre det lett for seg selv og stort sett bare sørge for å fungere som kontaktperson og veiviser til det området de vil jakte på. Med kanskje bare fasan i terrengene, lærer hunden fort at områder med kort gress eller stubbmark er totalt meningsløst å slite seg ut på. Det blir en hund som stikksøker, løper en gang hit og en gang dit til fasanbiotoper. Det blir helt klart en effektiv hund på hjemmebane, men langt i fra det bildet man kanskje har av en vorsteh som sveiper over terrenget i systematiske slag. I de nordlige delene av landet er det

en annen sak. Der er det jakt på fjellet eller i skogen som gjelder. Her er det sikkert så at unghunden bør få litt friere tøyler og gjennom erfaring lærer seg hvordan det lønner seg å legge opp et effektivt søk. Mine hunder, slik jeg trener dem, fungerer virkelig helt utmerket også på fjellet og i skogen. Men hadde jeg hatt hovedjakten der, hadde jeg forenklet det under innlæringen og latt hundene tidlig utvikle et formålstjenlig biotopsøk. Mer om dette lenger frem.

Valpen frem til fem-seks måneder

Her trener jeg ikke noe som har med søket å gjøre. Det er kontakt med valpen og den grunnleggende lydigheten som teller. Jeg prøver å få til at valpen er med meg så mye som mulig. Ved den daglige foringen av fuglene blir det ikke til å unngå en og annen kontakt med de fuglene som løper omkring utenfor volierene. De fuglesituasjonene som oppstår får valpen ordne opp i selv, uten innblanding fra meg. Det er bare å betrakte og nyte de episodene som oppstår, der den smyger seg innpå, støkker og går etter.

Når jaktlysten våkner

Ved mellom seks og syv måneders alder pleier hundene å få opp interessen for å mer bevisst søke etter fugl. Da vil i alle fall jeg begynne å trene litt mer målrettet. Visst kan jeg vente et halvår til – men som alle vet på dette stadiet, synes jeg det er morsomt med valpetrening. Dessuten er det temmelig lett å få til det her med stopp-kommando uten at det er nødvendig å bruke storslegga. *En liten advarsel kan være på sin plass. Det er lett å lære valper og unghunder å gjøre noe riktig, men det er like lett å lære dem å gjøre feil. Med andre ord gjelder det å tenke selv, lese sin hund og vite hva man gjør.*

Å utnytte vinden og finne fuglene

Å utnytte vinden er det viktigste en unghund må lære seg. Treningen blir ganske komfortabel og trivelig for meg som fører. Det jeg gjør er helt enkelt å gå omkring i terrenget der det finnes fugl, og la hunden stort sett klare seg selv. I størst mulig grad velger jeg å gå mot vinden. Når hunden får arbeide i god vind, ser man ganske snart hvor mye naturlig reviering den har med seg i bagasjen og hvor mye jobb man må regne med å legge ned før man når målet.

Det er nok også slik, for den hunden som mer eller mindre mangler naturlig reviering, må man være klar til å sette målet noe lenger frem, enn for den hunden som tidlig begynner å vise gode anlegg. Det primære målet jeg har så tidlig, er at valpen med glede og full fart skal ut og søke fugl så fort ”arbeidshalsbåndet” kommer på, og den får tillatelse til å søke ut. Forøvrig blander jeg meg ikke i hva valpen gjør. Forsvinner den ut av syne, får den gjøre det. Jeg følger ikke etter. Har jeg en altfor selvstendig hund, gjør jeg heller tvert om. Det vil si, går i motsatt retning. På en eller annen måte vil jeg gjøre det klart at det er sammen vi skal jakte.

Om, eller rettere sagt når, valpen får en fugl på vingene gir jeg selvfølgelig ingen kommando for at den ”støkker”. Den har jo faktisk funnet en fugl, og det var jo liksom det som var meningen. Derimot, og under forutsetning av at situasjonen oppstår relativt nær meg, og jeg tror jeg har full kontroll, gir jeg en stopp-kommando for å avbryte forfølgelsen av fugl. *Legg merke til at jeg ikke gir kommandoen umiddelbart når fuglen letter!* Først når valpen har løpt noen meter etter fuglen som flyr, stopper jeg den. *Valpen skal ikke oppfatte kommandoen som noe negativt for at den har fått en fugl på vingene.*

Arbeidshalsbånd nevnte jeg tidligere. Det jeg mener er et elastisk rødt eller hvitt bånd (markeringshalsbånd) som gjør at jeg ser hunden lettere, men fremfor alt gir hunden et signal om at den skal på jobb. For meg som for det meste har flere hunder løs ved siden av meg når jeg jakter, er det praktisk at hundene har lært seg at kun den eller de som får halsbåndet på får søke ut og jakte. De andre får pent gå ved siden av eller bak. Jo eldre hundene blir, desto mindre betydning får halsbåndet som arbeidssignal. De eldre hundene vet likevel hva far venter av dem.

Hvis jeg nå har hatt bra med fugl for valpen, har jeg etter relativt kort tid en hund som skjelver av iver når jeg tar halsbåndet opp av lommen. Valpen har nå kanskje kommet opp i syv til ni måneders alder, og det er på tide med neste ledd i utviklingen. Men en jaktsugen unghund er ikke nok for å kunne gå videre til neste trinn i treningen. Lydigheten må være ordentlig befestet, og jeg må kunne lese hunden for å avgjøre når jeg skal stramme til eller slippe tøylene. Helst vil jeg så langt som mulig unngå å trene lydighet under felttreningen.

Valp etter Albin, full fart i søket

Forutsetningen for god reviering

En forutsetning, tror jeg, er at unghunden får sjansen til å finne fugl i alle ryper terreng, og at det finnes tilstrekkelig med fugl i terrenget. Klart, jeg vet at de aller fleste har dårlig med treningsterreng, og ikke minst med naturlig tilgang på fugl. Men den som ikke kan låne et område, og ikke vil ha jobben med å ha noen treningsfugler, får nok akseptere at resultatet blir deretter.

Forberedelser

Det er trening mot vinden som er viktig hele tiden. Jeg leter etter områder som er passelig brede for den hunden jeg arbeider med. Med passelig bredde mener jeg at hunden har kapasitet til å søke fra kant til kant. Må jeg sette ut fugler, lar jeg noen andre hunder søke av området først. Grunnen til det, er at hvis jeg på et "urørt felt" går rett ut og gjemmer ett par fugler, finner hunden mine spor. Følger sporet og finner fugl. Det er ikke den erfaringen jeg vil gi hunden.

Ettersom de første erfaringene mine valper tidligere har fått med fugl oftest er fasaner i diken eller skogkanter, sørger jeg nå for å sette ut ett par fugler midt ute på feltet. Fuglene setter jeg så langt ut at hunden må jobbe en stund før den finner fugl. Et annet alternativ er å ha et bur med noen rapphøner stående på en biltilhenger som er lett å flytte omkring til passende områder. De hønene jeg slipper ut har god beskyttelse under tilhengeren. Når jeg skremmer dem avgårde før treningen, pleier de i alle fall i de første ukene, å spre seg godt ut i terrenget.

Når nå tiden endelig er moden for å slippe unghunden, har jeg egentlig bare tre krav:

- Den får ikke løpe bak meg
- Jeg slipper den ikke mer enn ca. 30-40 meter fremfor meg
- Den får ikke forsvinne inn i skogen ved siden av feltet

Hvis feltet er for bredt for hunden, så den ikke vil gå helt ut til begge kantene, sørger jeg for å være nær den ene kanten, så jeg alltid får med meg en kant. En sak til – forhåpentligvis vet hunden nå at det er fersk fuglevitring som gjelder. *Skulle det bli for mye roting i musehull, hareleier eller "gammel fot" etter fugl, avbryter jeg dette omgående.* Min oppfatning er helt klart at hvis jeg gjør dette konsekvent fra begynnelsen med unghunden, minsker risikoen vesentlig for å få en hund som roter seg fast i bakkevitring i tide og utide.

En ting er verd å gjenta: Det gjelder å ha klarhet i vindretningen! Ved den minste usikkerhet med

vindretningen, eller hvis det er en dag "uten vind", er det feil å stoppe hunden hvis den vil gå lengre ut enn de 30-40 metrene jeg nevnte. I medvind vil jeg jo at den skal gå ut skikkelig foran meg.

Stoppe hunden var det ja, eller rettere sagt, forhindre at den går for langt ut (at slagene blir for dype). Dette kan være verdt å tenke litt ekstra på. Det finnes i alle fall to, kanskje tre, varianter å velge mellom hvis hunden ikke går ut til sidene, men mer eller mindre rett frem i terrenget. Avhengig av hva men velger, kan resultatet på sikt bli litt forskjellig. Kanskje passer den ene varianten bedre for noen hunder (og førere)?

1. Gi stoppkommando, og etter at hunden har stoppet, gi tegn til å søke ut til venstre eller høyre.
2. Kall inn hunden. Når den kommer nærmere sender du den ut til siden.
3. Du kan gi forbudskommando "nei", etterfulgt av tegn til siden når hunden demper farten og ser på deg.

For mine hunder, Landinarnas Aron og Albin, valgte jeg å bruke innkallingskommando. Resultatet ble at de nå under revieringen kommer ganske nær meg for kontakt. Endel dommere på jaktprøve gir kritikk for dette, og andre ikke. Rent praktisk er jeg selv ganske fornøyd. Ikke minst når jeg jakter i tett terreng, vil jeg heller ha for mye kontakt enn for lite. For Landinarnas Cissi og Dagny prøvde jeg med nei-kommando når dybden i slagene ville bli for store. Det vil si når de fortsatte å løpe for langt langs kantene. Resultatet ble som forventet – Cissi og Dagny kommer ikke inn på samme måten som Aron og Albin, men har heller ikke like mye oppmerksomhet på far,

noe som av og til er en ulempe. Nå er det opp til deg å finne ut hvordan du vil ha det, og hva du tror passer til din hund.

Går hunden ut til kanten av terrenget, snur jeg opp mot vinden og følger kanten fremover. Venter så til hunden har rukket tretti meter og så blåser jeg snu-signal (mer om dette lenger frem). Snur den da ut på feltet igjen, blir det omgående ros. Hvis ikke kommer raskt det gamle vanlige nei kommandoen.

Motvindssøket skal se ut omtrent slik

Slipptid

Som alltid kommer også dette litt an på hvilken hund jeg har, men generelt vil jeg nok ikke at unghunden skal få gå mer enn ti til femten minutter i strekk. Av og til blir slippene lenger, og jeg lærer snart hva som passer for den hunden jeg arbeider med. Det jeg vil, er at det skal være full fart fra jeg slipper til jeg kopler igjen. Å gå med en unghund i time etter time, ser jeg ikke som meningsfylt. En sliten hund som går rundt i terrenget lærer ikke mye, og er ikke spesielt morsom å se på heller.

Kommando eller signaler

Det er mange som hevder at det her med reviering, det lærer hundene best selv gjennom erfaring. Hvordan jeg ser på det behandlet jeg innledningsvis.

Mange hevder også at om man må føre hunden, så skal man gå i sikksakk over feltet for på den måten vise hunden i hvilken retning den skal løpe. Dette er i og for seg bra, men de gangene jeg vil vise hunden retningen, gjør jeg det også med armtegn og kommando eller fløytesignal. Et langt signal med den lyse tonen, er for mine hunder et vende-signal. Selvfølgelig strever jeg med gradvis å redusere så mye som mulig på kommandoer og tegn.

Lydighet på fløyte

Lydighet har det handlet mye om tidligere, og alle vet sikkert at konsekvens er utrolig viktig. Men av en eller annen grunn virker det som om mange hundeførere ikke bryr deg så mye med lydighet på fløyte. I alle fall ikke når det endelig er på tide med felt og fugletrening. Har jeg gitt en kommando eller et signal. Så gjelder det å sørge for at hunden lyder!

Du kommer aldri til å få frem en topphund hvis du fra begynnelsen av slurver med lydigheten på dine innkallings- snu- eller stoppignaler i terrenget!

Vanskeligheten her, er kanskje like gjerne å vite når man skal la være å gi kommando eller tegn. Du bør kjenne din hund så godt at du vet når sannsynligheten for at den skal lyde er minimal, hold da igjen dine kommandoer og signaler.

Å lære å kjenne sin hund

Å kunne lese sin hund er helt nødvendig. Trener man slik jeg har beskrevet, blir det en god del kommandoer den første tiden. Skulle det så vise seg det minste tegn på at hunden reagerer negativt ved å miste lysten til å søke, må vi som vanlig gå tilbake ett eller flere trinn i treningen, slippe litt på tøylene, og senere hente dette inn igjen.

Alle hunder har ikke samme ”motor”, og alle er heller ikke skapt for å vinne Riksprovet. *Høyt stilte mål er helt klart bra, men et mål tilpasset den hunden man arbeider med er betydelig bedre.*

Øke bredden

Når vi har en hund som med iver og full fart søker av terrenget foran oss, er det på tide å se på bredden i søket. For de aller fleste hundene kommer sannsynligvis bredden til å øke når hunden blir litt eldre.

Selv begynner jeg, hvis det er nødvendig, relativt tidlig å prøve å få hunden til å ta begge kantene på relativt store felt.

Hva er så tilstrekkelig bredde i søket? Et godt spørsmål, som jeg ikke har fått noe godt svar på selv. Ser vi igjen på jaktprøvene på lavland, så kan vi se eksempler der hunder med en ytterst middelmådig bredde i søket kan få god kritikk og høye feltkarakterer.

Selvfølgelig er det her med tilstrekkelig bredde i søket avhengig av det terrenget vi jakter i. For min del vil jeg at heller at hundene skal gå litt for langt ut til

sidene enn for lite. I alle fall er det det jeg prøver å få til på trening.

Joda – hundene kan gå ut av hånd, som det heter. Ytterligere en ting som er ytterst subjektiv, hva er ut av hånd? Utenfor hørehold – ja, da blir det ikke langt fra meg når hunden løper gjennom sukkerroenes blader eller i hard vind. Utenfor synshold – nei, det kan det heller ikke være. Det hender jo rett som det er selv i slettelandskapet på kuperte lavlandsområder. Slik jeg ser det, er den hunden i hånd som regelmessig tar kontakt med føreren. Det er i alle fall det jeg er fornøyd med. Med hunder som arbeider langt fra oss, minsker selvfølgelig våre sjanser til å kontrollere ikke ønskelige situasjoner.

Det ser ut til at ulydigheten øker eksponensielt med avstanden fra fører – men litt ulydighet av og til gir jo bare stimulans for mer trening (eller hva?). Var det noen som ble klokere på hva god bredde er?

Nok om det, for å øke bredden i søket, for de hunder der det er nødvendig, sørger jeg helt enkelt for at jeg gradvis prøver å velge stadig bredere treningsfelt. Når hunden vil vende, kanskje femti meter før jordekanten, gir jeg nei-kommando, alternativt stopp-kommando (litt avhengig av hvilken hund jeg jobber med) og deretter tegn og kommando ”lenger ut” eller ”kanten”. *Med en gang hunden kommer til kanten blir det selvfølgelig ros*. Med konsekvent trening og en hund med nok ”motor” går det i de aller fleste tilfeller å få til fullt akseptabel bredde i søket på denne måten.

Selvstendighet

I løpet av treningen er det ikke til å unngå at det blir litt vel mye kommandoer og fløytesignaler. Det er derfor viktig å legge inn litt jakt- og treningssituasjoner der *alt som heter kommandoer og fløyting er bannlyst.* Noen dager der man lar hunden gjøre jobben sin helt uten innblanding gjør underverker for å tilbakekalle selvstendigheten hos hunden i tilfelle du har styrt den for hardt.

Skiftende vindforhold

Hittil har jeg bare snakket om å gå mot vinden – og det er det jeg prøver å få til på treningen. Men på jakt og jaktprøver blir det i blant både sidevind og medvind.

Naturligvis går jeg av og til med hundene også på trening i varierende vind. Men sjelden eller aldri prøver jeg da å påvirke eller styre hundene.

Medvind

Det ideelle er at hunden tar en kant på jordet og løper rett ut noen hundre meter for deretter i vel avpassede slag krysse seg tilbake mot meg. Joda, jeg har sett mine hunder gjøre det helt perfekt noen ytterst få ganger. Men riktig så ideelt søk i medvind er det sjelden man ser (i alle fall ikke jeg). Oftest blir det for få slag på tilbakeveien, og ofte også utilstrekkelig bredde i slagene.

Det eneste jeg selv gjør når jeg lar hundene arbeide i medvind er *å ta det riktig med ro*. Gir jeg hundene tilstrekkelig tid til å arbeide på feltet, ser jeg ofte hvordan søket gradvis forbedres og området blir riktig bra avsøkt også i medvind. Selvfølgelig kan du hjelpe hunden med å gjøre det riktig. Når du ser at den hopper over deler av terrenget, går du mot det området du vil ha gjennomsøkt.

Sidevind

Når vinden kommer fra siden, er det betydelig lettere. Det synes i alle fall mine hunder. Men også her gjelder det å ta det riktig med ro og gi hunden sjansen til å gå slagene helt ut. Her kan, og skal du også som fører sørge for å gjøre det så lett for hunden som mulig. *Hold deg på den siden av feltet som ligger lengst bort fra der vinden kommer.* Hunden vil jo helst arbeide i motvind og det blir betydelig lettere for den. Noe som viser seg i et vesentlig bedre søksopplegg hvis du går på riktig side av feltet. Fra denne siden har du også klart bedre muligheter til å styre søket hvis du skulle behøve det.

Her har jeg sidevind fra høyreside av jordet. Jeg holder meg på venstre side. Det blir da lettere for hunden å legge opp et godt sidevindssøk.

Stand og reising

Reis er en kommando for at hunden skal forlate sin stand for å få fugl på vingene. Normalt noe man kanskje ikke behøver å legge ned så mye arbeid på. Men det kan helt klart bli problemer, og jeg forbereder valpen på det som skal komme.

Dette gjør jeg på den måten at *jeg gir min kommende reiskommando – ja – i ulike situasjoner, når forventningen hos valpen til å få gjøre noe er høy*. Det kan handle om alt fra å løpe frem og ta en kastet godbit, løpe etter en ball eller å få løpe om kapp med naboens katt etc. (obs. Det med katten mente jeg ikke). På denne treningen vil jeg at hunden skal kaste seg frem med full fart på min kommando.

Jo mer jeg arbeider med trening av fuglehunder av ulike raser, desto bedre innser jeg hvor viktig denne treningen er. Alt for mange førere har tatt for lett på dette, og senere fått problemer med en trist og treg reis. Dette er altså noe jeg varmt anbefaler at du bruker tid på.

De første fuglesituasjonene

Standen er det kanskje ikke så mye å si om – hvordan det pleier å begynne kan du lese om i avsnittet ”fra valp til voksen”. Men en ting fortjener å gjentas. Man bør normalt ikke rose eller snakke fast en unghund i stand. Foreløpig vet du ikke hvilken type hund du arbeider med. Noen hunder kan fra begynnelsen ha en tendens til å stå litt vel fast. I den situasjonen rose eller kommandere hunden til å holde standen kan lage problemer. Du er dessuten kanskje ikke 100 % sikker på at det ligger en fugl foran hunden. Å da rose eller kommandere fast hunden er ikke bra.

Når hunden nå står fast og fint, går jeg opp like bak hunden. Selv pleier jeg å stå ett par meter på skrå bak hunden. Dette for at hunden skal ha mulighet til å se meg og for å unngå at jeg ”presser den frem.” Kommandoen – ja, gir jeg relativt stille og uten å legge krav i stemmen. Kommandoen er nå velkjent for hunden, men nå i fuglesituasjonen kan unghunden oppføre seg ulikt hjemmesituasjonen (eks ja ved matskåla). Endel hunder løper lynraskt frem og reiser fugl. Andre smyger sakte og kanskje etappevis mot fuglen. Med andre ord kan hva som helst hende. Som fører sørger jeg for å følge med hunden når den begynner å bevege seg fremover. Skulle hunden være litt forsiktig gir jeg umiddelbart ros.

Når fuglen kommer på vingene lar jeg gjerne hunden forfølge noen meter støttet av ”så braaa”. Så gir jeg stopp-kommando. Dette forutsetter selvfølgelig at din stopp-kommando sitter hundre prosent. *Vær alltid forsiktig med å gi stopp-kommandoen for tidlig på unghunden!* Hunden skal etterhvert lære seg at det er riktig å ”forsøke å ta” fugelen som sitter eller løper unna på bakken, men at det er forbudt å følge etter fugl som flyr. En kommando som kommer altfor raskt og hardt kan skape litt konflikt og usikkerhet om hva som egentlig er tillatt.

Variasjon

Det jeg varierer i fuglesituasjonene er først og fremst avstanden til hunden og hvor jeg står i forholdt til hunden når jeg gir reisingskommando. Gradvis øker jeg avstanden fra hunden i alle fall opp til ti meter. Det kan av og til også være praktisk å la hunden reise om du står midt foran hunden. Det vil si med fuglen mellom deg og hunden. Nok om det, ofte gir det med variasjon seg selv. Fuglene pleier jo som kjent å ha en tendens til å trykke på de mest utenkelige og utilgjengelige steder.

Tjuvreis

At valpen eller unghunden reiser fugl på egenhånd bryr jeg meg ikke om. Tids nok pleier den å stå ordentlig. Men har hunden fått tilstrekkelig med sjanser på fugl og fremdeles ikke står fast når den er syv-åtte måneder, gjør jeg noe med det. Av ulike årsaker kan også eldre hunder begynne å tjuvreise, eller gå for nærme fuglene, så de letter. Når jeg har vært ute for dette, har ofte hundene vært for mye ute, eller for langt fra meg, og jaktet på egenhånd. Særlig hvis jeg har fugl i terrenget som er dårlige flygere, er det fort gjort å få problemer. Hundene lærer seg at det lønner seg å kaste seg over den fuglen de har funnet og stått en stund for og at det faktisk kan være fryktelig morsomt å jage fugl. Uønsket adferd i fuglesituasjoner kan også komme av at det er ”feil i nesen”, som nesemidd eller noe annet som nedsetter evnen til å kjenne vitring. Selvfølgelig må du forsikre deg om at det ikke er noe slikt som er galt før du begynner å ”reparere” tjuvreisene.

Det er ikke vanskelig å få ordnet opp med tjuvreisingen. Det som kreves er *et tilstrekkelig antall kontrollerte fuglesituasjoner*. Å avvente på noe avstand og gi et skarpt nei-kommando på riktig tidspunkt skaper usikkerhet hos hunden, det er dette som trengs. Ofte holder det å gjøre slik et par ganger for at hunden skal stoppe og stå for fugl. Hvis jaktlysten er stor og hunden hard, kan det være behov for litt mer håndfaste korrigeringer – men som alltid i forbindelse med fugl, med en viss forsiktighet.

For de hundene som stopper opp og senere smyger stadig nærmere og nærmere fuglen, har jeg fått de beste resultatene uten å gjøre noe før fuglen tar til vingene. Det vil si *ikke noe ros når hunden står, ikke nei-kommando når hunden smyger*. Kommandoen kommer først når fuglen begynner å fly. Nå gjør jeg altså noe som jeg har advart mot tidligere, men det har fungert for disse hundene og i disse situasjonene.

Risiko

Når du nå gir nei-kommando rett etter at fugl letter risikerer du å bremse reisen. Men de fleste hundene der jeg har arbeidet med tjuvreis, har hatt så stor jaktlyst at dette ikke har vært noe problem. Og i de få tilfeller der jeg har sett tendenser til tregere reis, har det ikke vært noe problem å løse dette. Tomstand har jeg derimot fått på hundene. Ikke så rart. Det jeg gjør er jo å gjøre hunden usikker og forsiktigere ved fuglevitring. Men heller ikke tomstander har blitt noe problem på lengere sikt. Og uansett, med en hund som tjuvreiser får du ikke felt fugl, så noe må gjøres. Vente kan du ikke gjøre i all evighet.

Sekundering

En ønsket egenskap hos våre stående fuglehunder er sekundering. Med sekundering menes at hunden tar stand, uten å kjenne fuglevitring, kun på synsinntrykket av makkeren som står. Anlegget for sekundering varierer en hel del mellom forskjellige hunder. Noen sekunderer konsekvent på langt hold, andre mer usikkert, og noen mangler fullstendig denne egenskapen.

Jakter man med to og to hunder løs, er det mer eller mindre nødvendig at hundene sekunderer. Hvis ikke må man i alle fall få stoppet hunden på fløyte når den er på vei mot makkers stand. Kan man ikke dette, kommer hunden trolig til å gå opp på siden av, eller forbi makkeren. Da øker konkurransen mellom hundene og sjansen for at de glir frem og presser opp fuglen øker også.

Tren på sekundering

Nå er jeg ute på tynn is. Det å trene sekundering har jeg ikke drevet med i stor grad. På de fleste av mine hunder har sekundering fulgt med så og si på kjøpet. Det er egentlig bare Landinarnas Albin som ikke har sekundert fra begynnelsen. Albin, som er en konkurransebevisst herre, økte heller farten når han fikk se at en annen hund hadde funnet fugl og tatt stand. Nåvel, for det meste var han lydig og stoppet på mitt signal. På den måten haltet vi oss frem på jaktprøvene.

Etterhvert begynte jeg å trene litt mer bevisst på å få Albin til å sekundere. Jeg lot en annen av mine hunder finne og stå for fugl. Deretter slapp jeg Albin. Så snart jeg fikk se at Albin hadde fått øye på hunden som sto, og forandret retning mot denne hunden, kom jeg med et kraftig nei-kommando fulgt av stoppsignal hvis det var nødvendig. Etter en stund ble det helt klart en forbedring og Albin sekunderte etterhvert riktig bra.

Noe å tenke på om man har en hund som ikke sekunderer er kanskje å ikke gå med hunden i koppel frem mot en hund som har stand. Så fort man ser at hunden har fått øye på hunden som står, er tiden inne til å komme med en stopp-kommando. Gjentas dette tilstrekkelig ofte, er jeg overbevist om at man legger et godt grunnlag for sekunderingen.

Noen "hundefolk" jeg har snakket med sier at det gjør sekunderingstreningen lettere hvis den hunden som står har på markeringsdekken, gjerne med hvit farge. Dette virker jo fornuftig og verdt å prøve.

Her er det neppe spørsmål om sekundering. Begge står på synet av haren.

Treg reis

At årsaken oftest kommer av noe feil i dressuren, er de fleste enige om. At det også skiller mellom ulike hunder hvor fast standinstinktet er fra begynnelsen, er også mange enige om. Selv lyktes jeg, eller rettere sakt mislyktes jeg med min første vorsteh, som fra begynnelsen av hadde en riktig god reis. Etter en tid ble det en riktig treg og trist reis. Jeg er ganske overbevist om at årsaken var at jeg tidlig og konsekvent brukte en skikkelig stopp-kommando så fort fuglene begynte å røre på vingene. Ikke nok med det – den trege reisen prøvde jeg senere å korrigere ved å hjelpe hunden frem med en "fot i baken". Alle råd er ikke like bra. Snakk om helt fast stand og blinking. Dette er lenge siden, og forhåpningsvis glemt nå.

Hvis vi nå står der med en hund som er helt låst og vegrer å reise fugl, så finnes det flere ting vi kan prøve.

Konkurranse

Jeg går helt enkelt opp med en annen hund like bak den hunden som står, og lar denne hunden gå forbi og reise fuglen. Det holder naturlig vis ikke med å gjøre dette en gang – men etter ti til tyve ganger har det for det meste løst seg. Blir det siden noen situasjoner der hunden får tatt noen fugler, både fugler som hunden ser og de som trykker, pleier det vesentlig å øke farten på reisen. Det eneste du behøver å tenke på er at du kan ødelegge eventuelle anlegg for sekunderingen til den hunden som du leier opp og forbi. Men du må finne en hund hvor dette ikke spiller noen rolle. Stort sett kan jo hvilken som helst hund benyttes.

Ytterligere et par metoder

Jeg tar også med et par varianter som benyttes iblandt og kan være verd å prøve.

- Når hunden står går du forsiktig frem og kopler hunden – leier den noen meter tilbake og sender den frem. En variant på dette er at du løfter hunden opp og bærer den tilbake for så å sende den på.
- Du kan bruke en utsatt fugl i et lite bur, i begynnelsen synlig for hunden. Når hunden står, tar du den tilbake og kaster en dummy et godt stykke til side for buret. Har du en vel innlært apport, skal ikke hunden ha noen problemer med å apportere i denne situasjonen. Du øker vanskelighetsgraden gradvis til å kunne hente en apport som kastes over buret. Når dette fungerer dekker du buret med litt gress og lar hunden søke ut. Når den finner fuglen og står, er tiden inne til å kaste dummyen igjen og kjøre apportering over buret. Etter noen ganger bør reisen fungere hvis du gir apportkommando i fuglesituasjonene. Det høres lett ut – og kan være verdt et forsøk.

Å utnytte konkurranse kan være en måte å løse problemet med treg reis.

Inn i bilen

Inn i hundegården

Tett gresseng

Vanskeligere og vanskeligere utganger i vannet

En ny metode for å løse treg reis

Overskriften stemmer kanskje ikke med virkeligheten, men selv har jeg ikke lest om eller sett noen som har trent på denne måten. I utgave to av "Treningstips" skrev jeg at jeg holdt på med en "ny måte" å arbeide med treg reising. Det begynte med at jeg fikk hånd om en hund som var helt låst, og der ingen av de vanlige metodene hjalp. Etter at denne hunden og nå noen til mer eller mindre helt låste hunder fra forskjellige raser reiser riktig bra, skal jeg forsøke å beskrive hvordan jeg la opp treningen.

Tenk etter...

Glem det der med fugler en stund og tenk på hva det egentlig er du vil hunden skal gjøre på din kommando. Riktig, den skal rase i vei i full fart rett frem. Vanskeligere øvelse har du sikkert lært din hund. Det du altså skal gjøre er å lære hunden at kommandoen "ja", eller hva det nå er for kommando du vil ha, betyr at hunden *i alle situasjoner uvilkårlig, og med god fart, må kaste seg avgårde rett frem,* uansett om det ligger fugl foran nesen eller ikke. Tidligere har jo reis-kommandoen betydd at "Ja – nå får du gjøre som du vil".

Poenget er først og fremst at når du skal trene helt uten fugl, kan og skal du umiddelbart stille krav om uvilkårlighet i øvelsen. Når du korrigerer eventuell ulydighet for kommandoen risikerer du ikke at ubehaget forbindes med fugl.

Begynn med å tenke på i hvilke situasjoner din hund er noe nølende eller treg til å utføre en kommando, og samtidig situasjoner der du vet at du lett kan påvirke akkurat din hund til å gjøre det raskere.
Noen eksempler kan være: Hvordan den går i vannet (vannpasjon), hopper inn i bilen, går inn i hundegården, løper mot et apportobjekt, går inn eller ut gjennom dører etc. etc. Merk deg at det er vesentlig å virkelig finne situasjoner der hunden er litt nølende og treg. Det vil si situasjoner der du trenger å stille krav og korrigere hunden for at det skal bli forbedring. Selvfølgelig velger du ikke å trene "gå i vannet" for en hund som har vannskrekk, eller løpe frem mot en apport for en hund der selve apporteringen ikke er befestet osv.

Ikke ha det travelt

Å løse en ordentlig låst reis tar tid hvis du skal lykkes med å få et godt og varig resultat. Trener du daglig, gjerne noen ganger om dagen, så anbefaler jeg at du legger ned *i alle fall to til tre uker på grunn-treningen – helt uten fugl.* Har du det for travelt og slurver med det grunnleggende, får du garantert tilbakeslag og en enda verre jobb. Treningen skal helt enkelt bli litt av en "hjernevask" akkurat som når du trener stopp-kommando på riktig måte.

Når jeg skriver uten fugl, mener jeg at du absolutt ikke skal forsøke å prøve på å få hunden til å reise fugl i denne perioden. Selv har jeg arbeidet slik at hundene gjerne får bli med til volierene og se fugl. Har det skjedd at hunden har tatt stand på fugl ute i terrenget, har jeg bare gått frem og koplet og gått fra stedet uten å gjøre noe nummer av det.

Myk start

Sørg først for at hunden får mange positive opplevelser med reis-kommandoen. *Bruk kommandoen i alle situasjoner der hunden vil av gårde på noe morsomt*. Du har antakelig gjort dette tidligere, men repetisjon og intensivtrening kan trenges. La videre hunden, med et "ja", gå direkte i kastet av noen dummies eller kastede godbiter. Det er en øvelse som pleier å fungere bra. Mot matskålen er en selvfølge etc. etc.

Den første øvelsen

Som eksempel velger vi øvelsen: Å gå inn i hundegården. Det er jo ikke uvanlig med hunder som nøler eller drar bena etter seg når tiden er inne for å bli stengt inne. Hunden vet hva som kommer, når du med hunden i koppel, går frem til hundegården og åpner døren. Sett hunden koplet noen meter foran døren. Skap forventning hos hunden om at noe skal hende ved ditt kroppsspråk og måten du oppfører deg på. Vent noen sekunder for så å kommandere "ja!". Vent ikke på at hunden skal gå inn i hundegården, men i brøkdelen av et sekund etter kommandoen er gitt, gir du et passe rykk i koppelet fremover. Hunden "fyker inn" i gården og som vanlig roser du etter en korrigering! Ta hunden ut igjen og gjenta det samme et par tre ganger til. Hvis du har gjort riktig, kommer hunden allerede etter få ganger til å "sitte på spranget" foran døren og kaste seg inn i gården så fort den får kommandoen, Fortsett med samme prosedyre noen ganger.

Raslekjettingen kommer frem

At du skulle bruke koppel i den første øvelsen var helt enkelt for at hunden ikke skulle ha den minste mulighet til å unnslippe kommandoen. Det er vesentlig for at du skal lykkes i fortsettelsen. Men først en liten repetisjon – en raslekjetting er helt enkelt en liten kjedestump (som kjettinghalsbåndet) tilpasset i størrelse og tyngde den hunden du arbeider med.

Du gjør nå øvelsen om igjen ved hundegårdsdøren, men nå med ukoplet hund. Hvis hunden, nå når den merker at koppelet ikke er på, nøler ved kommandoen så kommer kjettingen i baken på den. Det er ikke nødvendig med, og skal ikke være, noe hardt kast. Det fungerer bra likevel, som en liten påminnelse. Hunden må helt enkelt lære seg at uansett koppel eller ikke, så må den reagere hurtig etter reiskommandoen.

Bytt øvelse og korrigeringer

Når alt går som toget og hunden kaster seg inn i hundegården på din kommando, bytter du plass og treningssituasjon. Som jeg sa tidligere, bør du selv vite hva som kan passe. Men forsøk å ta det gradvis, og ta det som du tror er vanskeligst til slutt (da mener jeg ikke reis av fugl). I prinsippet arbeider du hele tiden på samme måte som ved hundegården. Det vesentlige er at du er klar til lynraskt å korrigere hvis hunden ikke utfører det den skal tilstrekkelig raskt.

Vær ikke redd for å øke på kraften i korrigeringene hvis det er nødvendig. Bytt gjerne metode for korrigering, bruk fantasien. *Hunden skal ikke kunne se på ditt kroppsspråk hva du har tenkt å gjøre!*

När det på "JA" blir full fart inn i en tett skjørtegran er tiden inne for å prøve på fugl

Raslekjetting er bra, ofte holder det med en påminnelse i form av litt rasling med kjettingen for å utløse handling. Men som sagt, *å endre metode av og til er viktig.*

Ut i vannet

Har jeg en hund som går litt tregt ut i vannet, kan det være en god mulighet til å avslutte grunntreningen. Her gjelder det å tenke på at stranden du trener på ikke skal være langgrunn eller leirete. Vitsen er jo at du må sørge for at hunden kommer uti og får sin ros, rett etter kommandoen. Men klart, vil du vade i vei etter hunden i gjørmete synkebunn, så er det ok for meg.

En liten lav kant med dypt vann nesten med en gang, synes jeg er best. Ved vannet kan det av og til være lurt å starte med koplet hund, les litt mer om det i avsnittet "Vannarbeidet". Er det nødvendig, så kast en dummy først. Men du bruker ikke apportkommandoen. Selvfølgelig er det reis-kommandoen som gjelder også her når tiden er inne til å sende ut hunden.

Har du begynt treningen med å kaste en dummy, så veksler du etter noen ganger til å sende ut hunden uten kast. Men når hunden er i vannet og har svømt noen meter, kaster du dummyen som belønning i forbindelse med rosen. Hvis du nå tilhører dem som starter din hund på prøver, har du nå også fått en hund med vannpasjon. I alle fall virker det på meg som om egenskapen vannpasjon av og til bare karaktersettes etter hvor raskt hunden kommer i vannet.

Granen og busken

Eksamensprøven, og en utrolig bra øvelse, før du lar hunden komme i fugl, gjør du på denne måten: En stor tett gran, med grener helt ned til bakken, bør du finne. Noen steder er det kanskje ikke så lett. Bytt

da ut granen med noen tette busker. Still opp med hunden ved din side, en knapp meter fra granen/busken. Har du nå trent slik du skal kommer hunden, på din ja-kommando, til å ruse rett inn blant grenene – hvis ikke er det på høy tid å fortelle hvem som bestemmer. Litt oppmuntring i denne øvelsen kan du ordne ved i forveien å ha lagt en apport inne i tetta. Gjerne en velluktende med vinger som er trivelig å "bite i". Men sørg for, hvis du legger ut en apport, å gjør øvelsen i medvind. Hvis ikke blir det for lett og du oppnår ikke ønsket virkning.

Så til virkeligheten

Har det gått noen uker, og alt fungerer som det skal uten at du behøver å korrigere, er tiden inne til å ha med fuglevitring å gjøre. Det vil si at du må ha en hund som på din kommando kaster seg frem uten nøling i alle situasjoner der det tidligere har gått litt tregt.

Landinarnas Elsa med en välförtjänt fasan

De første fuglesituasjonene bør du ha full kontroll over. Med det mener jeg at du skal vite hvor fuglen er, og at det er en fugl igjen som ikke springer som et rådyr så snart den merker at hunden er i nærheten. En rapp-høne som du setter ut på en plass med noe vegetasjon pleier å fungere fint. Slipp hunden i riktig vind, et stykke fra fuglen. Når hunden så står for fugl, sørger du for å være klar med raslekjettingen eller den korrigeringsmetoden som du synes fungerer best. Antakeligvis behøver du ikke å gjøre noen korrigering. Trolig blir du i steden gledelig overrasket over hvor bra det fungerer nå. Og glem ikke – *når fugl kommer på vingene, skikkelig ros, før du kommanderer stopp.* Hunden skal virkelig forstå at den har gjort rett når fugl letter!

Hvis det tross alt skulle være nødvendig med en korrigering skal du ikke nøle! Det er nå ikke noe problem å korrigere. Du har jo over lengre tid vent hunden til at kommandoen er uvilkårlig og at ulydighet ikke lønner seg. Hunden er ganske enkelt vant med at det kommer en korrigering i en situasjon der den ikke lyder reis-kommandoen. Skulle du fristes til å stå der og igjen gjenta vennlig om hunden vil være så snill å reise fugl for deg, er løpet kjørt.

En variant

Du behøver helt sikkert ikke å benytte deg av dette, men vil du være sikker på å ha den første situasjonen med fuglevitring under kontroll, forvandler du helt enkelt fuglen til en apport. Skaff et plastrør, type dreneringsrør, i passe størrelse slik at det rommer en liten rapphøne. Snurr en line eller noe annet utenpå røret, så det blir behagelig å apportere. Bruk gjerne dette som apport noen ganger når du trener reis-kommandoen. Når det så er på tide med fuglevitring plasserer du rapphøna i røret og stenger endene med litt mykt nett (så ikke rapphønen blir skadet). Du gjør nå akkurat slik jeg beskrev med "den riktige" fuglen. Selvfølgelig sørger du for å være raskt fremme hos hunden og ta apporten. Det er jo ikke fugleplageri vi skal drive med. Dette pleier å fungere bra, bortsett fra at en del hunder er litt for smarte og ikke vil ta stand. De behandler det hele som en apport og spontanapporterer i stedet for å stå.

Vel anvendt tid

Som jeg nevnte innledningsvis, tar treningen tid, og må også gjøre det for at resultatet skal bli bra. Men i følge min oppfatning, er det oppnådde resultat vel verdt tiden. På de hundene jeg har trent, samt ett par som venner av meg (mine forsøkskaniner) har trent med denne metoden, har resultatene hittil vært 100 % vellykket.

Fasanfot

Når hunden står på fuglevitring fra en fot, kan det mange ganger være bedre å kommandere et noe forsiktig søk ut i stedet for "JA!". Sjansen øker da for at hunden tar foten i et passende tempo isteden for å løpe rett frem og miste både fugl og fot. I alle fall har dette fungert bra på mange hunder som jeg har trent.

Bedre å gjøre riktig fra begynnelsen

Treg reis er som sagt "noe dritt", og som alltid er det best å prøve å forebygge problemet før det oppstår. Forebygg altså ved å unngå å bråke med hunden i fuglesituasjoner – disse skal alltid være positive. Har du problemer med ettergang og/eller knallapport, så løs dette ved å forbedre lederskapet og lydigheten på annen måte enn i fuglesituasjoner. Legg også ned tid på den grunnleggende treningen for en god reis på den måten jeg beskrev tidligere i dette kapitlet.

Først helt rolig i treningssituasjonene

Knallapportering

Med knallapportering menes vanligvis at hunden drar av gårde og apporterer umiddelbart etter skuddet. En og annen hund venter noen sekunder, og drar av sted når fuglen detter i bakken. Fallapportering kan vi kalle dette. Nåvel, du som har problemer med knallapportering vet hva som menes. Problemer og problemer, det finnes jo de som hevder at knallapport ikke er noe større problem. Det er i og for seg ikke mange som mener det, de aller fleste vil nok ha en hund som venter på kommando før de gir seg i vei. Når hunden drar etter fugl for å apportere umiddelbart etter skuddet, og samtidig løper opp de fuglene som fortsatt trykker i lyngen, føles det ikke akkurat kjempefint. Særlig ikke hvis det er det eneste kullet du finner den dagen.

Forebygg

Det er alltid lett å si at man skal gjøre riktig fra begynnelsen av, men unektelig slipper du unna mange problemer hvis du tenker litt fremover når du arbeider med din valp eller unghund. Ta med ett par dummies når du går på tur med unghunden, og lær den å ikke løpe etter på eget initiativ når du kaster en dummy. Begynn med å trene når hunden sitter ved siden av deg, og som neste skritt når den går ved siden av deg eller holder på med noe litt bortenfor deg. Når unghunden er skuddtilvendt legger du også til skudd av og til i forbindelse med kastet.

Samme type trening gjør du også med den eldre hunden hvis du ikke er sikker på at det fungerer 100 %. Forbausende mange relativt rutinerte hunder som jeg har sett har problemer med å sitte stille når det smeller et skudd og noen dummies flyr i luften. Ikke minst kan man se dette på fullbruksprøvens trekkjaktsøvelse**.** Helt unødvendig egentlig, tilstrekkelig trening med god gammeldags passivitetstrening bør kunne rette opp i dette. Selvfølgelig under forutsetning av at hundens mentalitet ikke er helt feil.

Ordentlige fugler

Kan du ikke holde hunden rolig når det er dummies som "flyr" i luften, blir det selvfølgelig mye vanskeligere når det er fugl som flyr. Som vanlig sørger du for at alt må fungere bra før du går videre i treningen. Neste trinn i treningen blir at du trener på samme måten som jeg beskrev tidligere, men med litt ulike fugler i stedet for dummies. En fryseboks med apportvilt har du trolig hjemme.

Trening i jaktsituasjoner

En god måte å trene på som jeg bruker mye selv, er at jeg under fugletreningen har med en død fugl i baklommen på vesten. En rype er perfekt. Den både holder lenge og synes bra. Når hunden har hatt stand og jeg lar den reise, kaster jeg den medbrakte fugl i forbindelse med skuddet. Er det knallapport som er problemet, og det var jo det jeg skulle fortelle om nå, så kaster jeg ganske kort og på en slik måte at hunden ser fuglen og blir fristet. Går hunden i skuddet, har jeg den på nært hold og kan gjøre en rask korrigering. Sitter hunden igjen i skuddet er det en fin mulighet til å venne den til at det ikke er apportering som gjelder hver gang det smeller. Altså går jeg og henter fuglen selv av og til.

Ytterligere en stor fordel med å legge ned litt arbeid med å ha med seg en fugl, også for hunder som ikke knallapporterer, er selve apporteringsøvelsen. For disse hundene kaster jeg fuglen i motsatt retning av den veien den reiste fuglen fløy. Når jeg da snur meg rundt og kommanderer apport vil gjerne hundene de første gangene løpe i samme retning som de har sett fugl fly. Men ganske snart, hvis jeg nå trener flittig, lærer de seg at når apportkommandoen og tegnet om hvilken retning de skal lete kommer, så er det der fuglen ligger. Med andre ord, som vanlig lønner det seg å stole på far – en nokså viktig lærdom.

Kanskje en tur til "andedammen" med hunden nær deg

Hunden står for fugl – men hvor?

Rapportering

Med rapportering menes at hunden etter en stund forlater sin stand, leter opp fører for deretter å gå tilbake og ta stand for fuglevitringen igjen. Noen hunden rapporterer spontant, uten at man behøver å lære dem det. Selvfølgelig er det suverent med en hund som rapporterer. Det er nesten en nødvendighet hvis du jakter skogsfugl. Men før eller senere, selv om du jakter på fjell eller lavland, havner du i den situasjonen at hunden er sporløst forsvunnet og med all sikkerhet står for fugl et sted.

SVK's jaktprøveregler fra 2002 sier dessuten at hvis en hund skal få feltkarakter åtte eller høyere på skogsfuglprøver, bør hunden kunne vise rapportering. Men legg da merke til at også innkalt rapport gjelder. Det er dette jeg foretrekker å trene mine hunder til, og som jeg kommer til å fortelle litt om her.

Ikke for unghunden

Minst et par år vil jeg at hunden skal være før jeg begynner å arbeide med innkalling fra stand. Det som er avgjørende er kanskje mer et spørsmål om hvor langt hunden har kommet i erfaring og lydighet enn alderen på hunden. Men for mine hunder stemmer nok en to års grense ganske bra.

Ikke bare lydighet

Innkalling fra stand høres kanskje ikke så mye merkeligere enn all annen innkalling, og visst er det slik. Har vi tilstrekkelig lydighet, kommer hunden til å forlate standen. Men før den forlater standen er sannsynligheten stor for at den reiser fuglen først. Hvor mye glede får vi av rapporteringen da? Det er kanskje først og fremst her vi må sette inn treningen. Selvfølgelig vet jeg også at uansett hvor god innkalling vi tror vi har, så kreves det litt ekstra for at hunden skal bryte en stand.

På kort avstand

De første innkallingene pleier jeg å gjøre når hunden står for fugl i utsettingsbur eller volierer. Da kan ikke så mye gå galt, og her kaller jeg også inn unghunden av og til. Etter hvert lærer de seg likevel at fugl i bur ikke er noe å bry seg om. Skulle ikke hunden lyde, kan jeg lett korrigere hvis det er nødvendig.

En ting er helt klart, kan du ikke kalle inn hunden i denne situasjonen, når du kanskje står et par meter fra hunden – ja da er det på høy tid å forbedre lederskapet og grunndressuren!

Selvfølgelig er forutsetningen for å gå videre til neste trinn at hunden kommer på fløyte rimelig bra på disse øvelsene. På den kommende treningen bruker jeg ikke fugl i bur.

Kontrollerbare situasjoner

Som ved all innkallingstrening, når jeg ikke er 100 % sikker på lydigheten, må jeg ha hunden innenfor synshold når jeg gir kommando. Som du sikkert vet, blir lydigheten raskt ødelagt hvis hunden noen ganger får kommandoer uten å behøve å lyde (habituering). Med andre ord venter jeg til jeg har en fuglesituasjon hvor hunden står fast og fint, og jeg er relativt nærme, men gjemt for hunden.

Da har jeg også en fin anledning til å studere hvordan hunden oppfører seg i fugl når den ikke tror at far kan se den. En og annen gang hender det at mine små øyentjenere forsøker å fange pippen på egenhånd. Nåvel - etter noen ganger vet jeg forhåpentligvis at de står trygt for fugl.

Innkallingen

Hvor lenge jeg venter før jeg kaller inn er litt avhengig av hvilken hund jeg arbeider med. Et godt råd, er nok å heller vente litt for lenge enn å kalle inn for raskt. Når hunden begynner å slappe litt av og vri på hodet bør kommandoen (fløytesignalet) komme.

Hvis hunden kommer er alt vel – jeg venter til den finner meg og gir da ros og litt oppmuntrende "hvor er pippen?" eller "søk ut". De første gangene bryr jeg meg ikke om at det går for fort når hunden løper tilbake til standstedet. Å dempe hastigheten, hvis nå det er nødvendig, kommer senere.

Hvis hunden, og det har hendt meg noen ganger, reiser fugl isteden for å komme direkte til meg når jeg kaller inn – da blir det helt klart et skarpt nei-kommando. Har jeg kommet så langt i treningen at jeg har begynt å trene innkalling fra stand, skal det holde med nei-kommandoen et par ganger for at hunden skal ha skjønt hva jeg vil.

Hvis ingen ting skjer er det jo spørsmål om ren ulydighet på innkallingen. Jeg setter inn en nei-kommando og følger opp med et skarpt HIT! Skjer det fortsatt ingen ting, så unngår jeg å bråke med hunden akkurat her. I stedet kopler jeg og tar den med femti meter bort fra fuglen. Der – med hunden i koppel, sørger jeg for å påminne den om hva som gjelder når jeg blåser innkallingssignalet i fløyten. Ganske omgående slipper jeg hunden mot fuglen igjen – men allerede etter noen meter kaller jeg inn igjen. Dette for dels å se om det fungerer og dels, kanskje det viktigste, for å få muligheten til å gi ros når det fungerer. Når jeg så slipper igjen, får hunden gå frem og stå for fugl en stund før jeg kaller inn. Nå skal det fungere – og det pleier det å gjøre. Etter en masse ros sender jeg frem hunden enda en gang – og lar den reise fuglen.

Fortsett treningen

Under den videre treningen sørger jeg først og fremst for å ikke ha det for travelt med å øke avstanden til hunden i de fuglesituasjonene jeg har tenkt å kalle inn. Jeg vil dessuten at hunden har en del "vanlige" fuglesituasjoner, altså der jeg ikke kaller inn. I disse tilfellene varierer jeg tiden det tar før jeg går opp til hunden, lar den reise, og forhåpentligvis feller jeg fugl.

På relativt kort tid har øvelsen fungert på mine hunder (nåja for Cissi som heller mot den harde typen tok det litt lenger tid). Av og til rapporterer hundene spontant hvis jeg venter for lenge med å kalle inn. Noen ganger har det hendt at de har forlatt standen litt vel fort. Det vil si, det er kanskje far som har kalt inn litt for tidlig og kanskje litt vel ofte – noe å tenke på kanskje?

Du sparer penger

Alternativet til innkalling fra stand, eller rapportering er å investere i en "beeper" eller en standvarsler. For den uinnvidde kan jeg fortelle at dette er en elektronikkgreie (dyre også) som hunden har rundt halsen. Den tuter av og til når hunden løper. Alternativt låter den som sirenen på en liten brannbil når hunden står for fugl. På denne måten kan de som ikke har innkalling på hunden likevel finne hund og fugl. Hvis utviklingen går "fremover" får kanskje elekronikkfantastene om noen år små hendige elektroniske fuglefinnere til å sette i beltet. Da skulle man jo helt slippe unna den tunge jobben med hundetrening. Unnskyld, bli ikke sint nå – jeg vet at det ikke alltid er så lett og at en standindikator kan være riktig god å ha.

Ettersøksøvelsene er vesentlige, ikke minst for en vorsteh

Spor

Sporarbeidet skjer på ferske spor, og bør betraktes mer som et forlenget apportarbeid enn som et spor i egentlig forstand. Hensikten er at hunden raskt skal spore opp et påskutt, skadet eller dødt vilt, og bringe det tilbake til føreren. Altså ikke å sammenlikne med blodspor eller personspor som ofte kan være mange timer gamle og krever en betydelig langsommere og nøyaktigere sporarbeid av hunden.

Den første treningen

For hunden er det ikke noe problem å følge et ferskt spor av slept vilt. Måke, kanin, mink og rev er de vilt som er vanligst på trening og jaktprøver i Sverige. I Norge brukes i hovedsak ryper. Hvis du prøver med en liten valp, kan du se hvor lett den finner og følger sporet etter en kanin på gressplenen. Det vil si at det ikke pleier å volde noe problem å få hunden til å følge det sporet du har lagt.

Når jeg begynner treningen med mine hunder er mer avhengig av hvor langt jeg har kommet med apporttreningen enn av hvor gammel hunden er. Å begynne å trene spor med en hund som ikke er sikker på apporteringen, er å gjøre det unødvendig vanskelig for seg. Det kan dessuten forårsake skade for den videre treningen hvis jeg må krangle med hunden for å få den til å apportere viltet ved sporslutt.

Sporline

Unghunden lar jeg for det meste spore i line. Årsaken er at jeg vil ha kontroll over hunden og sørge for at det blir et sporarbeid og ikke et fritt søk. Mer om dette lenger frem. Sporselen som jeg har benyttet i mange år har jeg nå byttet ut med et bredt halsbånd isteden. Halsbåndet er raskere å sette på og gir mindre risiko for å sette seg fast i grener og kvister. Halsbåndet kan jeg med fordel også bruke til å feste et bringsel i når det er nødvendig.

Halsbåndet bruker jeg på hunden også når den dagen kommer da jeg slipper den løs på sporet. Det fungerer da som et ekstra signal på at det er sporarbeid som forventes.

Det første sporet

Her lar jeg hunden se på ved forberedelsene til sporet. Hvordan jeg gjør et lite"oppspark" i bakken, legger ned kaninen og drar avgårde med den i et snøre. Sporet er bare 50 meter langt. Så går jeg tilbake og lar hunden begynne arbeidet. Vinden er som alltid noe du må tenke på. *Sporet legger jeg i medvind.* I alle fall sørger jeg for å legge viltet slik at hunden ikke får luftvitring på lang avstand og løper rett dit.

Hvis det går for fort

Et problem med sporet er at det oftest er for lett for hunden. Et spor pleier å defineres som en serie av periodisk gjentagende "luftflekker". Men når det gjelder slike ferske spor, er det snarere en bred vei av lukter som hunden løper i. Dette innbyr ofte til at hundene vil ruse i vei litt vel fort. Med vind, som i skogsterreng kan blåse fra alle kanter, er det da ikke så rart om hunden krysser frem og tilbake over sporet. Raskt sporarbeid vil vi ha, men det får ikke utarte til fritt søk med høy nese.

Variasjon i treningen skaper en anvendbar hund

Skog Åpne felt kulde Varme
Regn Tørke
veier
vind
pløgsle hogstflater våtmark

Så lenge jeg sporer i line er det ikke noe større problem. Det er bare å bremse med linen. Men når hunden sporer sikkert i linen og apporterer bra, er det på tide å slippe den løs på sporet. Vil hunden da ruse av gårde i noe som ligner et fritt søk, er det et par ting du kan gjøre.

Du kan fortsette med linen en stund til, bremse litt mer bestemt samtidig som du gjør sporet vanskeligere med flere vinkler. På enkelte hunder fungerer dette. Selv gjør jeg i steden dette: Når jeg legger sporet gjør jeg allerede etter 10-20 meter en 90 graders vinkel. Når du så slipper på hunden, løper den forbi vinkelen. Når den har kommet noen meter for langt gir jeg en kraftig neikommando. Har jeg en neikommando som fungerer, har jeg nå gjort hunden usikker og dempet den ganske kraftig. Når jeg umiddelbart lar den starte ved sporets begynnelse, blir hunden ofte litt nølende (litt oppmuntring kan trenges), men oftest også med større nøyaktighet. Når jeg har gjort dette noen ganger, og med vinklene på ulike steder, pleier det å fungere riktig bra. Selvfølgelig skal man vite vilken type hund man jobber med. Med en altfor veik hund kan det bli feil.

Variasjon

Alt fra tett skog til hogstflater og åpne jorder vil jeg ha på treningen. Sporlengden varierer jeg også, men sjelden blir mine spor lengere enn 100-200 meter. Jeg har mange hunder og min kondisjon holder ikke i det uendelige.

En ting som også kan være verdt å tenke på, er å variere utgangsretningen på sporet. Ofte begynner man ved en liten vei eller sti. Drar man sporet hver gang i 90 grader fra veien og rett inn i skogen, får man fort en hund som i full fart starter rett frem. Legger man av og til et spor som går nesten parallelt med veien, øker sjansen til at man får en hund som "tenker seg om litt" ved sporets start. Været behøver vi ikke variere, det varierer helt av seg selv i dette landet – men å trene i all slags vær bør vi nok gjøre.

En medhjelper

En kamerat som hjelper til med å legge sporet er nesten en nødvendighet når du har kommet godt i gang. Det sporet hunden følger er jo ikke bare lukten av viltet. Det er en kombinasjon av dufter fra vilt, sporlegger og i stykkertråkket vegetasjon. Man kan av og til se en viss nøling hos unghunder som går sitt første spor der en annen enn du selv har lagt sporet. Dette er ikke noe problem og forsvinner fort, men viser at vi bør bytte sporlegger av og til.

Det som derimot kan forårsake problemer, i alle fall på jaktprøver, er at hunden kan bli redd for sporleggeren som står gjemt i skogen. Dette kan skje når hunden løper forbi viltet og følger sporleggerens spor et stykke. Risikoen for dette øker selvfølgelig hvis vi har uerfarne sporleggere som tramper omkring på samme sted som viltet har blitt slept eller lagt ned. Med andre ord, hvis du har tenkt å starte på jaktprøve, kan det være lurt at du på trening sørger for at hunden venner seg til at det kan stå mennesker, mer eller mindre skjult, i nærheten av viltet. Hunden

bør også venne seg til at den kan møte mennesker på sin vei tilbake med viltet – en del av våre kjære dommere har jo for vane å løpe rundt i skogen under sporarbeidet.

Ros og korrigering

Når det gjelder all sportrening er det et godt råd å være sparsom med både ros og korrigeringer. Du vet jo helt enkelt ikke vilken lukt hunden har i nesen under sporarbeidet. Selv om du har merket sporet og alt ser riktig ut, kan du ikke være sikker på at det virkelig er riktig lukt hunden følger. Det vil si: en grunnregel er å spare rosen til hunden har apportert viltet.

God trening for både vannglede og kondisjon

Vannarbeidet

Har vi sagt apport så er det dette som gjelder, selv om viltet ligger i vannet. En del om trening i vann har jeg også berørt i avsnittene apportering og dirigering. Her kommer noen tips om den mer grunnleggende vanntreningen for unghunden.

De første vannkontaktene

Det vanligste, og beste, er at hunden blir med til vannet og selv får oppdage hvor fint det kan være med litt plask i vannet og kanskje en svømmetur. Har jeg noen flere hunder, der noen allerede er vannelskere, pleier disse snart å lokke ut unghunden.

I mangel av andre hunder får jeg selv bade beina og lokke med meg hunden ut i vannet. Uansett vil jeg helst ha de første vannkontaktene positive. Først når jeg har en hund som relativt villig går i vannet og svømmer på riktig måte, går jeg videre med treningen.

Den første apporteringen

Her er det lett å gjøre feil – og her har jeg sett mange legge grunnlaget for fremtidige problemer. Vil jeg teste litt, kan jeg gjerne kaste en dummy eller liknende, *men da uten apportkommando*. Og uten at du på noen måte forsøker å tvinge eller lokke hunden til å svømme ut. Viser den ingen vilje til å svømme går jeg bare der i fra, eller kanskje sender jeg ut en annen hund for å hente. Det samme gjøres hvis hunden svømmer noen meter og snur uten apporten.

En selvfølgelighet er at hunden behersker apportering fullt ut på land før jeg begynner i vannet. De første ordentlige apportarbeidene lar jeg så hunden gjøre med en dummy som kastes akkurat i vannkanten. Hensikten er å venne hunden til å ta en apport som ligger i vannet. Her gir jeg en apportkommando, og skulle hunden nøle med å ta apporten er det lett, *og nødvendig å korrigere raskt.* Det vesentlige er å befeste uvillkårligheten i kommandoen – apport er apport uansett om apporten ligger i vannet.

Raskt i vannet

Mange hunder nøler, og vil i steden løpe langs vann, akkurat når de skal gå i vannet. Her som alltid er det bedre allerede fra begynnelsen å unngå gal adferd. Når jeg skal sende hunden mot en apport et stykke ut i vannet sørger jeg for å stå nær vannkanten de første gangene. Hvis hunden, når kommandoen kommer, ikke umiddelbart går i vannet *sørger jeg på en eller annen måte for at den kommer uti – og det raskt!*

Tviler du på om du kan stoppe hunden hvis den forsøker å stikke av, kan det være lurt å ha den koplet. Hvis den nøler med å gå i vannet, gir du et kort rykk fremover med koplet og lar båndet henge etter hunden i vannet. Det vesentlige er at hunden aldri får sjansen til å springe av gårde og slik sett unnslippe kommandoen. Gang etter gang å gjenta kommandoen, og slik prøve å presse hunden ut i vannet, legger grunnlaget for å mislykkes senere.

Alt er ikke krav her i livet

En litt treg og lei vanninngang ser man ofte hos de litt eldre hundene. Spesielt når man trener på å sende dem ut i vannet mot allerede utlagte apporter. Helt klart kan man få hundene til å kaste seg i vannet ved å trene med krav og tvang – men hvorfor ikke variere litt. *En del hunder responderer klart bedre på litt positiv trening.*

Prøv å sende ut hunden som vanlig. Når den har kommet seg et par meter ut i vannet kaster du en fugl noen meter fra hunden og roper "ja". Etter å ha gjort dette noen ganger får man ofte en betydelig bedre

vanninngang. En og annen hund responderer bedre hvis man kaster en brødskalk som belønning når hunden har kommet i vannet. Nåvel, uansett skader det aldri å bruke fantasien og gjøre øvelsene litt morsomme i blant.

Start aldri på jaktprøve

Unngå å starte på prøve med en hund som du tviler på i vannarbeidet. På prøven har du ikke mulighet til å korrigere gal adferd. Vegrer hunden å gå i vannet, eller løper rundt på land en stund, til tross for dine kommandoer, har du skaffet deg problemer. Hunden har lært seg at akkurat i prøvesituasjonen hender det ikke så mye hvis en har det litt moro i stedet for å gå ut i det kalde vannet. Med andre ord kan vi snart få det vi kaller en situasjonsbetinget ulydighet. Et ikke altfor uvanlig problem.

Strender

Det finnes like mange strender som det finnes vann. Vi behøver kanskje ikke trene ved alle, men jo flere alternativ hunden trenes på, desto større er sjansen for å slippe nøling når det gjelder. Alt fra brådyp til strender fulle av sten er fint å prøve på. Det er heller ikke alltid vi kan komme helt inntil vannet når vi skal sende ut hunden. Altså, tren gjerne noen ganger ved å stå 10 – 15 meter fra vannkanten når du sender ut hunden.

Som en liten kuriositet kan jeg fortelle om da startplassen for vannapporten på en prøve lå helt inntil en brygge. Jeg kan love at det var mer enn en hund som løp ut på bryggen i stedet for å gå rett i vannet. Som sagt - vil man få gode resultater på prøven gjelder det å tenke på alt. Og gudene skal vite at i blant hjelper ikke en gang det!

Vær forsiktig med avstanden i begynnelsen. At det er morsomt å hente noe i vannet er det vesentligste

Rådyrrenhet

Rådyr står det i overskriften, men du kan trene på omtrent samme måte for å fjerne interessen for annet vilt enn rådyr. Å få hunden rådyrren er ikke vanskelig. I alle fall ikke om vi snakker om unghunder, eller hunder som ikke allerede har skaffet seg uvanen å forfølge forbudt vilt. Det vanskeligste er kanskje å få tilstrekkelig med rådyrkontakter.

Som alltid gjør det saken lettere å ha god kontakt med hunden. Å ha en forbudskommando (nei-kommando) som fungerer er en forutsetning før du begynner treningen.

Synsinntrykk

Få først bort lysten til å forfølge på synsinntrykk. Når du ser at hunden får øye på rådyret, *og viser interesse for å løpe etter,* gir du umiddelbart en kraftig nei-kommando. Må du forsterke med en korrigering, så gjør dette omgående.

Som vanlig er det lurt å se på halen når du har gitt en korrigering. Logrer hunden er det på tide å raskt øke kraften i korrigeringen. Like selvfølgelig gir du ros og kanskje en godbit rett etter korrigeringen når hunden gir opp forsøket på forfølgelse og forblir passiv. Nå skal du sørge for å ha en glad hund med logrende hale som har oppfattet din ros og at du nå er fornøyd.

Gjenta treningen til hunden ikke viser noen som helst interesse for beitende eller løpende rådyr. Med interesse mener jeg at hunden ikke skal vise tegn til å ville løpe mot eller forfølge dyrene. Med andre ord, vanlig passivitetstrening.

Spor

Hvis hunden har interesse av å løpe etter rådyrspor gjør du enklest slik: Når du ser beitende dyr på et jorde, binder du hunden ved et tre (hunden skal ikke se dyrene). Gå alene frem mot dyrene til de forsvinner i skogen. Observer nøye hvilken vei dyrene tar. Det pleier alltid å være en busk eller noe annet som du kan ha som veiviser.

Hent hunden og gå med den i bånd i medvind. Hunden skal ikke gå fot, men gå som den vil. Du går mot det stedet der du nå vet sporet er. Prøv å oppføre deg som vanlig, så du ikke med kroppsspråket viser at det er noe på gang.

Hvis nå hunden, når du krysser sporet, viser en klar interesse for å dra i vei etter sporet, blir det som tidligere en kraftig nei-kommando eventuelt etterfulgt av korrigering. Deretter løper du med hunden bort fra "det ubehagelige området". Selvfølgelig må du være helt sikker på at hunden viser interesse og vil følge sporet før du kommanderer "nei". At den snuser i bakken og i sporet er jo bare naturlig og ikke grunnlag for korrigering.

Gir du hunden nei-kommando og ubehag på feil tidspunkt, kan det gjøre hunden generelt usikker. Etter noen gjentagelser kommer hunden garantert til å synes det er ubehagelig med rådyrlukten og ikke vise noe tegn på å følge sporet.

Løs hund

Har du tilstrekkelig lydighet på hunden (det bør du selvfølgelig ha hvis resultatet skal bli bra), gjentar du øvelsene med løs hund.
Både for synsinntrykk og sporvitring av rådyr. En hund som på denne måten er gjennomtrent pleier å være helt uinteressert av rådyr og rådyrspor. Hvor lang tid dette tar er selvfølgelig mye avhengig av hvor intensivt rådyrinteressen er fra begynnelsen, og hvor hard eller myk hund du har.

Til slutt en forklaring på hvorfor du skal gå i medvind. Hvis du går mot vinden kommer hunden til å kjenne vitringen fra rådyrene på langt hold. Det blir da vanskelig å "lese på hunden" når kommando og korrigering skal settes inn. Når du går i medvind kommer luktinntrykket fra sporet akkurat når du passerer og du får et tydeligere signal fra hunden.

Strøm er bra til lamper og datamaskiner, men det finnes bedre måter å dressere hunder på.

Elhalsbånd

Dressur ved hjelp av elhalsbånd er fortsatt et ganske kontroversielt tema som jeg ikke har tenkt å fordype meg i her. Jeg skrev dessuten dette i utgave 2 av Treningstips *"spørsmålet er hvor lenge eldressur kommer til å være tillatt for den vanlige mann. Jeg er overbevist om at den dagen et forbud vil komme ikke er alt for langt borte"*.

Nå har forbudet kommet (forbudt siden april 2003), men siden jeg vet at mange til tross for forbudet kommer til å bruke elhalsbåndet, lar jeg dette avsnittet også være med i denne utgaven av treningstips.

Ikke for mine hunder

Til mine egne hunder har jeg aldri brukt elhalsbånd. Jeg vil nok også påstå at dette aldri kommer til å skje. Den hunden som jeg ikke på rimelig tid kan dressere uten strøm, kommer med stor sannsynlighet ikke til å få bo i familien eller brukes som avlshund hos oss på Landinarnas kennel. Det finnes "dressører" der bruk av eldressur er (eller i alle fall har vært) mer regel enn unntak. Jeg vet faktisk ikke om det kommer av at hundene de arbeidet med har en slik mentalitet at eldressur er nødvendig, eller det kommer av for lite kunnskap hos føreren til å dressere en hund på konvensjonell måte. Selvfølgelig - tidsbesparelse kan også være en grunn, og trener man hunder proffesjonelt for kunder som skal betale for tiden man skal bruke på hunden, kan man kanskje ikke se bort fra dette.

Elhalsbånd kan være bra...

I de alle fleste tilfeller har elhalsbåndet her i landet blitt brukt ensidig til å forhindre at hunder jager vilt eller husdyr. Her er elhalsbåndet effektivt. Dressuren *utført på riktig måte* gir på kort tid og med relativt liten arbeidsinnsats et utmerket resultat. Eldre hunder, som over tid har fått vanen å jage forbudt vilt (eller husdyr), og kanskje har lykkes med å ta et dyr også, kan det være nesten umulig å få orden på med konvensjonell dressur. Men på den andre siden, så hjelper kanskje ikke eldressur hver gang på disse hundene.

Foruten dette med å jage forbudt vilt, kan det trolig finnes andre ting som har gått galt i dressuren og gitt problemer som gjør at hunden ikke fungerer til det den var tenkt å brukes til. Og elhalsbåndet kan da være et alternativ som gjør at man kan få til det som glipper i dressuren og man slipper å kvitte seg med hunden.

Men på den andre siden, at det har gått galt med dressuren er jo som oftest ikke hundens feil. Du selv har gjort feil. Er du sikker på at du gjør alt så mye riktigere med et elhalsbånd? Hvis ikke synes jeg synd på hunden.

Hvorfor ikke elhalsbånd på mine hunder?

Vi kan vel være enige om at feil utført, gir all dressur et dårlig resultat. Den skaper usikkerhet og hunden har det ikke bra. En hund som er usikker på signalene fra sin fører kan ikke gjøre en god jobb. Men utvilsomt er risikoen større for å ødelegge hunden hvis du gjør feil med eldressuren i forhold til om du gjør feil med konvensjonelle metoder.

Men hvis vi først tar dette med viltrenhet, så er det klart det kan være raskt ordnet med strøm, og kanskje det går raskere enn med konvensjonell dressur. Til og med kan kanskje resultatet bli noe sikrere? Det siste er jeg dog tvilsom til. Jeg har sett strømdresserte hunder som drar for fullt etter hare og rådyr.

Men hvis jeg trener på konvensjonell måte har jeg en stor fordel. Jeg øker kontakten og den generelle lydigheten på mine hunder for hver treningstur. På denne måten får jeg en god lydighet som er anvendbar i alle tenkelige situasjoner. Kontakt og lydighet har jeg som kjent aldri opplevd at jeg har hatt for mye av på mine hunder.

Så har vi dette med risikoen for at far ellers mors humør ikke er på topp en treningsdag. Det er kanskje til og med nede på bunnivå. Jeg vet at vi ikke skal dressere hunder i den tilstanden, men dessverre så hender det nok i blandt. Da kan du helt klart gjøre det helt store og mer eller mindre ødelegge hunden hvis elhalsbånd brukes. Hvis du en gang tar for hardt i hunden, eller gir den en smekk over nesen på feil tidspunkt, er det ikke bra. Men for normalhunden er det som regel ikke noe problem. De forstår i alle fall hva som skjer, men kanskje ikke hvorfor.

Elhalsbåndet gir oss dessuten en mulighet til å

dressere hunder som normalt sett skulle vært mer eller mindre umulige å dressere med konversonelle metoder. Tro meg, det finnes slike hunder i de fleste raser. At det kanskje går an å få disse brukbare med eldressur er både på godt og vondt. Men det er ikke slike hunder jeg vil ha i mitt hjem eller som avlshunder.

Jeg er redd for at om flere går snarveien om elhalsbåndet så kommer vi til å få en økning i antall "vanskelige" og "slitsomme" hunder. Hunder som på tross av at de er mer eller mindre umulige å dressere på konvensjonell måte kommer til å gå til premie på prøver av ulike slag. De hundene som går bra på prøver er som kjent alltid interessante for avl. Vi havner i en vond sirkel som det kommer til å ta tid å komme ut av.

Negativ forsterkning

Negativ forsterkning er et alternativ til eldressur og brukes i visse situasjoner for å forsterke ditt nei signal. En metode som jeg tror Anders Hallgren var en av de første som beskrev en gang på slutten av 60 – eller begynnelsen av 70- tallet hvis jeg ikke husker feil. Anders Hallgren er som kjent den store guruen for de som foretrekker de myke metodene.

Metoden er, brukt på riktig måte, uhyggelig effektiv, men vel så ille som elhalsbåndet hvis den misbrukes. Jeg anbefaler den ikke, men har brukt den ved enkelte tilfeller (på de større rasene), for det meste for å "ta bort" hanhundaggressivitet. Eller kanskje rettere sagt for overhode å kunne være et sted og hanskes med hunden når det er andre hanner i nærheten.

I prinsippet går det ut på at du med hunden i koppel, rett etter din nei-kommando, litt løst kaster en raslekjetting (eller en liten pose med små metallbokser) over baken på hunden. Den blir normalt ikke spesielt redd for dette. Men samtidig som den får kjettingen med den lille raslelyden på seg, trøster du hunden og synes synd på den. Dette får etter noen ganger akkurat samme effekt på hunden som det får på et lite barn som du trøster og synes synd på når den lille kommer og viser et lite skrubbsår. Plutselig er det lille ubehaget betydelig verre enn det var fra begynnelsen.

I prinsippet kan du knekke en hvilken som helst hard og tøff hund på denne måten hvis du gjør feil og driver det for langt. Det er jo ikke å knekke hunder vi er ute etter med vår dressur.

Gjør riktig fra begynnelsen

Som sagt, hvis du gjør alt riktig, går det raskt og "lett" å venne hunden av med å jage forbudt vilt med eldressur. Men grunnproblemet – en ulydig hund - har du fremdeles. Slik jeg ser det er det betydelig bedre å begynne tidlig og legge ned det arbeidet som er nødvendig for å få en god grunnlydighet på hunden. Snarveier er som kjent ofte ikke tidsbesparende.

Man kan stort sett trene inn alt med strøm. Den som vil fordype seg i dette kan finne mye litteratur på internett. Ikke minst i USA er det skrevet mye om dette. Men det er vel ikke en "radiostyrt" hund du vil ha?

Hvis du begynner å arbeide med valpen/unghunden i tide bør renrenheten ikke by på noe problem selv uten eldressur.

Blodspor

Blodspor er ikke noe jeg legger ned noe større arbeid med på egne hunder. Den enkle årsaken til det, er at jeg nesten utelukkende bruker tiden på fuglejakt. Jeg har derfor ikke noe større bruk for dette med ettersøk av klovvilt. Men en vorsteh skal jo være en allroundhund, så derfor sørger jeg for at mine hunder i alle fall greier litt vanskelige nattgamle spor. For å gjøre mine treningstips "komplette", drister jeg meg til tross for relativt liten erfaring på ettersøk, til å skrive noen linjer om hvordan jeg legger opp treningen.

Passende alder for treningen

Det er klokt å vente med sportreningen til lydigheten er nogenlunde befestet. Videre kommer det an på ditt mål med hunden. Er ditt primære mål å få frem en god viltsporhund, prioriterer du sporarbeidet og begynner tidlig. Likeså kan du begynne tidlig hvis du helt enkelt vil ha noe morsomt og fornuftig å stimulere hunden din med på den tiden av året du ikke kan slippe hunden løs. Selv venter jeg med treningen til hunden har unnagjort sin første jaktsesong. Først og fremst fordi treningen tar mye tid. Skulle det vise seg at hunden jeg arbeider med skulle vise seg å ikke holde mål på fuglejakten, ser jeg ingen grunn til å sløse bort mange timer på sportrening.

Sporliner og et sporhalsbånd. Det finnes fordeler og ulemper med begge linetypene. Prøv deg frem.

Utstyr

For hunden gjelder det samme som jeg skrev om i avsnittet spor (slepspor), altså line og sporhalsbånd. Merkebånd behøver du mengder av, gjerne to forskjellige farger. Blod (storfeblod) pleier det være mulig å få bestilt i kjøttdisken i mange større matforretninger. Nå har jordbruksverket kommet med nye bestemmelser i Sverige, som sier at den som skal bruke blod ute i terrenget skal være registrert som mottaker av "animalsk avfall". Årsaken er å forhindre spredning av sykdommer fra tamdyr – via blodet – til ville dyr. Altså er det best å registrere seg hvis man vil være lovlydig – og det vil man vel?

Noe å legge ut bodet med trenger du også. Jeg bruker en vanlig ketchupflaske av plast. Mange bruker såkalte "sporleggerkjepper" som kan fylles med blod og senere gir et blodstempel hver gang man trykker den mot bakken. En vanlig kjepp med en skumgummibit i enden, som man av og til dypper i en beholder med blod, er et billigere, men litt mer tungvint alternativ. De to sistnevnte alternativene skulle være de beste og det som mest likner virkeligheten, måtte jeg lære en gang. Kanskje er det slik, men jeg har nå ikke merket noen forskjell. En skank å legge i slutten av sporet gjør "utrustningen" komplett. En bakskank av rådyr eller hjort er perfekt. Vil du trene kondisjon kan du selvfølgelig slepe omkring med en elgskank. Gjerne for meg, det er akkurat like bra.

Alder og lengde på sporet

Har du gjennomført noen slepspor, så vet hunden hva det går ut på når den får halsbåndet og linen på seg. Men til forskjell fra slepspor vil du nå at hunden skal arbeide rolig og metodisk, og liggetiden på sporet blir betydelig lenger. Når det gjelder hvor lenge de første sporene skal ligge, er det bare å prøve seg frem. Hvis hunden aldri har sporet tidligere, så gjør som ved de første slepsporene, la hunden se forberedelsene og når du gir deg i vei inn i skogen. Gå tilbake og slipp på allerede etter ti-femten minutter.

Er hunden vant med slepspor, så kan det kanskje være passe å vente en halv til en hel time. Utfra hvilken interesse hunden viser, og hvordan den arbeider på sporet, får du avgjøre om og når du skal forlenge eller forkorte tiden.

I begynnelsen av treningen ser jeg ingen grunn til å lage lange spor. Hundre meter holder lenge. Det viktigste er her, som ved all annen trening, å gjøre det positivt og morsomt for hunden.

Merk sporet og slep skanken

En god regel er å merke alle spor. Kanskje glemte jeg å si dette i avsnittet om slepspor, men det bør du gjøre. I alle fall så lang tid det tar å få hunden sikker på sporarbeidet og til du selv har lært deg å lese hun-

den. At du ser hvordan den reagerer når den kommer til en vinkel eller ved "avhopp" eller blodopphold. Det kan også være lurt å henge et merkebånd i en annen farge ved vinkler eller andre vanskeligheter i sporet.

Mange anbefaler at man skal slepe skanken etter seg når man går opp sporet. Av og til gjør jeg dette og av og til ikke. Ved sporets begynnelse (skuddplassen) skal det være godt med blod. Under sporleggingen ved hvert eller annethvert skritt. På de første sporene er du raus med blodet for senere å gradvis redusere blodmengden.

I reglene for SVKs fullbruksprøver angis det at man skal bruke 1 dl blod til et spor på omtrent 400 meter. Det vil si et ganske lett spor.

Ved sporslutt legger du skanken. Fra den gang jeg ikke fant skanken ved busken jeg hadde lagt den, lærte jeg meg også å alltid binde skanken fast. Om det nå var en kråke eller noe firbent dyr som tok min skank som lørdagsgodt vet jeg ikke, men borte var den. En ting holdt jeg på å glemme – akkurat som ved slepsporet, er det medvind som gjelder, i alle fall mot slutten av sporet. Hunden skal jo spore frem til skanken, ikke kjenne luftvitringen av den.

Forstyrr ikke hunden

Påslippet gjør du ved først å sette hunden noen meter fra sporet. La den sitte igjen og gå selv frem for å gjøre en "skuddplassundersøkelse". Krafs gjerne litt i bakken og skap litt interesse hos hunden som sitter og ser på. Deretter går du frem til hunden, setter på halsbånd og line, leder hunden frem til sporet og lar den begynne å arbeide. Senere sørger du for å alltid ha de samme rutinene ved begynnelsen på et sporarbeid.

En ting å tenke på når det gjelder alt sporarbeid – litt interesse kan det være bra å skape før sporjobben, men en opphisset og stresset hund gjør ikke en god jobb. Ser du at hunden er for ivrig, gjelder det på noe vis å få roet den ned. Vend den til å ligge for seg selv en stund til den slapper av og unngå å stresse den opp ved å vise forberedelsene. Med andre ord kan passivitetstrening være nødvendig på enkelte hunder.

Som alltid ved sporarbeid gjelder det å la hunden gjøre jobben sin og stole på hunden. Et lite "så bra, sånn ja" når den tar sporete holder lenge. Å hele tiden holde på å rose under sporarbeidet er direkte feil. Du har ingen anelse om hvilken vitring hunden har i nesen. Den går kanskje tilsynelatende rett etter merkene, men har kanskje en helt annen lukt i nesen akkurat da.

Går hunden rett frem i en vinkel *så korriger ikke!* La den gå en stund, og etter en stund ser du sikkert at hunden endrer adferd og blir usikker. Stopp da opp og se om ikke hunden begynner å gå i ring for å finne sporet igjen. Går den helt feil, eller alt for langt, så ta den stillferdig og vennlig med tilbake. Slipp den på igjen et lite stykke fra, på tvers av sporet. Har du merket tilstrekkelig tett, vet du nøyaktig hvor du har sporet. Nå – når du ser at den får sporet i nesen igjen, kan det kanskje være på sin plass å gi litt oppmuntrende ros.

Å holde på å korrigere hunden under sporarbeidet kan tulle det skikkelig til. Bruker du nei-kommando i tide og utide når hunden går feil, eller løfter nesen fra sporet, har du i og for seg alle muligheter til å få en hund som går pent og pyntelig med nesen i bakken. Men spore kommer den ikke til å gjøre.

Ved sporslutt

Selvfølgelig har du sørget for at hunden på en eller annen måte utreder eventuelle tap og kommer til slutten av sporet. Når hunden kommer frem og finner sin skanke, skal du slippe opp all den ros du har holdt inne under sporarbeidet. Nå kan du ikke rose for mye – på alle måter skal du la hunden forstå at den har gjort en kjempeprestasjon! Lek gjerne med skanken og la hunden hoppe etter og bite i den.

Økte vanskeligheter

Etterhvert som hunden blir sikrere og sikrere i sitt sporarbeid, øker du liggetiden og øvrige vanskeligheter på sporet. Minsk blodmengden, gjør noen blodopphold, bukter og svinger, sti- og bekkekrysninger. Legg gjerne sporet i slikt terreng at du kan regne med å få noen ferske viltspor som krysser ditt blodspor. Å legge sporet i nærheten av fasanvolierene, og der jeg vet det finnes fasanfot, er en variant som viser om hunden kan holde sitt spor på tross av forstyrrelser av annen interessant vitring.
Været variere seg som kjent selv. Men det gjelder å gå ut og trene i alt fra høysommervarme til regn og ruskevær hvis resultatet skal bli bra.

Virkeligheten

Hvor mye du enn trener kunstige blodspor, er det selvfølgelig virkeligheten som gjelder. For hvert virkelige ettersøk som du gjør med din hund, kommer både du og hunden til å utvikles.

Se ovenstående linjer bare som en introduksjon til dette med viltspor

Sporhalsbånd og et bringsel av dansk modell

Bringselrapportering

En variant som kanskje kan redde et og annet ettersøk er å lære hunden bringselrapportering. Med et bringsel (en lærstropp) hengende i halsbåndet slipper du hunden løs på sporet. Når den finner dyret dødt eller avliver det, tar den bringselet i munnen og returnerer til deg og forteller på denne måten at dyret ligger. Nå kopler du og lar hunden på kommando gå foran og vise hvor dyret er. De hundeførerne som arbeider mye med dette har vært vitne til mange ettersøk som har mislykkes ved sporing i line, men som har gått bra når bringslet har blitt brukt.

En annen variant med samme sluttresultat, er å lære opp hunden til "totverbeller", altså å skjelle ved dødt vilt. Dette kommer jeg ikke til å komme innpå her. Foreløpig har jeg kun trent mine hunder med bringsel.

Treningen går fort

Etter å ha trent fire av mine hunder og "hjulpet i gang" noen hunder jeg har hatt i trening, vet jeg at mer enn et par tre uker bør det ikke ta før hunden kan øvelsen. Treningen er dessuten ganske artig, både for deg og for hunden, så hvorfor ikke prøve? Man skal heller ikke glemme at imponeringsfaktoren på kameratene i jaktlaget er skyhøy.

Alt du trenger er en liten lærstropp som festes i halsbåndet og et eller to tørkede og sammenrullede viltskinn for å simulere det døde dyret. Forutsetningen er også at din hund kan apportere og at lydigheten er akseptabel.

Slik kan du begynne arbeidet

Sørg først for at hunden får bli kjent med skinnet. Den bør vite at skinnet i og for seg er interessant, men ikke noen apport å bite og slite i. Sett hunden, la den bli sittende og slep skinnet avgårde ti meter og surr det fast med en tau. Dette for å forhindre apportering av skinnet. Gå tilbake til hunden og stå ved siden av den og kast bringslet inntil skinnet og kommander "bringsel". Er den vant med å apportere så kommer den glatt til å hente bringslet. Hvis den ser spørrende på deg, ja da får du vel legge til en apportkommando. Fortsett slik en stund og varier plassen der bringslet lander – bak, ved siden av og foran skinnet.

Legg ut bringslet og øk avstanden

Du beholder til å begynne med kort avstand til skinnet, men i stedet for å kaste går du fram og legger bringselet ved skinnet. Varier plasser der du legger bringselet. Legg det gjerne litt skjult under skinnet i blant. Når alt går bra og hunden henter på kommando "bringsel" øker du avstanden opp mot tretti meter. Gå ikke videre til neste steg før alt fungerer 100% og hunden virkelig viser interesse for å finne bringselet også når det er litt skjult.

Sett bringslet på halsbåndet

Bruk til å begynne med en liten hyssingstump til å feste bringslet i halsbåndet. Anpass lengden på snora slik at det ikke blir for vanskelig for hunden å få tak i bringslet de første gangene.

Nå gjør du om igjen hele prosedyren – sett hunden, slep skinnet avgårde gå tilbake til hunden og sett "umerkelig" fast bringslet i halsbåndet. Send hunden på kommando bringsel – se, og bli ikke overrasket om den kommer til å løpe frem til skinnet, begynner å lete etter bringselet, finner bringselet som den så stolt kommer tilbake med til deg. Mye ros - men det har du selvfølgelig sløst med hver gang hunden har kommet tilbake med sitt bringsel. Ros gir du også hver gang den griper bringselet ved skinnet.

Også denne øvelsen holder du på med til alt fungerer perfekt. Kort gradvis ned på lengden av snoren som bringslet henger i, til du kan kroke det korrekt i halsbåndet. Øk avstanden til 50 meter, men fortsatt skal du se hele strekningen hunden arbeider på.

Før eller senere kommer hunden til å oppdage at bringslet henger i halsbåndet og forsøke å gripe det

før den kommer frem til skinnet. Da gjelder det at du er observant og kommer med en liten nei-kommando, går frem til hunden, sender den på nytt mot skinnet og så klart mye ros når den griper bringslet når den har kommet frem til skinnet.

Vis

Nå er det snart klart. Men nå blir også treningen litt vanskeligere. Tiden er inne til å innføre blodspor i treningen og øke sporlengden. Legg på vanlig måte et blodspor på noen 100 meter. Bind fast skinnet i steden for skanken i enden av sporet. Legg sporslutt så du har oversikt over området, men vær samtidig skjult for hunden.

Spor på vanlig måte frem til mellom 50 og 75 meter fra skinnet, løs hunden fra linen, sett på bringselet og send hunden videre. Hvis du ikke har slurvet under den tidligere treningen kommer alt til å fungere perfekt. Hunden kommer med sitt bringsel i munnen.

Ta bringselet, gi ros, kopple hunden og kommander "vis". Kommandoen er ny for hunden og du behøver antagelig å ta et par skritt i sporretningen og gi noen oppmuntrende ord for at den skal forstå hva du vil. Følg med hunden til skinnet, og når den er fremme er det selvfølgelig verdens flinkeste hund du har i koppel! ROS!

En del trenere tar aldri bringselet fra hunden før den har gått tilbake og vist hvor dyret er. Antakelig er dette en riktigere og bedre måte å jobbe på. I Danmark, der bringsel bruken er betydelig større enn i Sverige, er det dette som gjelder. En nødvendighet også på fullbruksprøven i Danmark. Prøv gjerne, men slik jeg har beskrevet treningen har det fungert bra for meg og mine hunder. Viktigheten av variasjon, økte vanskeligheter og avstand behøver jeg vel ikke å skrive mer om....

Og det mest krevende

Skal du være sikker på at bringselrapporteringen fungerer i vanskelige tilfeller, må du selvfølgelig ha riktig vilt ved sporslutt. Har du, som jeg, en god kamerat med en stor gård som ligger inntil en større vei, kan du antakelig få tilgang på et og annet trafikkskadet vilt til treningsbruk. Nåvel, å slepe ut rådyr eller hjort til sporslutt er ikke det letteste, men hvem har sagt at alt skal være lett? I jakten kommer du helt sikkert til å få gode muligheter i vanskelige situasjoner.

Uansett anbefaler jeg at du har oversikt over hva som skjer de første gangene med "riktig" vilt. Den første gangen min hund Aron ble sluppet med bringsel på skadd bukk, glemte han alt som het bringsel. En råbukk, som viste seg å ligge i et kjempestort dike, så han som en passende apport. Han tok helt enkelt tak i bukken og begynte å slepe den hjemover.

Finne dyret – gripe bringselet

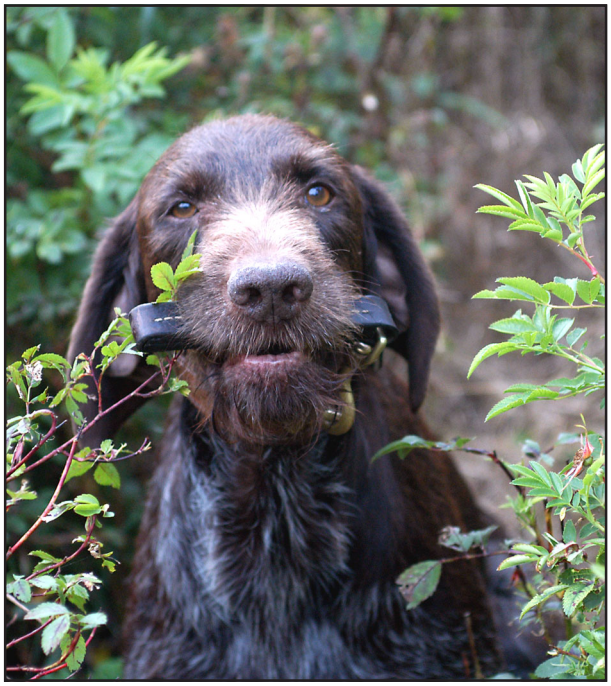

Rapportere til far

SJCh SUCh Landinarnas Kassandra

Fra valp til voksen

I mars måned 1998, da vår tispe Kassandra "Ila" var drektig, begynte jeg å gjøre de dagboknotatene du finner her. Tanken var å dokumentere oppveksten og treningen av en valp frem til den første jakten.

Nå, noen år senere, har jeg fasiten i hånden. Dels om hvordan det gikk for den valpen vi beholdt og dels hvordan det gikk for noen av de andre valpene i kullet.

To uker igjen

Kasandra hadde økt midjemålet betraktelig. Vi har stort sett ikke gjort noen forandringer med hennes mat. Hun kan ikke spise fullt så mye som vanlig, så vi passer på holdet og gir henne et ekstra måltid midt på dagen. Når det gjelder mosjon, så regulerer hun det selv. Hun får bli med på kveldsrundene som vanlig, men hun foretrekker en stille spasertur på jordet i stedet for å henge med de andre hundene.

24.03.98 – Nå har det skjedd

På den 58. dagen etter paringen var apetitten lik null, og mot kvelden var Kassandra merkbart urolig. Tempen begynte å gå ned sent på kvelden og vi forventet valpingen i løpet av natten. Helt riktig – etter å ha vært våken store deler av natten, sovnet pappa en stund ved tretiden – og våknet med en pesende Kassandra og to valper ved siden av seg, i hustruens seng. Den nye fine valpekassen sto tom og forlatt på gulvet ved siden av sengen. Heldigvis kom hustruen hjem fra nattevakt, og bisto med tilsyn utover dagen.

I skrivende stund ligger det fjorten (14!!) fine valper og bytter på å få sine første måltider. Fordelingen ble 7 tisper og 7 hanner. Vekten ved fødselen lå på 400 gram, med noen grams variasjon opp og ned. Kullet var stort - litt for stort, og den første uken får vise om alle valpene har den livskraft som er nødvendig for å klare kampen om maten.

27.03.98 – tre døgn gamle

Foreløpig ser det bra ut. Samtlige valper øker normalt i vekt, og Kassandra passer mønstergyldig på dem. Vi håper at det er tilstrekkelig med melk, og vi passer på at hun får så god mat som mulig. Litt tilskudd av kjøttdeig gir vi for å få ekstra fart på melkeproduksjonen. Valpene har delt seg i matlag, og bytter på å spise og sove.

05.04.98 – tolvte dagen

Øynene har åpnet seg på valpene, men det tar ytterligere en uke før de begynner å reagere på syn- og hørselsinntrykk. Kassandra passer perfekt på dem. Hun spiser omtrent tre ganger så mye som normalt. Det ser ut til at det er nok melk til samtlige. Vekten øker fint, og alle valpene viser foreløpig samme kampglød om pattene.

På tide å begynne og spise selv

Tre uker har gått, og samtlige fjorten utvikler seg fint. Kassandra passer på mat og renhold som en mønstermamma. Det virker heller ikke som hun er i dårligere form nå enn etter det forrige normalstore valpekullet. Den første markekuren er gitt, klørne klippet og vi har begynt å servere litt valpevelling i skål. Etter først å ha brukt vellingskålene som badekar, begynner valpene nå å forstå at det går an å slikke "badevannet" i seg. Valpene har begynt å tøyse litt med hverandre, og det begynner å bli riktig morsomt å studere de ulike individene. Det finnes helt klart emner til jaktchampioner i kullet (?). Kanskje er det Boomer som vinner riksprovet om et par år. Boomer er en han som totalt hensynsløst og i alle situasjoner klarer å få tak i en patte. Dette uansett om han er sist i køen fra begynnelsen eller ikke. Nåvel, utviklingen pleier å være ujamn – og neste uke kan det være en annen valp som tar teten. Noen kommende pappaer og mammaer har allerede vært på besøk og sett seg om etter favorittvalpen.

Med fasit i hånd...

Boomer ble ingen "tøffing", men i stedet en myk og forsiktig hund. Han har ikke blitt startet på prøve, men var sammen med sin eier med meg på rypejakt høsten 2001. God fart og et greit fjellsøk.

21.04.98, fire uker

Nå har vi begynt å gi et måltid om dagen med vanlig hundefòr og tre vellingmåltider per dag. Vi sørger også for å redusere formengden til Kassandra, og prøver å få henne i passelig hold. Fremdelses legger hun seg ned blant de stadig mer viltre valpene for å la dem få litt ekte vare noen ganger om dagen. Valpene har også fått sin første sjanse til å komme ut på gressplenen. Interessant å studere hvem som var raskest ute og utforsket omgivelsene. Valpene skal hentes 19.-21. mai.

80 liter velling

Om ett par dager er de seks uker, og det har faktisk gått med ca. 80 liter velling, 15 kg valpefor samt ett og annet kilo kjøttdeig. Våre høner har dessuten vært vennlige nok til å forsyne valpene med endel egg. Valpene er nå ute betydelig lengre. De bor selvfølgelig inne hos oss i huset, men døren ut står åpen så fort været tillater det. Utfluktene i hagen blir lengre og lengre. En av tispene, Bodil, tar teten når det gjelder å oppdage det som er nytt. Forøvrig skiller valpene seg forunderlig lite fra hverandre i sin oppførsel. Til og med størrelsen er utrolig nok veldig jamn. Jeg hadde nok forventet at noen skulle komme litt på etterskudd i den til tider tøffe konkurransen. Selvfølgelig har vi et par valper som viser en litt mykere fremtoning enn de øvrige søsknene. Og helt klart finnes det akkurat nå en og annen som ser ut til å kunne trenge en stabil mor/far for å jakte på riktig vilt og i riktige terreng – men som sagt tidligere skjer mye de nærmeste ukene.

Nei-kommando på hunders måte..

Det vil si en knurring – fikk et par av valpene lære seg i dag. Aron (vår da to-årige hannhund) hadde funnet en matskål med noen rester i. Selvfølgelig kom ett par av valpene frem og skulle smake. Arons murring (stopp der!) var det ingen som brydde seg om. Akkurat som jeg prøver å lære bort på kursene, ga han vel tilpasset korrigering umiddelbart, da advarselen ikke ble respektert. Valpene hylte og ble ganske spake – men noen minutter senere var det full fart igjen. Jeg tror jeg kan garantere at disse to valpene lærte seg hva hundenes nei-kommando betyr.

Akkurat på samme måte lærer jeg mine hunder hva mitt nei betyr – men det skal erkjennes, at jeg nok

Valper født i Danmark etter SJCh SUCh Landinarnas Albin og DKJCh Liva.

venter noen uker til, og kanskje er jeg noe mer forsiktig enn hva Aron var. Nå hører det også med til historien at Aron antakelig aldri har lest hva endel hundepsykologer skriver. Det er selvfølgelig helt forbudt med en slik korrigering og aldri kan hundene heller lære seg noe av dette – men Aron kan jo ikke lese.

Syv uker og kamplekene har begynt

Denne uken har kamplekene kommet igang på alvor, og Kassandra må i blant ta i for å få litt orden på de villeste valpene. Hun tar dem over hodet eller nakken, ganske så hardt i blant, og når de har roet seg blir det en slikk på magen som belønning. En lang fille med knuter er en populær leke. Et ganske så heftig syn å se hele gjengen kjempe om denne. En av valpene, Boss, vil ha matskålen for seg selv når han spiser. Med trusselfylte knurringer og ville utfall mot sine brødre og søstre lykkes han for det meste med å få det som han vil.

Med fasit i hånden...

Boss ble jaktchampion 2002, den første i B-kullet. Er det kanskje den sinteste valpen i kullet man skal velge?

Sosialiseringsperioden – en viktig tid

Fjerde til tolvte uken pleier å bli regnet som en sosialiseringsperiode. Det er nå valpene skal utvikle sin kontakt mellom både hunder og mennesker. Allerede her hos oss sørger vi for at valpene får mye med seg i bagasjen av både kontakt med mennesker og forskjellige hunder. Mye miljøtrening blir det også når de kan løpe fritt omkring på gården som de gjør.

Tenk på at når du som valpekjøper henter hunden gjenstår det en hel del av denne viktige perioden! Det er nå valpen skal preges på deg som sin flokkleder. Det er en tøff periode i valpens liv når den skilles fra flokken og havner i et helt fremmed mljø. Gjør det ikke vanskeligere ved å la valpen gå som en vandrepokal mellom en masse folk som skal løfte den opp og kose med den! Dette skaper bare forvirring hos valpen, og tilfører definitivt ikke noe nyttig.

I alle fall i den første tiden, en uke eller to, bør du være den som i størst mulig grad håndterer valpen.

21.05.98, åtte uker

Valpene forlater oss. I løpet av noen hektiske dager har i alle fall de fleste valpene nå blitt hentet av sine nye mødre og fedre. Noen få er igjen, men i løpet av en uke har samtlige, med unntak av vår egen valp, Basilika, reist avgårde til nye hjem. Vi og valpene ser ut til å ha hatt riktig flaks. Våre valpekjøpere har vært hyggelige bekjentskap, og mange av dem har en gedigen hundekunnskap.

Dårlig apetitt

At valpen ikke vil spise i begynnelsen er ikke så uvanlig, og et par av valpekjøperne har rapportert om dette. Miljøbytte og manglende konkurranse ved matbordet er trolig årsaker. Har man flere hunder hjemme, er det best om valpen får spise av sin skål inntil de andre hundene. Hvis valpen ikke spiser ganske omgående, får man gjøre seg hard og sette bort maten etter en stund. At den hopper over noen måltider er ikke jordens undergang. Begynner man å friste den med ekstra godbiter, har man snart en unghund som krever hvit duk og en god vin til middagen.

Den første innkallingstreningen

Nå prøver vi for det meste å få fred og ro for valpen vår. Uten følge av de andre hundene, og i sitt eget tempo, får hun bli med ut og utforske nærmiljøet. Det blir ikke mer enn et par hundre meter fra huset foreløpig. Tids nok blir det mer miljøtrening. Av og til når vi er helt sikre (eller i alle fall nesten sikre) på at hun kommer, kaller vi på henne med et "Basilika – hit". Samtidig gjøre vi det vanlige tegnet for innkalling (med armene ut fra kroppen). Når hun kommer frem passer vi på å begynne å trene inn stoppkommandoen. I de tilfeller vi vil lokke på valpen når hun holder på med noe interessant, og vi er usikre på om hun kommer, lokker vi kun med navnet og kan si alt annet enn hit. Vi krever heller ikke at hun skal komme helt frem til oss. Vil hun ikke følge med, så går vi bare derifra. Før eller senere kommer hun etter.

For de som har flere hunder hjemme kan det være verdt å tenke på å ikke holde på å plystre og kommandere disse uhemmet når valpen er med – små gryter har jo som kjent også ører. Hvis valpen stadig hører kommandoer, er det en fare for at dette blir en helt meningsløs støy.

02.06.98, ti uker – uvilkårlig innkalling

Det høres kanskje tidlig ut å begynne ved ti-ukers alderen – men det har gått utmerket for de andre hundene våre, og det er dette vi har tenkt å begynne og tilpasse fra og med nå. Samtidig begynner vi med innlæringen av nei-kommandoen, det vil si en forbudskommando. Selvfølgelig tilpasser vi de korrigeringene som er nødvendig til hva vi anser som passe for Basilika.

Tispen gjør sitt for en god oppdragelse

Treningen av uvilkårlig innkalling er alltid litt vanskelig i begynnelsen. På en liten valp er det ekstra viktig at du gjør alt riktig! Under avsnittet "innkalling" beskriver jeg hvordan vi går frem, men en advarsel kan være på sin plass. Er du det minste usikker på hvordan du skal gå frem, eller om noe ser ut til å ha gått galt, så avslutt treningen og sørg for å få hjelp. Sørg uansett for at du ikke ødelegger innkallingsøvelsen ved å stadig gjenta innkallingskommandoen! Hele tiden når vi arbeider med valpen er det viktig å ha løs hund. Dette gjelder ikke bare ved innkalling, men ved all fremtidig trening.

Stopp-kommandoen

Vi fortsetter selvfølgelig å trene stopp-kommandoen, fremdeles når valpen er helt inntil oss (innenfor tometersgrensen). Nå er det ikke bare ved innkallingen, men av og til når valpen er i nærheten av oss. Vi bruker dessuten denne kommadoen når vi går gjennom ytterdøren eller inn i et annet rom når vi ikke vil at valpen skal følge etter oss. At stoppkommandoen er viktig, fortjener å gjentas! Det er

helt klart mange som fnyser av at vi begynner allerede nå, men som jeg pleier å si – vi slipper forhåpentligvis utgiftene til et strømhalsbånd neste sesong. Strømhalsbånd er forbudt i Sverige fra april 2003.

Apportering

Det er Christine som har begynt å trene litt forsiktig med spontanapportering. Helt meningsløst sier sikkert "de gamle og vise". Nåvel – la dem si det – vi trener videre. Et stort antall kurs har vist at det er helt riktig for nybegynneren å begynne med spontanapportering tidlig. En gammel ringrev får formodentlig like godt resultat senere, ved å gå direkte på tvangsapportering.

Her er det selvfølgelig kun lek og ikke noe krav som gjelder. Ikke bruker vi apportkommandoen heller! Så lenge valpen lystig løper og henter, og kommer tilbake, holder vi på. Hvis valpen løper og henter, men deretter løper avgårde for å spise opp apporten, legger vi treningen til side inntil innkallingen blir sikrere. Det samme om den ikke vil hente, da venter vi noen uker til. Som apportobjekt bruker vi en gammel fille med knute på – samme objekt hver gang. Dette objektet brukes kun til apporttrening, ikke som et leketøy. Vinger og liknende anser jeg som meningsløst å bruke nå, og vilt pleier jeg ikke å bruke før apporten sitter nogenlunde sikkert.

16.06.98, tre måneder

Nå begynner vi så smått å øke vanskelighetsgradene ved innkalling. Ett eksempel kan være å kalle valpen inn når den er helt opptatt med å leke med en annen hund. Når vi øker forstyrrelsen i momentet, minsker vi selvfølgelig avstanden til valpen, så vi raskt kan gripe inn hvis kommandoen ikke fungerer. Det er viktig å hele tiden "lese" hunden, og lese riktig. Kommando – korrigering og ros skal komme til nøyaktig riktig tidspunkt – ikke for tidlig og ikke for sent! Vi har så smått også begynt å trene "sitt" og "bli sittende". Ja, trene og trene – vi venner valpen til hva kommandoen betyr og holder oss maksimum en meter eller to fra valpen. Hvis valpen legger seg ned, bryr vi oss ikke. Hovedsaken er at den blir på stedet. Dette er et typisk moment som mange slurver med, og prøver å øke avstanden for fort. Helt meningsløst! Korte avstander er det som er viktig i lang tid fremover. Vanskelighetene og tiden økes gradvis. Først når alt fungerer 100 %, og valpen har rukket å få ett par måneder til på seg, er tiden inne for å øke avstanden.

Frihetskommando

Når vi har kalt inn valpen, kommandert stopp eller når den har blitt sittende på kommando etc., må vi jo ha en frihetskommando som forteller valpen at øvelsen er slutt og den får gjøre som den vil. Her bruker vi et lett og eggende "JA!", og som gammel brukshundmann blir det kanskje et "hopp og lek" også. Denne ja-kommandoen bruker vi også i alle tilfeller når vi vil ha litt fart på valpen. Eksempelvis når den får løpe ut for å apportere. Det vi håper på, er at jaktkommandoen skal fungere som utløseren til den djerve avansen som man leser om i Svensk vorsteh når vi kommer til den første egentlige fuglesituasjonen.

Gå og gjem deg

Basilika ser ut til å vokse opp til en litt vel selvstendig dame. Vi prøver å bedre kontakten, og få henne til å bli litt mer observant på hvor vi holder til. Det gjør vi ved å løpe inn i skogen og gjemme oss når hun drar i vei for langt. Det gjelder dog å holde øynene på valpen. Blir den altfor urolig (panikkløper) og ikke finner deg med en gang, er det best å plystre litt.

05.07.98, tre og en halv måned og første valpetreff

Ni valper med tilhørende fedre og mødre møtte frem. At så mange hadde mulighet til å komme, midt i ferietiden, synes jeg var et fantsatisk godt oppmøte. Min hensikt med treffet var foruten å få se hvordan valpene hadde utviklet seg så langt, å forsøke og formidle litt av min måte å trene valper på og kanskje på den måten forebygge problemer lenger frem i tid. Selvfølgelig ble det ikke bare trening. Valpene fikk leke endel også – og det gjorde de til gangs. Ni femten uker gamle valper i full fart (i fullt slagsmål holdt jeg på å skrive) er et herlig syn!

Kravnivå ved tre og en halv måned?

Hittil har jeg unnlatt å skrive så mye om hvor langt vi har kommet i treningen og hvilke krav vi stiller til Basilika. Det må aldri bli en konkurranse om hvem som kommer lengst på kortest tid med valpen! Utvik-

lingen av individene må få styre hvor fort vi kan gå frem og hvilke krav vi kan stille! *Det er ikke roboter vi vil ha, men selvstendige, glade og trygge valper.* Men noen mål må vi sette oss, og i følgende avsnitt vil jeg likevel forsøke å gjøre rede for hvor langt vi har kommet i treningen.

Innkallingen er ferdig

Her har vi nå helt klart krav på uvilkårlig lydighet. Hun skal umiddelbart, og i alle situasjoner, komme på kommando "hit". Vi vil dessuten at hun setter seg foran oss når hun kommer frem. Innkallingen skal fungere også under lek med andre hunder eller på kattejakt eller andre trivelige aktiviteter. Dette fungerer nå, selv om vi noen ganger må gi en nei-kommando for å bryte det hun holder på med, før hun kommer.

Det viste seg også på valpetreffet at mange av Basilikas søsken fungerte bra på denne øvelsen, og kom raskt på innkalling. En og annen fører hadde kanskje vært litt vel snill, og valpene fortsatte glatt med det de holdt på med på tross av hit-kommandoen. Ved den etterfølgende nei-kommandoen synes jeg nok at halebevegelsene iblant snarere økte enn avtok. Her kreves nok en innskjerping om ikke problemene skal bli alt for store senere. Å dømme ut fra det en ser av valpene nå, er det ingen puslinger i kullet.

Valp efter Albin och DKCH Nyramskov's A. Hella

Selvfølgelig forsøker vi å holde en relativt kort avstand til Basilika (innenfor 30 meter) hvis vi skal kalle inn under store forstyrrelser, som når en gjeng valper leker for fullt. Vi må kunne gripe inn raskt hvis hunden har lukket ørene.

Dette med at hunden har blokkert, eller "har så mye jakt i seg" som mange "eksperter" sier om sine hunder, er bare en annen måte å si at de har en ulydig hund!

Innkallingsøvelsen er altså i prinsippet ferdigtrent. Videre er det bare spørsmål om å tilpasse øvelsen og at som alltid raskt korrigere eventuell ulydighet. At selve innlæringen er avsluttet, er ikke det samme som at vi skal slutte å rose når alt går bra til slutt. Rose er vi så klart flinke til å gjøre hele tiden.

Stopp

Her har vi også krav om uvilkårlighet. Basilika stopper og setter seg på kommando innenfor en avstand på ca 30 meter. Dette gjør hun også under relativt kraftige forstyrrelser. Øvelsen er viktig, og treningen fortsetter. Vi bruker kommandoen i skiftende situasjoner, flere ganger om dagen. Vi går for det meste frem til henne og løser opp kommandoen med et lett "ja", som gjør at hun setter avgårde i full fart igjen (trening med tanke på kommende reis av fugl).

Dessverre var det få av valpekjøperne som hadde trent på denne øvelsen, men de som hadde begynt hadde lykkes ganske bra. Forhåpentligvis klarte jeg å overtale flere til å begynne å trene "stopp", og vi får se hva som har skjedd til neste valpetreff i august. Utpå senhøsten, når vi har kommet til de første fuglesituasjonen, og de første harene, er jeg helt overbevist om at mange kommer til å angre seg hvis de venter for lenge med denne treningen. Det er helt klart mer arbeidskrevende å fortelle en jaktsugen unghund hva jeg mener med min stopp-kommando, enn å lære inn øvelsen på valpen under rolige omstendigheter.

Apportering på land

Fremdeles bare lek og spontanapportering, og ikke noen krav. Basilika henter en liten dummy eller apportbukk innenfor kasteavstand, kommer for det meste pent og pyntelig med et tidvis godt grep. Kaster vi i terreng som skjuler apporten, eksempelvis høyt gress, leter hun oftest rett på dummyen. Vi er litt forsiktige med øvelsene, og det blir oftest bare ett eller to kast når hun er i ordentlig "arbeidshumør".

Og i vannet...

Vann ja – her har vi kommet på etterskudd med Basislika. Foreløpig nøyer hun seg med, i det lengste, å bade magen. Noen av de andre valpene oppførte seg allerede som ordentlige bevere. Hvis jeg ikke husker feil, så var det minst tre av dem som greit svømte ut og hentet en kastet vinge! Det er nok ingen risiko forbundet med å utlove en god middag til de valpekjøperne som ikke klarer unghundens vannapport neste sesong.

Ligg

Vi stiller selvfølgelig ingen krav i liggmomentet! Vi nøyer oss med at Basilika vet hva ligg betyr og legger seg ned ved hjelp av en godbit og en kommando. Her blir det ingen krav på noen måneder.

06.08.98, fire og en halv måned

Ferie – har det vært for både Basilika og oss de siste ukene. Sommerukene har vi for en stor del latt Basilika "bare være hund" og være med på turer i skogen og på jordene. På disse turene lar vi henne for det meste passe seg selv og oppdage hva som finnes i terrenget. Etter hvert søker hun lenger og lenger fra oss, og de gangene hun forsvinner utenfor synsfelt stopper vi og venter til hun kommer frem og søker kontakt igjen.

Noen turer ved vannkanten og litt lek har fått, også Basilika, til å oppdage at vann kan være riktig morsomt. Å svømme ut ti meter og hente en dummy er nå ikke noe større problem.

Fri ved foten

Når spaserturene blir lengre og lengre, har det nå blitt praktisk å lære henne å følge med på vår venstre side og ikke løpe frem til eventuelle mennesker og hunder som vi møter. Som jeg har nevnt tidligere, så bruker vi sjelden koppel på hundene våre, og definitivt aldri under trening av en valp eller unghund.

Innlæringen går relativt raskt, og pleier ikke å by på noen vanskeligheter. Som ved all annen trening, er det viktig at nei-kommandoen fungerer og at kommando, korrigering og ros gis i eksakt riktig øyeblikk. Vi begynner med valpen sittende inntil venstre ben, og lokker henne med et "hold deg her – fot", samtidig som vi med hånden forsterker signalet ved å klappe litt på venstre lår – går i vei og roser så lenge hun følger med. Så fort hun vil løpe av gårde i en eller annen retning kommer nei-kommandoen, og når hun stopper opp – "fot", kombinert med et klapp på benet. Selvfølgelig mye ros med den blide stemmen så fort hun kommer på plass igjen. Til å begynne med blir det noen ti-talls meter som vi trener, men ganske snart øker vi til lengre strekninger. Godbiter under treningen har vi stort sett lagt bort nå, det er tilstrekkelig med ros. En eller ett-par ukers trening bør holde for at øvelsen skal fungere akseptabelt.

Fløytesignaler

Normalt pleier vi å vente litt lenger (kanskje en eller to måneder til) før vi begynner å bruke fløyte. Men siden vi ofte har med oss alle hundene samtidig, og bruker fløytesignaler på de voksne, har vi begynt å trene også Basilika på fløyte. Heller ikke denne treningen pleier å være noe problem. Innlæringen går ofte forbløffende raskt. Vi bruker en to-tonet fløyte, og signalene vi har begynt med er innkalling – to eller flere korte fløyt med den lyse tonen og stopp – et fløyt med trillefløyten. I forbindelse med fløytesignalet gir vi tegn for respektive øvelse og umiddelbart etter signalet kommer den vanlige kommandoen med stemmen.

Den første fuglekontakten

Nå har det hendt, en flokk rapphøns holder til rundt volierene, og Basilika oppdaget dem for ett par dager siden. Hun sto for fuglevitringen noen sekunder, og begynte deretter å følge foten på fuglene som hadde sprunget unna. Etter en fotoppgang (selvfølgelig helt uten inngripen fra min side) på rundt 20 meter, og ett par korte stander på veien, reiste hun noen fugler og løp elegant etter. Rundt 10 meter fikk hun løpe før jeg stoppet henne med en stopp-kommando.

Hvis det hadde vist seg at stopp-kommandoen ikke hadde fungert - eller hadde fungert dårlig, det skjer av og til senere, når jaktlysten har blitt større, er det på tide å gå tilbake noen skritt i treningen. Vi unngår da fuglekontakter og øker treningen på stopp-kommandoen i andre situasjoner. Slik jeg ser det, er det feil å trene øvelsen, og definitivt ikke med harde avstraffelser, i forbindelse med fuglekontaktene. Det er litt tidlig enda å la henne holde på med fugl, så det får drøye en måneds tid eller to før vi lar det skje litt mer seriøst.

Valpetreff nummer to

En gjeng med dertil tilhørende fedre og mødre møttes her på Hagen helgen 8.-9. august. Enda en gang er det bare å konstatere at vi har fått tak i enormt flinke og koselige valpekjøpere. Fremdeles ser det ut til at det gamle ordtaket stemmer – at man får den hund man fortjener.

Vi trente lydighet og kjørte gjennom samtlige av de øvelsene jeg tidligere hadde skrevet om i "Treningstips", men med vesentlig økt vanskelighetsgrad. Å nå kalle

inn sin valp når den var i full gang med å herje med den øvrige valpeflokken, bød ikke på noen større vanskeligheter for de fleste førerne. Til min store glede hadde nå alle tatt tipset fra sist, og trent stopp-kommandoen. Flere av førerene kunne nå stoppe sine hunder på relativt langt hold, når de i full fart jaget en kastet ball.

Med fasit i hånden...
Så langt fungerte stopp-kommandoen godt. Det viste seg likevel senere, da jakten og jaktprøvene begynte, at mange likevel fikk problemer med ettergang og knallapporter. Årsaken til dette tror jeg var at førerne tok litt for lett på den veldig tidlige treningen. Førerne tok dessuten litt for lett på uvilkårlighet og konsekvens og var kanskje litt for snille i sine korrigeringer. At de første fuglesituasjonene skjer relativt tidlig og på rimelig avstand, er vesentlig for å lykkes. Mer om dette finner du i avsnittet "stopp er en suveren kommando".

Kontakt

Samtlige førere hadde en imponerende kontakt med sine hunder, og akkurat kontakten er en av grunnstenene for at all annen trening skal fungere. Det var også en riktig kontakt, det vil si en kontakt som ikke kom av at valpene så på sine eiere som forautomater. Det siste blir lett tilfelle om man trutt og stadig mater valpen med godbiter for at den skal gjøre som man vil.

Noen valper fant rapphøns

Med formaninger om bare å gi en eneste stopp-kommando, og da først når valpen har forfulgt noen få meter, og gjerne med ros under forfølgelsen, prøvde vi å la valpene prøve å finne noen fugler. Det var fugler som hadde vært ute en tid, og ikke helt lette å komme inn på. Selvfølgelig brukte vi ingen line på valpene. Fire av valpene fant fugl, sto en stund og reiste deretter. Tre av førerne hadde overhodet ikke noe problem med å stoppe sine valper med stopp-kommandoen. Den føreren som ikke lyktes med å stoppe valpen har noe tids trening igjen, og deretter skal det ikke bli noe problem å stoppe også den valpen.

Alle valpene hadde ikke så flaks at de fant rapphøns som trykte for hunden. En del av mine rapphøns løper til skogs som fasaner og til og med de voksne hundene har iblant store problemer. Visst kunne vi ha satt ut rapphøns i små treningsbur, men for meg føles det riktigst å begynne på den naturlige måten.

Kvinner kan

Uttrykket "Kvinner kan" ser ut til å stemme. Av de førerne som var med på valpetreffet, var fire kvinner. Og det er bare å konstatere at jentene hadde litt bedre kontakt og litt bedre orden på sine hunder. Hmmm..., hvor er samfunnet på vei egentlig? Men fleip til side, det har vist seg også på mange andre kurs, og ikke minst på valpetreningen, at jentene er flinkest. Jentene pleier å ha bedre kroppsspåk, vise følelser og variere tonefallet raskere og på en bedre måte enn "gubbene".

Hvordan fortsetter vi

Nå lar vi helt enkelt Basilika være ute med oss så mye som mulig og tilpasser det hun har lært av lydighet når det er nødvendig. Fugletreningen venter vi som sagt med enda en stund. Derimot får hun bli med til volierene hver dag, og der får hun ligge (løs så klart) sammen med de andre hundene omtrent ti meter fra mens vi ordner med foringen. Alt som flyr og flakser i burene bryr hun seg ikke så mye om lenger.

Apportering

Apporteringen har vi lagt bort med Basilika. Hun begynte å slurve og ville legge fra seg apporten når hun kom inn, og det var altså på tide å holde opp en stund. Vi har nå lagt et godt fundament, og kommer til å begynne med lydighetsapportering om noen måneder.

Lydighetsapportering

Det er helt klart at det skulle gå like bra å vente noen måneder til før vi begynner litt mer seriøst med apporteringen – men vi synes helt enkelt det er gøy å komme igang. Selvfølgelig må hver og en bedømme modenheten og grunnlydigheten på sin egen hund for å avgjøre om det går an å starte opp treningen såvidt tidlig, eller om det er best å vente. Vi arbeider med apporteringen slik jeg beskrev i avsnittet om apportering – det vil si at vi deler opp øvelsen i flere steg, og begynner med å trene hold og bæremomentene. Målsettingen er at apporteringen skal fungere rimelig bra ved vårt neste valpetreff som foreløpig er bestemt til helgen 21.-22. november.

Fugletrening

Nåvel, endelig har det morsomme begynt på alvor. Nåja, alvor og alvor. Så veldig mye søk og reviering blir det ikke, og det har vi heller ingen forventninger om. Den vanligste feilen, etter det jeg har sett på jakt og jaktprøver, er at hundene ikke respekterer fugl i oppflukten. Det er først og fremst dette vi retter inn treningen mot.

Mine funderinger om dette er da, at det for meg og mange med meg, burde være lettest å få orden på dette tidlig. Dels ved at først, som vi gjorde frem til nå, skikkelig befestet stopp-kommandoen. Dels *ved å begynne å tillempe kommandoen i fugl-situasjoner før jaktlysten helt har kommet for fullt.*

Fra noen uker tilbake har vi forsøkt å gi Basilika noen fuglesituasjoner, i alle fall annenhver dag. Det blir både rapphøns og fasan (vi har ikke terreng så vi kan velge). En del anbefaler at unghunden utelukkende trenes på rapphøns, mens andre foretrekker fasan. Selv tror jeg ikke det spiller store rollen akkurat nå. I alle fall ikke for vårt mål med å få hunden rolig i oppflukt.

Vi gjør ikke mye mer enn å slippe henne i motvind, og la henne arbeide som hun vil. Altfor stor interesse for å rote i jordrottenes hull kan føre til en liten tilsnakkelse og et "søk ut". Ikke noe forsøk på dirigering etc.

En ting glemte jeg, hun får på seg et "arbeids-halsbånd" før vi slipper. Tanken med dette er, utenom at hun syns bedre, at hun raskere skal lære seg forskjellen mellom arbeid (lete etter fugl og søke ut) og lufting – da meningen er at hun skal holde seg i nærheten og ikke dra etter vilt. Dette har fungert bra med de andre hundene våre. Når hun har tatt stand på fugl, lar vi henne stå en stund (en ganske kort stund) før vi går frem på skrå bak hunden og med et lett "ja" lar henne reise fuglen. Vi stopper henne nå ganske omgående – *men ikke altfor raskt* – med et "stopp", selvfølgelig fulgt av mye ros når hun stopper og setter seg.

Valpetiden går fort – tiden du legger ned på valpen har du igjen mange ganger når tiden har kommet for å dra på jakt.

Skulle hun vise den minste treghet i reisen, noe som ikke har hendt foreløpig, slutter vi umiddelbart å stoppe henne og oppmuntrer en ettergang på ti meter før vi stopper henne. Risken finnes jo alltid for en treg reis ved å stoppe hunden så tidlig, det vil si ved det minste tegn på dette – slipp tøylene helt!

En eneste gang, da hun støkte en fasan som så fløy lavt og fristende, forfulgte hun langt. Situasjonen var slik at jeg gikk bort fra mitt prinsipp å aldri korrigere i fugl, men fortalte ganske bestemt hva jeg syntes om hennes oppførsel. Siden da har det fungert bra – vi får vel se hvordan fortsettelsen blir, foreløpig er det bare starten. Målsettingen er at Basilika på senhøsten skal vise god interesse for å finne fugl, kunne klare en fuglesituasjon og at vi forhåpentligvis skal kunne felle en og annen fugl for henne. Det vil si at vi også kommer til å legge inn litt mer bevisst skuddtrening om et par uker.

Sju måneder og en ferdig jakthund?

Nei, det er nok ikke sant. Men endelig, etter all treningen, så har den store dagen endelig kommet. Vi har felt de første fuglene for Basilika! Etter et par ukers trening med skudd (9 mm startrevolver) på litt lenger avstand og sakte men sikkert i forbindelse med fuglearbeider, kom vi til at nå var tiden inne. Den første ble en rapphøne som hun lyktes å følge på i tre etapper. Hun var helt rolig i oppflukt og skudd. Etter en stund fikk hun apportere, noe hun gjorde nogenlunde akseptabelt. Visst er det tidlig å felle fugl for en syv måneders gammel unghund, og er du i den minste tvil, så la det være! Det beste er uten tvil å skynde seg langsomt. Neste fugl ble en fasankokk som gjemte seg i et lite kratt. Kontant reising, helt rolig i oppflukt og skudd. Her gikk jeg frem til den felte fuglen først og sjekket at den lå på plassen. Det er jo ikke så lurt at så fort det smeller, sende hunden på apport. Risikoen for å lage knallapportører er stor. Klokt er det vel å selv hente de fuglene som faller innenfor rekkevidde. Likevel, vi prøvde en apportering også her. Med litt hjelp på veien lykkes hun med å slepe inn fasen også. Apporteringen får vi pusse videre på til våren, når hun har rukket å modne ytterligere noen måneder.

Som alltid er det noe spesielt, etter all treningen, å kunne felle den første fuglen for sin hund, og med dette får noteringene om valpetreningen være slutt. Vi har nådd målet med å få ytterligere en trivelig hund i familien, og vi har lagt et godt grunnlag for å få en god jakthund til neste sesong.

Noteringer etter den første jaktsesongen

Basilika er nå 18 måneder, og har fungert meget godt på jakten. Mellom 30 og 40 fugler har blitt felt for henne. Hun er helt rolig i oppflukt og skudd, og apporteringer har fungert bra. Interessen for hare krevde noen tilsnakkelser på vårtreningen, men deretter har hun respektert dem. Hun revierer bra, er veldig lettført, og har et tilfredsstillende søksformat (for sin alder).

Hennes reis har kanskje vært litt forsiktig for en unghund, men etter å ha gitt henne løse tøyler en liten stund, har det ikke bydd på problemer. Det vi heller ikke har vært helt fornøyd med er farten og gnisten i søket. I og for seg ikke noe som har påvirket hennes jaktlige anlegg (å finne vilt). Når det gjelder dette, har hun i sine lyse stunder vist seg å være bedre enn våre andre hunder. Forhåpentligvis kommer farten og den rette gnisten til neste sesong.

Hennes sosiale kamplyst er ikke stor, og kanskje en av årsakene er at apporteringen tok litt lenger tid enn det pleier å ta. Basilika har blitt startet på jaktprøve, og fått en 1. UK på lavland. Hun har klart ettersøksgrenene (vann-, og sporapport) også i AK.

Med fasit i hånd...
Det ble en utmerket koselig og god jakthund av Basilika. Men vi tok likevel den vanskelige beslutningen å omplassere henne. Årsaken var at hun ikke helt nådde opp til de krav på "fart og gnist" som vi vil stille til en kommende avlstispe i vårt oppdrett.

De fleste av de øvrige valpene fungerer bra som jakthunder. Noen har blitt startet og gått til premiering på jaktprøve. Tre av dem har i skrivende stund kvalifisert seg til eliteklassen. En er SJCh, ytterligere en har "bare" en 1.Ekl igjen til championat. Tre stykker har blitt utstillingschampioner.

Om kontakt med andre hunder

Det kan nok være bra at din valp av og til får leke med andre hunder av ulike raser. Men overdriv ikke! Det er du og din familie som utgjør flokken som valpen tilhører. Det er hos dere det morsomme skjer!

Fremfor alt – la ikke valpen gå frem og hilse i tide og utide på hunder dere møter på deres spaserturer. Det tilfører definitivt ikke noe nyttig for valpen. Derimot kan du raskt lage en uvane som , når valpen blir voksen, gjør det mer eller mindre umulig å passere andre hunder uten at den skal dit for å hilse – eller slåss.

Et bra bur med to avdelinger, der du kan bytte mellom fuglene som er inne i buret og de som får være ute i terrenget.

Treningsfugler

For å lykkes med dressuren av en stående fuglehund kreves tilgang på fugl. Det er nok alle enige i. En del er så heldig stilt at de har fugl på sine jaktterrenger så det holder til både jakt og trening. Men av de kontaktene jeg har med fuglehundsentusiaster rundt om i landet, har jeg forstått at de aller fleste har det samme problem som meg – de savner fugl i terrengene. Man kan helt klart, hvis man er flink, få frem en god hund hvis man utnytter fjelljakten og rypene noen uker i året. Og kanskje reiser på en og annen "eksklusiv jakt". Men jeg vil nok påstå at for de aller fleste er dette utopi – hvis man ikke er fjellets nabo. Med andre ord må vi sørge for å skaffe oss treningsfugler. Det gjør at treningen med hunden går betraktelig lettere. Kanskje fremfor alt ved at mulighetene til kontroll over fuglesituasjonene øker vesentlig.

Nedenfor kommer jeg til å gi en kort beskrivelse av hvordan man på en relativt enkel måte kan skaffe og holde noen få treningsfugler for sin hund. Med andre ord kommer det ikke til å handle om store volierer, oppdrett og fòring**.** De som har muligheter og planer om dette, gjør nok best i å høre på og få råd fra andre enn meg.

Rapphøns eller fasaner

Hva som er best til å trene en unghund fikk jeg mange motstridende råd om da jeg begynte med min første vorsteh. Jeg ble egentlig aldri helt klok på hva som var best. Men utvilsomt var det lettere å holde rapphøns, og det var det jeg begynte med. Det er også det jeg anbefaler andre nybegynnere å starte med for trening av sine unghunder. Rapphønene har jo dessuten, i motsetning til fasanen, den fine egenskapen at de har en meget sterk flokkdrift. Med andre ord, hvis du har en rapphønsflokk i bur og slipper ut noen av dem, så holder de frie hønsene seg i nærheten av vennene sine i buret. Skremmer du de bort, er de garantert tilbake etter en stund. Ved denne egenskapen hos rapphønene, kan du ha glede av et relativt begrenset antall høns store deler av treningssesongen. Dette forutsetter selvfølgelig at du klarer å holde rovdyra som vil ta fuglene unna. I mine trakter er det hauk, katt og rev, i denne rekkefølgen, som står for den største skaden.

Selvfølgelig er det fint å ha en og annen fasan å trene på også. Men fasanene løper jo som kjent i den retningen nebbet peker, og bryr seg ikke så mye om de som er igjen i burene. Mine utslipte fasaner løper ganske snart fra de områdene jeg har mulighet til jakt og trening. Det blir altså betydelig dyrere å kjøpe fasaner enn rapphøns sett i forhold til antall treningsøkter.

Hvis hunden klarer å takle rapphønene, så lærer den seg nok etterhvert å utrede fasanfoten også. Til syvende og sist er det jo den jakten vi hovedsaklig kommer til å holde på med som former og utvikler hunden.

Forberedelser

Et bur må man ha, og å spare på materialene til dette, er å la gjerrigheten overgå visdommen. Det første buret jeg lagde holder enda, og ingen rev eller grevling har lyktes med å ta mine høns til middag.
Selv begynte jeg med et eneste bur, ca. 2x1 meter, med en høyde på 40 cm. Halve buret, begge sidene og taket, var heldekte. Dette gir litt trygghet og beskyttelse for hønene. Som netting brukte jeg relativt kraftig helsveiset firkantnetting med små "masker."

Jeg synes det er bra og nødvendig om man kan få til et dobbelt tak. Der innertakt for hønene består av et mykt tilstrekkelig finmasket nett. Rapphønene er lettskremt, og når de blir redde flyr de opp og skader seg lett mot den harde sveisede nettingen. Dette buret passer fint på en biltilhenger, og jeg bruker det den en i dag.

Et enda bedre bur ser du på det første og andre bildet i dette avsnittet. Prinsippet er at buret er inndelt i to avdelinger. Avdelingene skilles fra hverandre med en luke som du kan åpne og stenge utenfra. I den ene avdelingen finnes det dessuten en luke på hver langside. På en eller annen måte skal disse lukene kunne stenges når du er på rundt 20 meters hold. Det

kan lett fikses ved line og litt oppfinnsomhet. Taket består av tre deler, hvorav de to ytre er mulig å åpne. Derfra passer du vann- og fòrautomatene. At buret på bildene har tak av korrugert plast, kommer av at det var det jeg hadde hjemme da jeg lagde det. Men taket fungerer godt, det blir lyst i buret og det er beskyttet mot regn.

Finessen med dette buret, er at du av og til kan "bytte fugler". Når det er tid for å slippe ut noen høns, sørger du for at du har disse i avdelingen med luker på sidene, og stenger luken mellom avdelingene. Åpner du deretter sidelukene spaserer de ut i den takt de vil. De kommer til å oppholde seg inntil buret og går tilbake inn gjennom luken for å spise. Skulle en katt eller mink komme på besøk gjennom den åpne luken, kan hønene redde seg gjennom den andre. Når hønene har vært ute en ukes tid og du har trent på dem noen ganger, kan du bytte fugl, og la noen av de innestengte komme ut. Pass på når hønene er inne og spiser. Steng da sidelukene med linen du har laget til.

Når du fòrer eller gjør rent, er det også praktisk å kunne stenge hønene inne i den avdelingen du ikke steller. Hønene er da roligere, og det er ingen risiko for rømning. Gjør burene store nok, minst tre meter lange. Lager du sidene og gavlene hver for seg, kan du senere, ved hjelp av åtte skruer, montere sammen buret på plassen du vil ha det. Noen ytterligere snekkeranvisninger lar jeg være å skrive om her – den som har sett mine bur forstår hvorfor.

En eller annen form for fòrautomat må du ha i buret, og selvfølgelig vann. Selv har jeg alltid to. Hopper jeg over tilsyn en dag, vil jeg i alle fall være sikker på at hønene har vann.

Innkjøp av rapphøns

Å bestille høns i god tid er et godt råd. Råd om innkjøpssted kan du sikkert få hos flere aktive fuglehundfolk eller via internett.

I buret jeg beskrev ovenfor kan det være passe å begynne med ca. 15 rapphøns. Du slipper jo ganske omgående ut noen, så plassen i buret blir stor nok. Sørg for at du får høns som er minst 8 – 10 uker gamle.

Fòr

Egentlig skulle jeg ikke ha skrevet noe om fòring, men for å slippe å svare på alle spørsmålene som kommer på e-post om akkurat fòring av hønene, blir det noen linjer likevel. Selv har jeg fått mange motstridende råd, så det beste rådet jeg kan gi er at du spør der du kjøper hønene.

Mine høns får i hovedsak det som i Sverige heter "fasan høy" frem til åtte-ukers alderen. Deretter blander jeg inn hel hvete, for gradvis å gå over til ren hvete. Som alltid bør man være nøye med å holde fòret rent og tørt. Helfor som blir fuktig mugner lett og blir skadelig for fuglene.

Utsetting

Som jeg skrev tidligere, å ha buret på en biltilhenger er fint. Raskt å flytte til nye områder, eller bytte plass på den stubbåkeren der den har stått en stund. Til dette bruker jeg det første buret jeg nevnte i dette emnet. Buret med to avdelinger passer det ikke å ha på en kjerre.

En passende plassering av buret, er midt ute på et jorde med gress, eller på en stubbåker. Jo større område du har rundt buret, desto bedre. Med skogen for nær buret, blir det skogsfugljakt du får trent når du slipper ut fuglene.

Å plassere buret under et høyt tre er mindre bra. I alle fall for oss og hønene. Hauken pleier å synes det er bra, han kan jo sitte komfortabelt og velge ut middagen nedenfor. Kapp gjerne ned noen smågraner, så de hønsene som er ute har litt ekstra beskyttelse.

Et tips jeg selv fikk, og har prøvet ut med godt resultat, er til å begynne med å sette opp noen meter med sauenetting rundt buret. Det blir da litt vanskeligere for reven å ubemerket smyge seg frem til hønene som oppholder seg utenfor buret.

Det som har vært mest vellykket hos meg, er å la buret stå på utsettingsplassen noen dager før jeg slipper ut de første hønene. Ofrer jeg senere noen kvelder med geværet i beredskap og plukker bort eventuelle "gjester" som vil ha mine høns til middag, øker sjansen for en vellykket utsetting. Å sette en minkfelle ved siden av buret en tid er heller ingen dum ide. Men ta bort fellen før du slipper hønsen. Hvis ikke kan det være høns du kommer til å fange.

Har jeg 15 høns i buret, pleier jeg å slippe 5 i første omgang. Etter en uke i det fri pleier det å gå fint å begynne treningen. Tar du det med ro i begynnelsen, og ikke sliter ut de nyutslipte hønene, med mer enn et eller maksimum to fuglearbeider, har du alle forutsetninger for at hønene holder til trening til utpå høsten.

Volier

Har du mulighet til å ha et større bur eller kanskje en ordentlig volier hjemme på eiendommen, er det helt klart det beste. Du kan ha flere fugler og dessuten kan du gi fuglene bedre muligheter til flygetrening. Du kan da nøye deg med halve størrelsen, eller mindre, på de burene du har ute i terrenget.

Økonomitrening med fasaner

I teksten ovenfor skrev jeg at fasanene løper den veien nebbet peker, og lett forsvinner fra områdene. Dette er nok sant, men de siste årene har jeg prøvd en ny variant som har fungert over all forventning. I begynnelsen av året pleier jeg å kjøpe villfangede fasancocker, dels for trening av mine egne unghunder og dels for å ha til hunder jeg skal trene for andre. Cockene er perfekte for treningen, men som vanlig forsvant de fra jordene ganske raskt.

Inntil en volier der jeg hadde en cock sammen med rundt ti fasanhøner, lagde jeg så et nytt bur. I buret lagde jeg et par trakter av netting, der cockene kunne gå inn, men ikke ut. Noen løsthengende tynne ståltråder lengst inne i trakten ordnet den detaljen. I dette buret lot jeg senere noen av de viltfangede kokkene holde til.
Problemet med inngangstraktene jeg beskrev, er at predatorer også kan komme inn i buret. Så å la alle kokkene man har være i denne typen bur, er ikke å anbefale.

Nåvel - det gikk som det var tenkt. Hønene fungerte som en magnet på kokkene (snakk om menneskelig oppførsel) som pent spaserte inn i traktene noen timer eller dagen etter at jeg hadde bært dem ut og trent på dem.

For deg som er lat

Bur ute i terrenget krever tilsyn og selvfølgelig områder som er tilstrekkelig store. Er du lat og eller har dårlig med tid eller områder, så gjør slik i stedet: Ha dine rapphøns i et bur hjemme i hagen eller på balkongen hvis du bor i leilighet. Ta med deg en høne eller to når du skal ut å trene. Et terreng for trening en time eller to må du vel kunne ordne. Sett ut hønene, og du har alle muligheter for to-tre kontrollerte fuglesituasjoner på hver høne. Med litt flaks, kan du reise tilbake noen ganger til og finne hønene i terrenget.

Tenk på at du ikke skal gå rett ut i terrenget og sette ut hønene. Da blir det sportrening av det hele. Kan du kjøre ut på jordene med bilen, det pleier å gå fint på stubben, og "legge ut rapphønene" fra bilen, er det perfekt.

Forsvinner hønene etter den første dagen, har du likevel fått noen fuglesituasjoner for en relativt billig penge, sammenlignet med om du reiser x antall dyre mil for å gå på et enda dyrere treningsområde.

Selv pleier jeg av og til å gjøre det på denne måten for å få variasjon i terreng for unghundene.

Å sette ut noen feller for disse "udyra" kan spare mange fugler

Hakking

Da mange blir utsatt for hakking blant fuglene sine, må det bli noen linjer om dette fenomenet også. Med hakking mener jeg at fuglene plukker fjærene av hverandre og hakker på hverandre. Det kan gå riktig fort, og sørger man ikke for raskt å sette inn tiltak, kan det gå riktig ille.

Det beste er så klart å sørge for å stelle fuglene så ikke problemet oppstår, men av og til gjør man sitt beste og får likevel problemet med hakking. Når det blir problemer for meg, oppstår det sjelden i burene ute i felt med relativt få fugler. Skulle jeg se det minste tegn på hakking i disse burene, slipper jeg ut de fuglene som er utsatte.

I volierene hjemme på gården, der fuglene går litt lenger, prøver jeg å forebygge hakkingen ved å ikke ha for mange fugler gående sammen og dessuten sørge for at det finnes noen smågraner og noen ferske løvgreiner i burene. Dette gir delvis fuglene noe å plukke på, og delvis noe å løpe under for å beskytte seg. Noen skikkelige tuer med løvetann og litt annet grønt gir også god sysselsetting. På vinteren er et hvitkålshode, som jeg deler på midten, ettertraktet av både fasaner og rapphøns.

Nebbringer

Har man først fått hakkingen i en flokk med fugler, er det ikke mye annet å gjøre enn å sette på dem nebbringer. En nebbring, er en liten ring av plast, som man kan bøye fra hverandre og sette i nebbet på fuglen. Denne gjør at fuglene ikke kan lukke nebbet helt igjen og ta grep slik at de får plukket fjærene av sine venner i flokken. Samtidig som ringene blir satt på, pleier man å klippe en liten bit av spissen på nebbet. Jeg pleier å bruke en vanlig stor negelsaks. En nebbring som er riktig påsatt hindrer selvfølgelig ikke fuglene i å spise og drikke, og de ser heller ikke ut til å ha noe ubehag av ringene. Nebbet på fugler vokser jo, med tiden vokser den ut så mye at nebbringene ikke gjør noen nytte. Da er det på høy tid å ta bort ringene igjen, og forhåpentligvis har hakkingen opphørt og du slipper ringene i fortsettelsen.

Ringene fåes kjøpt i ulike størrelser, passende på rapphøns fra ca. tre ukers alder, opp til ringer for voksne fasaner. Man kan søke på nettet etter de firmaer som selger utstyr til oppdrett av hønsefugl.

Mitt gamle bur på biltilhengeren ute på jordet. Hønene går på nettinggulv og jeg legger ett par lekter under buret, så det kommer opp fra tilhengergulvet. Avføringen forsvinner gjennom nettingen og hønene har det rent og fint.

Rapphøne med nebbring

En god vannanordning utenfor buret

Inngangstrakt for fasaner og rapphøns i de større volierene

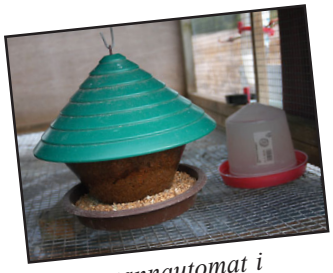

Fòr og vannautomat i buret

Gemytt / mentalitet

Mentalitet hører kanskje ikke helt hjemme blant treningstipsene, men litt informasjon om ulike termer som brukes for å beskrive en hunds egenskaper og hva en mentalbeskrivelse går ut på, kan vel være til glede for de fleste hundeeiere. Mange gir også lyd fra seg og spør om det er noen hensikt i å få hunden mentaltestet. Hvordan jeg ser på det kommer jeg også til å gjøre rede for her.

Ikke noe nytt

Selv om mentalbeskrivelser akkurat nå synes å være på moten, er det ikke noe nytt. Hvis jeg ikke husker feil, begynte forsvaret med dette på 40-tallet. Hensikten var å få frem en metode for tidlig å kunne avgjøre hvilke hunder som egnet seg til tjenestehunder.

Resultatet fra mentalbeskrivelsene var tidligere i form av en karakter på hunden. Det vil si en bedømmelse av hunden. I dag gir mentalbeskriverne (testlederen) som navnet sier, i stedet en beskrivelse av hvordan hunden reagerer under de ulike øvelsene.

Hvordan skjer det

I store trekk går det ut på at hunden må passere et antall stasjoner der den får være med på alt fra å hilse på fremmede mennesker, lek og kamp med en fille, til ulike varianter av overraskende og av og til ”truende” situasjoner som på en aller annen måte får hunden ut av balanse.

Ved å studere og tolke hundens reaksjoner før, under og etter øvelsene, danner mentalbeskriveren seg et bilde av hundens mentale status.

Det er hundens reaksjoner og oppførsel i hele prøvetiden som ligger til grunn for beskrivelsen av hunden. Det vil si at en enkeltstående øvelse ikke ligger til grunn for en spesiell egenskap.

Definisjon av mentale egenskaper

Definisjonen kan lyde litt forskjellig avhengig av hvilken mentalbeskriver du snakker med eller hvilken hundeklubb denne tilhører. Men i store trekk ser en kort beskrivelse slik ut:

Tilgjengelighet

Hundens vilje til å ta kontakt med fremmede mennesker.

En tilgjengelig hund er altså en hund som gjerne ønsker kontakt spontant, også med andre mennesker enn sin fører og familie.

Sosial kamplyst

Hundens glede over å arbeide med muskler og kjever for kampens egen skyld.

Pleier å testes blant annet ved å se om og med hvilken interesse hunden vil kjempe om en fille eller liknende.

Jaktkamplyst

Hundens vilje til å forfølge et bytte. Her gjelder det et kunstig bytte, og igjen er det filler i ulike former og størrelser som benyttes.

Mange blir overrasket over at deres hund, som hjemme uhemmet jager katter og harer, i protokollen etter beskrivelsen kanskje får ”liten jaktkamplyst” som resultat. Med andre ord, interessen for levende vilt (eller tamdyr) er ikke det samme som mentalbeskrivelsens jaktkamplyst.

Bytteinteresse

Hundens interesse for å ta vare på sitt bytte. Vil hunden beholde fillen eller blåser den totalt i den når den ligger stille.

Tenk på endel støvere som jager sin hare i time etter time. Når haren endelig ligger der er den helt uinteressant. Sammenlignet med en og annen dachs, som når rådyret er skutt, ragger i det og såvidt slipper frem sin fører.

Forsvarslyst

Hundens vilje til å forsvare sin fører, flokk eller revir mot angrep. At hunden knurrer og reiser bust av og til, er ikke det samme som at den har forsvarslyst. En hund som har forsvarslyst viser klare angrepssignaler eller går til angrep med større eller mindre kraft.

Mot

Hundens mot, egenskapen å overvinne sin redsel og løse en konfliksituasjon. Eller som definisjonen lød på 60-tallet: Hundens evne til å stå imot virkelige eller innbilte farer. Det behøver altså ikke være reelle farer, men helt enkelt noe hunden oppfatter som en potensiell fare. Du har sikkert sett hunden bli redd for de mest dagligdagse ting. Det kan være nok med en søppelsekk som henger over et gjerde og flagrer i vinden. Spesielt når det er litt mørkt ute, kan man oppleve dette. Veldig generelt kan man si at den hunden som bjeffer ett-par ganger og deretter går raskt frem og undersøker hva det dreier seg om, har stort mot. Hunden som forsvinner 20 meter bak deg og ikke i det hele tatt våger å gå frem for å undersøke hva det er, på tross av at du prøver å lokke den frem, har betydelig mindre mot.

Skarphet

Hundens forutsetninger for å reagere med agressivitet i trusselsituasjoner. Hunden som helt alene står bundet til et tre og knurrer og gjør utfall så snart noen går mot den og ser litt truende ut, kan sies å ha høy skarphet.

At en pappfigur kan være så skummel

Hardhet

Hundens egenskaper når det gjelder å huske ubehagelige opplevelser. Litt generelt er det slik at den harde hunden kan klemme halen i døren for neste gang å gå ubekymret gjennom døråpningen. Den veike hunden viser nøling, og vil kanskje ikke gå gjennom døråpningen igjen. Da er det vel i og for seg mange som raskt vil foretrekke den harde hunden. Men fullt så enkelt er det ikke. Vi vil jo gjerne ha en dresserbar hund. En skikkelig hard hund, kanskje også med stor kamplyst, kan være bortimot håpløs å få til. En ting til som gjør den harde hunden vanskeligere er at den ikke responderer like bra som en veikere hund på din ros. Nokså viktig å tenke på. Vi kan ta et par av mine egne hunder som eksempel. Landinarnas Albin har vært, og er, en ekstremt lettdressert hund, suveren på lavland, fjell og skog. Albin har 1. premie på fullbruksprøven. Å gå igang med å ta hånd om påskutte rev og rådyr, har aldri bydd på problemer for Albin. Kunne jeg ha klonet den hunden, hadde jeg aldri sett etter noen annen hund! Albin er beskrevet som en veik hund med liten sosial kamplyst og stor jaktkamplyst.

Landinarnas Aron derimot, er mentalbeskrevet som en moderat hard hund med moderat sosial kamplyst og stor jaktkamplyst. Det høres jo bra ut i og for seg, og jeg er helt klart fornøyd med Aron. Også Aron er suveren i terrenget, og har 1. premier på fullbruksprøven. Han har derimot vært betydelig mer arbeidskrevende enn Albin, og for mange hadde det vært en umulig oppgave å få stoppet Aron når det gjelder fugl som letter eller harer som drar av gårde.

Temperament

Hurtigheten i å oppfatte er en måte å beskrive temperamentet på. Er hunden livlig eller heller litt i den trege retningen, er kanskje det den enkleste forklaringen. Spørsmålet er hvor villig hunden er til å reagere, og hvor sterkt den reagerer på ulike signaler og inntrykk.

Skuddfasthet

Det er helt enkelt hvordan hunden reagerer under og etter at det er løsnet skudd. Selvfølgelig noe som er viktig, ikke bare for jakthunder. Skuddredsel i en eller annen grad, er et kjempeproblem for mange eiere av selskapshunder. Det er mange hundeeiere som forlater byen ved påske- og nyttårstider.

Nervefasthet

Hundens evne til å konsentrere seg om en oppgave og reagere på ”riktig måte” i ulike situasjoner.

Gemyttet er komplekst

Det er ingen klare grenser mellom de ulike egenskapene. Mellom skarphet og forsvarslyst er det for eksempel en sammenheng. Mot er også en egenskap som anses å ha en kopling til andre egenskaper.
Det fungerer heller ikke slik at en eneste egenskap testes ved en stasjon. Det er hundens oppførsel under hele avprøvingen som gir grunnlaget for bedømmingen av de ulike mentale egenskapene.

Hva er et godt resultat?

Hva som er bra er ikke helt lett å svare på. Det som er bra for deg, synes kanskje ikke jeg er særlig bra. Men sier vi at vi vil ha en hund som er normalt koselig og stabil, som ikke gir oss noen større problemer i hverdagen, blir det lettere. Da vil vi ha en veik hund som er tilgjengelig og åpen, og ikke har for stor kamp-

lyst eller byttebegjær. Noen skarphet har vi ikke bruk for, og forsvarslysten kan vi sikkert klare oss uten. Bra med mot vil vi ha, likeså en hund der nervekonstitusjonen heller i den nervefaste retningen. Gemyttet ja – der har du sikkert gjort et valg allerede da du bestemte valg av rase, selvom det helt klart skiller endel innen rasene. Men et sted i midten på skalaen mellom treg og meget livlig - impulsiv kan kanskje være passende for de fleste.

Hva er bra gemytt for en jakthund?

Å si om hunden blir en meget god jakthund, er umulig å si ved hjelp av resultatene fra en mentaltest. At hunder for ulike typer jakt krever ulike mentale egenskaper er selvklart. Men mange av de egenskapene som er vestenlige for jakthunden, vet vi for lite om, og savner metoder for å teste. Hvordan det blir i fremtiden, kan vi bare gjette. Det finnes eksempler på hunder som har gått igjennom mentalbeskrivelsen med riktig ”gode” resultater, og som senere har vist seg å bli ytterst middelmådig jakthunder. Det motsatte finnes også. Hunder der eieren i mer eller mindre uttalte ordelag anbefales å avlive hunden, har vist seg å bli gode jakthunder og har fungert bra i hverdagen.

Med andre ord, så er det fremdeles og formodentlig vis i uoverskuelig fremtid, våre jaktprøver som er det beste vurderingsmålet for jakthundene.

Ser vi på min egen rase, vorsteh, har vi i tillegg til de vanlige jaktprøvene også en såkalt fullbruksprøve. En prøve der hunden over to hele dager skal prøves i et stort antall praktiske øvelser. En hund som klarer en slik prøve med et godt resultat, vil jeg nok påstå har helt tilstrekkelig gode mentale egenskaper.

Hva er en dårlig hund?

En ”dårlig hund” er lettere å skille ut. Ingen vil ha en hund som ikke er tilgjengelig og som er redd for alt og alle. Ingen vil heller ha den hunden som har høy skarphet og mangler mot. Det vil si en hund som lett blir redd og reagerer med å gå til angrep.

Skal jeg få mentalbeskrevet min hund?

Alle vil ha en så god hund som mulig. Mentalbeskrivelsen er, til tross for sine mangler, en liten del av helhetsbildet vi trenger for å kunne drive et godt avlsutvalg. Dette er jo noe vi alle har glede av. En annen ting er, at skal mentalbeskriverne utvikles og forbedre seg, krever dette at så mange hunder som mulig blir testet. Naturligvis må så mange som mulig prøve å få sine hunder mentalbeskrevet!

Trene før mentalbeskrivelsen?

Et tilbakevendende spørsmål er om man skal trene hunden sin for at den skal få et ”bedre resultat” på mentalbeskrivelsen. Svaret må bli nei – *Du tar en mentalbeskrivelse for å få vite hvordan din hund virkelig er – ikke hva den kan trenes til å bli!*

Men at det iblant hevdes at det ikke går an å trene hunden slik at resultatet blir bedre, er jeg ikke enig i. Helt klart kan jeg heve nivået på mange egenskaper ved trening, hvis jeg ville det. Men det er også slik at jo flinkere mentalbeskriveren er, desto vanskeligere er det å skjule hundens svakheter. Nok en gang, å trene for mentaltest anbefaler jeg ikke.

Å løpe alene gjennom her kan være tøft, selv om mor eller far finnes et sted bak figurene

Hvem arrangerer mentalbeskrivelser og hvem skal jeg velge?

Til å begynne med var det bare SBK (Svenska brukshundklubben), bortsett fra forsvaret, som hadde ulike former for mentaltester. Nå begynner stadig flere raseklubber, for både jakt- og selskapshunder, å hoppe på ”mentalbeskrivelsestoget”. Det finnes også privatpersoner og private ”hundeskoler” som tar på seg å utføre mentalbeskrivelser. Det kan synes selvsagt at jeg skal henvende meg til min raseklubb for å få min hund mentalbeskrevet. Men – slik jeg ser det er det ikke like selvsagt som det høres.

En mentalbeskrivelse gjør man når hunden er ganske ung, og vanligvis bare en gang. Resultatet fra mentalbedømmelsen følger hunden hele livet. Det blir da av flere årsaker vesentlig at mentalbeskrivelsen blir korrekt. En eneste feiltolkning av mentalbeskriveren kan gi et ”dårlig stempel” på hunden som er mer eller mindre umulig å få bort.

Et eksempel fra en mentalbeskrivelse

Et eksempel fra mentalbeskrivelsen, er når figuranten bøyer seg ned mot hunden og begynner kjempe om fillen. Hunden tok en gang tak rundt figurantens arm med kjevene, noe som i sluttvurderingen ble tolket som aggressive tendenser. Jeg kjenner godt til den hunden, og kan love at i den hunden finnes det overhode ikke tendenser til aggressivitet. Hunden har helt enkelt den, ikke helt uvanlige, adferden at den tar tak i armen som en del av sin hilsningsseremoni når den blir riktig glad. Men – den som leser mentalbeskrivelsen når man lurer på å kjøpe valp eller pare, velger naturligvis ikke en hund med aggressive tendenser.

Med andre ord, er det etter min oppfatning mye viktigere hvem som gjør mentalbeskrivelsen enn i hvilken regi det gjøres. Selvfølgelig forutsettes at resultatet blir åpent redegjort for og er tilgjengelig for alle.

Egnetheten og utdanningskravet på mentalbeskriveren er, eller kanskje rettere sagt burde være, betydelig høyere enn for utstillings-, og jaktprøvedommere. Har du uflaks og får en mindre kompetent dommer, eller en dommer som dømmer førere i stedet for hunder på utstilling eller jaktprøve, spiller det mindre rolle. Antakelig stiller du ut hunden din eller går på jaktprøver mange ganger og for mange dommere. Den som vil ha informasjon om hunden din får da et rettferdig bilde av den selv om enkeltresultater er ”gale”. Slik er det altså ikke med mentalbeskrivelsen, der er det denne ene gangen som gjelder.

Som jeg nevnte innledningsvis, så har mentalbeskrivelse blitt mote, og noen steder utdannes mentalbeskrivere raskt. Dette gjør meg litt redd – for en ting er sikkert, det kreves års erfaring og arbeid med mange hunder for å skaffe seg den erfaring som mentalbeskriveren bør ha. Det er utopi å tro at dette skal kunne læres gjennom ”hurtigutdanning” på noen helger. Selv om helgene spres over et år eller to år.

Forviss deg om at ”din mentalbeskriver” har mange års erfaring med å arbeide med et stort antall hunder av ulike raser og i tillegg en god teoretisk bakgrunn når det gjelder etologi og hunders mentalitet. Finner du ikke den personen innen din raseklubb, anbefaler jeg at du kontakter SBK for å forsøke å få hjelp til å beskrive din hund. SBK er, så langt jeg har erfart, den organisasjon som har den beste erfaring og de beste utdanningsplanene for sine mentalbeskrivere. SBK viser dessuten sine utdanningsplaner åpent og lett tilgjengelig på internett.

Gå inn på www.brukshundklubben.se hvis du er interessert i å sette deg inn i utdanningsplanene.

Det er virkeligheten som teller

Som avslutning på dette avsnittet, kan følgende episode ytterligere være et eksempel på hvor vanskelig dette med mentalbeskrivelse er.

For noen år siden trente vi vannapport i en av Vänerns viker. Begge mine hanhunder Aron og Albin og en rutinert tispe var med. Hundene var like gamle, og alle tre med ”bra resultat” fra mentalbeskrivelsen. Tispen ble sendt ut etter apporten først. Ett par kanadagjess, som svømte omkring i viken, tok straks kursen rett mot tispen. Da gjessene var noen få meter fra tispen, snudde hun brått og gikk opp på land.

Selvfølgelig kunne jeg ikke holde meg, og sendte umiddelbart Aron mot apporten. Det samme skjedde – gjessene tok full fart mot Aron, som ikke viste mine til å bry seg. Det var i stedet gjessene som måtte snu, og Aron fullførte jobben sin. Det samme gjentok seg deretter med Albin.

Det er kanskje sant som en av mine venner fra Skånesletten sa – får jeg bare se hvordan hunden oppfører seg på ett par dagers jakt, så sier det betydelig mer enn alle mentaltester i verden. Dessverre er det jo umulig å få se alle hundene en skulle ønske på praktisk jakt, så vi får nok arbeide sammen for å få til enda bedre mentaltester.

Litt av hvert

Her kommer jeg, i en salig blanding, til å ta opp en del ting jeg ikke funnet noen egnet plass for i de foregående avsnittene. Det er delvis emner som leserne av den forrige utgaven av ”Treningstips” har spurt om, og dels kommer det til å handle om noen småde-taljer som jeg har notert meg i løpet av det siste årets arbeid med hundene. Noe av dette har du kanskje lest litt om tidligere i ”tipsene”, - men litt repetisjon skader vel ikke?

Pipe- og bjeffehunder

En del hunder har vanskelig for å holde tett. At dette ikke er bra, og at det oftest har med de mentale egenskapene å gjøre, kan vi vel være enige om. Problemet, og et problem er det, er ulike for hvert individ. En del står og piper i hundegården eller så fort de blir forlatt ensomme i et rom. En del, kanskje det vanligste, piper i situasjoner når forventningen til å skulle gjøre noe er høy. Som på jaktprøve, kurs med mange hunder samlet etc. Men hva kan man gjøre med problemet hvis man har hatt uflaks å få en slik ”piper eller bjeffer”? Ja, en ting er sikkert – det er ikke lett. Hadde det vært lett, hadde vi hatt det vesentlig stillere på prøver og kurs. Men å ikke forsøke, synes jeg er å gi opp altfor lett.

Konsekvens

Det er mer enn en gang jeg har skrevet ”konsekvens” her i ”Treningstips”, men her er det kanskje viktigere enn noen sinne. Har du bestemt deg for at hunden skal være stille når den står ved siden av deg eller i hundegården, er det om å gjøre å på en eller annen måte formidle dette til hunden umiddelbart når bråket begynner. Stille – og en tilstrekkelig tøff korrigering hvis det er nødvendig. Og selvfølgelig ros umiddelbart når det blir stille. Jo – du har sikkert prøvd og det hjalp ikke. Jeg kan være enig, i mange tilfeller er det håpløst. Men altfor mange førere står en stund med det pipende udyret ved siden av seg uten å gjøre noen ting – for etter en stund, når blodsukkeret har sunket, bli tilstrekkelig irritert og slå hunden over nesen med et ”ti still”. Ofte blir hunden stille av ren forskrekkelse, men begynner å pipe igjen etter en stund. Da hender det ingen ting - de nærmeste 5 minuttene er det lov å pipe igjen til irritasjonen hos føreren har steget så mye at det er tid for neste smell. Er det noen som kjenner seg igjen? Nåvel, at det ikke fungerer å arbeide slik er en selvfølge. Vil du virkelig bli kvitt pipingen, så grip problemet på riktig måte og vær konsekvent.

Jeg vet at det ikke vil fungere på alle hunder, men jeg vet også at en hel del hunder tier stille når de vet hva som skjer.

Trygghet i ”bli”

Noe som fungerer oftere enn man skulle tro, er å lære hunden et skikkelig ”bli”. Med det mener jeg at du alltid forlater hunden ukoplet når du går fra den. Når man begynner å trene på dette, virker det som om mange hunder har nok med å konsentrere seg om å bli sittende, og er stille bare for det. Med tilstrekkelig trening blir mange hunder trygge og stille, de vet hva som gjelder og vet at pappa eller mamma kommer tilbake. Det er det samme med hunden som piper når den sitter ved siden av deg. La den sitte ukoplet, eller sett den noen meter borte.

Gi hunden noe å gjøre

En ”ting” jeg ikke hadde sett før, fikk jeg se på stubben for en tid siden. En av førerne, hvis hund gikk og var urolig i koppel, tok helt enkelt en av sine hansker og ba hunden bære den. Kanskje ikke en langsiktig løsning, men det fungerte på den hunden.

Ros på godt og vondt

Ros er noe jeg kommer tilbake til på hver eller annenhver side. Det er sant at ros på riktig tid ofte er avgjørende for om og hvor fort du lykkes med treningen. Men av og til må du nok lære deg å være stille. Noen førere har en tendens til stort sett å rose hunden hver gang den har gjort noe, og det er ikke bra. Dels tar man bort effekten av rosen, og iblant kan man faktisk se at hundene slutter å fungere hvis ordstrømmen fra føreren plutselig opphører. Absolutt ikke bra, da man kanskje under en øvelse på apportprøve, der man ikke kan holde på å tyte hele tiden, plutselig er stille.

Ikke er det så koselig heller på jakten å måtte ”prate hunden” gjennom apporteringen eller hva det nå er den skal utføre.

Med andre ord, bruk ros når det er nødvendig, men sørg for å være helt stille mellom "rundene" og la hunden arbeide i fred. Men så klart, et klapp når jobben er vel utført, blir den sikkert glad for.

Rømmere

Med rømmere mener jeg at hunden, når du forsøker å kalle den inn eller forsøker å få tak i den for å korrigere noe feil, velger å flykte. Noen hunder oppholder seg i nærheten av føreren, mens andre stikker til skogs og blir borte kortere eller lengre tid.

Selvfølgelig er det gjort noe feil i dressuren, nøyaktig hva er jeg ikke sikker på. En kvalifisert gjetting kan være at det har blitt gjort noe feil med timingen mellom ros og korrigering. Eller helt enkelt at man har slurvet med den grunnleggende treningen og ikke fått til tilstrekkelig press på hunden og uvilkårligheten i øvelsen – og sist men ikke minst, så har man kanskje vært for dårlig til å rose tilstrekkelig og på riktig måte. *Det er jo om å gjøre at hunden i alle situasjoner vet når den gjør rett og kan stole på førerens signaler!*

Selv har jeg aldri hatt en voksen hund som har vist slike tendenser. Derimot får jeg oppleve dette en eller annen gang med nesten hver valp når valpen er mellom 2 1/2 og 3 måneder. Når det skjer, er når jeg trener innkalling og begynner å kreve at valpen ubønnhørlig kommer på kommando. At jeg aldri senere i hundelivet får problemer med fluktforsøk, kommer kanskje av dette, at jeg allerede i valpetiden lærer den at flukt aldri kan lønne seg. Ofte er jeg jo raskere (og tro det eller ikke, smartere) enn den lille valpen – *og utrolig nøye med å gi riktig signaler når den lyder.*

Å få orden på en hund som fullstendig tar til flukten er, i alle fall etter min erfaring, ikke lett og kan ta tid. Vær altså oppmerksom på dette allerede fra starten av når du arbeider med hunden. Har du en hund som har rømt noen ganger, og merker ved innkalling, eller kanskje når du setter inn din nei-kommando for at hunden har gått etter fugl, at hunden viker unna og viser tendens til å løpe fra deg i stedet for å stoppe opp og se litt underdanig ut (forskjellen kan være hårfin), så vær forsiktig. Snu fort i denne situasjonen til å lyde litt vennligere og gå kanskje i motsatt retning. Begynner du å løpe etter hunden på et sted du ikke får tak i den, så blir det fort verre. I denne situasjonen, og med en hund som oppfører seg slik jeg har beskrevet, skal du også være forsiktig med å ta hardt i hunden når du endelig får hunden til deg.

Kall absolutt ikke inn hunden for å være hard mot den når den kommer! Det du må gjøre, er å gå tilbake noen skritt i treningen av fremfor alt stoppkommandoen. Og sørg for at denne sitter betydelig bedre, og sørg virkelig for at hunden får positive signaler fra deg så snart den lyder kommandoen.

Innendørs og i hagen

En del hunder kommer ikke engang på innkalling hver gang inne i huset. Eksempelvis kan det være for kloklipping, medisinering eller lignende. Her har du da en perfekt situasjon til å fortelle hunden at flukt ikke lønner seg. Utnytter du denne type situasjoner på riktig måte (se under avsnittet innkalling), har du kommet et skritt nærmere i å behandle din rømmer.

Trening i hegn har jeg nevnt tidligere. Det er ikke lett å få til for alle, men helt klart den beste måten å reparere en rømmer på. Får du hjelp av en eller flere venner, kan disse hjelpe til med å gjøre det helt klart for rømmeren at det definitivt er best å komme til pappa når han kaller inn.

Line

Å prøve treningen med line er også et alternativ. Du venner hunden til at alltid når den "er løs" ha en line hengende etter seg. Lengde og type line velger du ut fra hvor stor hund du har. *Linen skal ikke brukes som koppel, hunden skal virkelig føle seg fri når linen er på.* Til treningen velger du et jorde omgitt av skog. Etter noen dagers trening løper hunden som vanlig på jordet, uten å bry seg om linen. Da gir du innkallingssignal eller hva det nå er som utløser flukten, og hunden kommer til å oppføre seg som vanlig og prøve å løpe fra deg. Ofte inn mellom trærne i skogen – og her setter den seg snart fast hvis du har valgt riktig line og lengde. Nå kan du altså få tak i synderen, kanskje kjøre noen korte innkallingsøkter i koppel, og vise den hvor koselig du er når den lyder, og hvor utrivelig det er hvis den ikke lyder. En liten advarsel – det er fryktelig hvor langt en hund kan komme inn i skogen hvis linen er for kort eller av feil

kvalitet. Har du en hund som du vet drar langt av sted, og kanskje forblir stille hvis den setter seg fast, så vær forsiktig og velg et annet alternativ for treningen.

Jag hunden bort fra flokken

En gammel velprøvd variant som sammen med annen trening kan være verd å prøve, er at når hunden kommer tilbake, så jag den bort noen ganger. Å være sammen med flokken sin er jo, på tross av rømmingene det viktigste for hunden, og å bli jaget bort er ingen trivelig opplevelse. Etter hvert lar du hunden gradvis få ta kontakt med deg og være sammen med deg igjen. På visse hunder fungerer faktisk denne metoden riktig bra, men som sagt, i kombinasjon med annen trening. Ikke minst da med å lære hunden hvor koselig det er å lyde kommandoen.

Hunden som rømmer til naboen

Mange har problemer med hunder som, når de får sjansen, drar avgårde til noen av naboene. Gjerne da en nabo med katt eller noen som har kaniner i bur i hagen sin. Sikkert artig for hunden, men ikke for naboskapet. Naboer er som kjent ikke hundedressører, og uansett hvor plagsomt de måtte synes det er med din hund som jager deres dyr, så kan de neppe korrigere din hund tilstrekkelig mye slik at det blir slutt på ubehaget. Mitt forslag er at du helt enkelt ber en kamerat hjelpe til. Sørg for at kameraten står på vakt hos naboen (gjerne når naboen er bortreist). Gi hunden sjansen til å rømme og med "riktig" kamerat på plass, bør det holde med en eneste gang for at du for all fremtid har fått stoppet fremtidige besøk hos naboen.

Gå og gjem deg

Ta deg litt tid til å lese gjennom dette selv om du fnyste og ristet på hodet allerede da du leste tittelen. Har du en hund som vil dra for langt av gårde, og for lenge, så bruk denne måten å arbeide på i et par uker. Jeg tror jeg kan love at du lærer en hel del om din hund, og kanskje får du bedre resultat enn du hadde forventet – hvis ikke så får i alle fall du og hunden mosjon.

Alle vet sikkert at det av og til er en god ide å gå og gjemme seg for hunden hvis det er tendenser til at den blir for vidløftig. Hva som kan være vidløfig, kan være alt fra 30 meter til en kilometer. Dette kommer an på hvilken hund vi har, hvor vi bor og hva vi bruker hunden til. Nåvel, mange av oss har problemer med å gå og gjemme oss når valpen forsvinner. Noen har erfart at det fungerer riktig bra, mens det for andre ikke har fungert i det hele tatt. Det kan så være at det ikke fungerer på alle hunder, men *hvis du tenker litt over hva du gjør når du "forsvinner", og når hunden finner deg*, er jeg overbevist om at det fungerer bra på de fleste hundene. Da mener jeg de hundene som er normalt kontaktsøkende og har flokkfølelse. Dette gjelder en stor del av selskaps- og brukshundene og selvfølgelig også for våre fuglehunder. At rådyrdriveren ikke kommer til å løpe etter pappa hvis han slipper den i skogen og går og gjemmer seg, håper jeg alle innser. Trolig samme sak med hunder, uansett rase, som forsvinner i skogen, når de har lært seg at det morsomste som finnes er å jage klovvilt.

Ti sekunders varianten

Prøv dette hvis du har en unghund som vil dra ut i svingene og ikke søker regelmessig kontakt. Det er en forutsetning at du holder deg på områder der hunden kan forsvinne en liten stund om gangen og at det ikke er større veier i nærheten. Har du en stående fuglehund er heller ikke det beste fasanområdet det ideelle stedet å holde på.

Når du har sluppet hunden på jordet, og den forsvinner bak et skogholdt, så vent i ti sekunder. Ti sekunder har passet bra for de hundene jeg har arbeidet med, men selvfølgelig kan du velge en tid som passer bedre for deg – *men bruk samme tid hver gang.* Har ikke hunden kommet til syne igjen etter ti sekunder, så sørger du for å forsvinne selv. Løp et stykke vekk, og *sørg for at du løper i medvind!* Står du gjemt i gal vind behøver jo ikke hunden engang komme i nærheten av deg for å holde styr på hvor du er. Meningen er at du skal gjøre det så vanskelig som mulig for hunden å finne deg. Det pleier å gå ganske bra, i alle fall de første gangene, hvis man har litt oppfinnsomhet. Still deg gjerne på en høyde, så du kan ha oversikt over hva hunden gjør.

Tålmodighet

Nå gjelder det at du gjør deg hard, og har god tålmodighet. Med stor sannsynlighet kommer hunden løpende tilbake til det stedet den sist så deg, og begynne å lete. Skal dette få ønsket effekt, så ikke rop eller plystre på hunden. La den løpe og lete – ofte kan man se at farten øker betydelig, og mange hunder viser at de blir mer eller mindre stresset. En del hunder bjeffer også litt. Det er akkurat slik jeg vil ha det, hunden skal føle seg litt dårlig til mote nå. Joda, det finnes grenser, og du kjenner som vanlig din hund best, så ser du at det går over styr får du vel rope på hunden. Det beste er dog å vente til hunden greier ut av situasjonen selv. Til slutt lærer de aller fleste hundene å finne frem til far eller mor. Når hunden til slutt finner deg, tar du imot den med ros og kanskje en godbit. Fortsett så å gå, men *ikke ut på*

jordet dere var tidligere, men i en helt annen retning. Tar hunden nå kortere turer og kanskje kommer frem og søker kontakt, så oppmuntrer du dette med rikelig med ros. Stikker hunden fra deg mer enn ti sekunder, gjør du som tidligere. *Glem ikke at du alltid skal gå i en annen retning når hunden kommer.*

I skogen

For deg som bor i "skogsterreng" gjelder i prinsippet det samme – men avhengig av det terrenget du pleier å gå i, så tilpasser du tiden til hva du bedømmer som passe for din hund og den måten du vil at hunden skal arbeide.

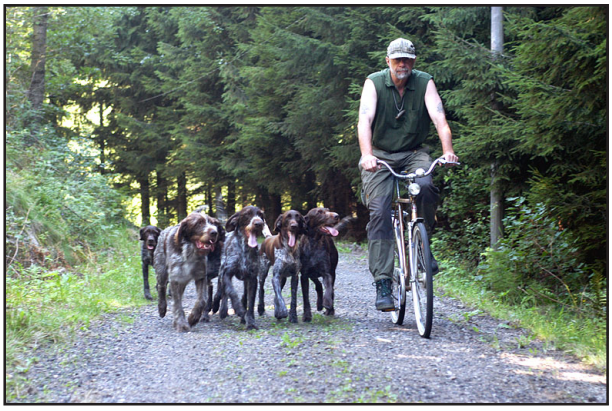

Kontaktproblemer

Jo mer du arbeider med hunden, desto mer kontaktsøkende blir den, og det er helt klart både praktisk og koselig med en hund som ofte søker øyekontakt med sin fører. Akkurat øyekontakt er vesentlig og det savner jeg hos mange ekvipasjer. Blant alle gode råd man leser om for å øke lederskap og kontakt, er noe av det vesentligste at den skal sitte foran døren før den får lov å gå ut eller inn, det samme ved matskålen etc. *Disse rådene er overhode ikke så dumme – men legger du til skal se på deg "og spørre om lov med øynene", blir det straks betydelig bedre og mer effektivt.* Det er jo ikke så vanskelig å få øyekontakt med hunden når du sitter i skogen med kaffe og et stykke brød med pølse på. Men kontakt kun når du har pølse eller andre godbiter i hånden er ikke helt den kontakten jeg mener her.

Sørg for at hunden må spørre (med øynene) før den får dra avgårde i søk, ut mot apporten, ut eller inn i bilen – ja det finnes uendelig mange situasjoner, så skal du få se at du snart har en hund som er betydelig mer kontaktsugen og triveligere å samarbeide med. Med en "vanskelig og oppstresset hund" kan det av og til hjelpe å gjøre den litt usikker i visse situasjoner. Som eksempel tar vi å gå ut gjennom ytterdøren. Hunden vet hva som er på gang, og står med nesen mot døren. Du begynner å åpne døren, men ombestemmer deg, hunden prøver å ruse ut, treffer døren samtidig som du gir en "litt mild og bestemt nei-kommando" og lukker døren. Når hunden har roet seg gjør du dette om igjen. Med all sikkerhet får du da et litt usikkert spørrende blikk fra hunden – da kommer rosen "bra..." og deretter ja eller hva du nå vil bruke. Hele tiden er det du som bestemmer hva som skal skje og hunden som må spørre først.

Med en slik hund gjelder det selvfølgelig å ta det med ro og selv være rolig. En stresset fører kommer ikke til å lykkes.

Forandre din vorsteh til en spaniel

Ikke vet jeg så mye om hvordan en spaniel fungerer, men så vidt jeg vet skal en spaniel søke innenfor haglehold. Det vil si drøyt 20 meter ut. Av ulike årsaker kan det av og til være praktisk at også våre stående hunder, eller for den del alle hunder, begrenser sitt søk til i nærheten av deg eller helt enkelt holder seg relativt nær deg når du går på tur. Man behøver ikke å kople en spaniel for å oppnå dette.

Selv begynte jeg å trene så smått på dette før Fullbruksprøven der jeg hadde tenkt å stille mine to unge tisper Cissi og Dagny. Normalt går mine hunder ganske stort, men siden de rapporterer eller kan kalles inn fra stand, ser jeg ingen problemer med dette. Med Fullbruksprøven inneholder jo en øvelse "søk i tett siv", der hundene skal arbeide innenfor haglehold – altså på tide med litt trening.

Selvfølgelig kan du styre hunden med signaler og på denne måten få den til å holde seg der du vil, men iblant kan det være moro å teste ut noe nytt. Det jeg gjorde var å innføre en ny kommando "søk her", med trykk på "her". De første forsøkene ble gjort på et jorde der jeg holdt meg 20 meter fra skogkanten.

Når jeg går på jorder, er skog forbudt område, og bak meg skal ikke hundene være. Da gjensto det å lære hundene å ikke gå mer enn 20 meter ut til siden på jordet, eller mer enn 20 meter foran meg. Naturlig nok så hundene overrasket på meg første gangen jeg ga et oppmuntrende – "søk her". Enda mer overrasket ble de da jeg etter at de hadde løpt 20 meter klemte til med et - " nei – her". Med ros og oppmuntring når de holdt seg innenfor passelig avstand og et "nei" når de gikk for langt ut, gikk det over-

raskende fort å få de til å forstå hva jeg ville. Etter å ha trent slik på lufteturene en stund, kunne jeg med kommandoen ”søk her,” gå på kryss og tvers over åpne jorder med hundene hele tiden 20-30 meter fra meg. Når det fungerte på jordet, med hundene hele tiden innen synshold, var det på tide å prøve i tettere terreng. Blant kratt og busker var det betydelig vanskeligere, men etter et antall påminnelser om hva som var riktig, fungerte det bra også her.

Nå må jeg erkjenne at det ikke var noe videre fart i søket, treningen ble gjort i fugletomme områder – og mangel på tid (og interesse) gjorde at jeg nøyde meg med det resultatet jeg hadde fått – og i enkelte situasjoner kunne begrense søksformatet. Vil man arbeide videre med ”spanielsøket”, er det nok bare å sørge for at hundene finner fugl i hvert og annethvert slipp, så blir det nok fart i søket.

Vurder å bytte kommando

Du vet allerede at det du bruker av ord eller kommando når du kommuniserer med hunden din ikke spiller så stor rolle. Det vesentlige er tonefallet og at du lærer hunden hva du vil at den skal gjøre når den hører din kommando bli sagt på en bestemt måte. Så det jeg egentlig mener nå, er at du skal tenke gjennom hva din stopp-kommando betyr for hunden og hvordan den skulle reagere hvis du bytter. Låter det litt rart? Hvis jeg tar et eksempel kommer det kanskje til å klarne.

Vi tar hundens interesse for å forfølge hare som eksempel. Hvis du bruker ditt stopp-signal eller stopp-kommando når haren stikker ut, er du sikkert fornøyd hvis hunden stopper etter noen meter. Hunden lyder jo din kommando, og du har grunn til å være fornøyd og gi ros.

Kanskje, hvis du har mye hare på dine jorder, kommer hunden etter hvert til å stoppe uten kommando, kun på synsinntrykket av haren som løper i vei – men sikkert er det ikke. Enkelte hunder må du i uoverskuelig fremtid fortsette å stoppe med fløyte eller kommando. Dette fungerer bra så lenge du ser hunden, og har den innenfor hørehold – men hvor mange ganger har man det akkurat når haren dukker opp?

Hvis du i steden bytter ut din stopp-kommando med en nei-kommando, kan du kanskje få et annet og bedre resultat. Med det mener jeg at hunden betydelig raskere lærer seg at det er forbudt å forfølge hare, altså bare registrere haren og fortsette med søket sitt.

Jeg skriver kanskje, for dette kommer jo helt an på både hvordan din hund er og hvordan du har trent inn ditt stopp-signal. Har du arbeidet på riktig måte med din nei-kommando, og brukt det som et virkelig forbudkommando og konsekvent korrigert umiddelbart når hunden har nølt med å lyde? Ja – da kommer du trolig til å få bedre og raskere resultat hvis du bytter din stopp-kommando med en nei-kommando i situasjoner som for eksempel forfølgelser.

Beviselig har dette fungert for enkelte førere. Om det er kommandobyttet, eller kanskje mere trolig, måten å se på og reagere i problemsituasjonen, som har gitt resultater spiller kanskje ikke så stor rolle. – hovedsaken er vel at resultatet har blitt bra.

Jeg må erkjenne at det er slik jeg har arbeidet uten å tenke så mye på det. I begynnelsen av treningen er det stopp som gjelder. Ubevisst regner jeg med at hundene etter en tid skal stoppe uten kommando. Gjør de ikke det, blir jeg ”noe irritert” og tar til med storslegga i form av en nei-kommando.

Din hund er heldig

At du har orket å lese helt hit, viser at din hund har en pappa eller mamma som legger ned en masse arbeid på å lære seg mer om hunder og dressur. At man ikke kan lese seg til å bli en bra dressør, er ganske sant – men sant er det også at den som innser at man aldri blir utlært og forsøker å skaffe seg mer kunnskap har betydelig større forutsetninger til å lykkes. Flere hunder skulle ha en fører som deg!

Takk, og lykke til med treningen!

Forhåpentligvis har du funnet noen små gullkorn blant treningstipsene som du kan ha bruk for når du arbeider med hunden din. Fremfor alt håper jeg du slipper å gjenta alle feilene jeg gjorde med min første hund. Ikke minst kommer hunden din til å bli glad for det.

I det siste året har jeg arbeidet med ytterligere et antall hunder av ulike raser. Flertallet av disse har vært stående fuglehunder – både riktig flinke hunder og hunder med problemer av ulike slag. Det er delvis erfaringene fra dette og delvis spørsmål og ønsker fra leserne av den tidligere utgaven av ”tipsene” som har resultert i den nye utgaven du nå har i hånden.

For hvert år som jeg har arbeidet med hunder og utdanning av hundeeiere, har jeg blitt mer og mer overbevist om at du når det aller beste resultatet hvis du begynner å arbeide så tidlig som mulig med treningen av hunden. Dette til tross for alle ”ekspertene” som hevder at du skal vente til ett-årsalderen før du begynner å trene. I og for seg begynner denne skare av ”eksperter” å tynnes ut – fler og fler innser det riktige i å utnytte den enorme innlæringskapasiteten som valper og unghunder har.

Hvorfor maser jeg da så mye med viktigheten av å begynne treningen så tidlig, lurer du kanskje på. Hvorfor ikke la de som gjerne vil vente gjøre det. Et godt og berettiget spørsmål, og jeg lar gjerne ”ekspertene” vente – men jeg synes det er så fryktelig trist med alle disse trivelige menneskene jeg treffer på kurs og trening som har hørt på feil ”ekspert” og deretter kommer til meg for å få hjelp når ”løpet så og si er kjørt”. Det er helt klart, de fleste av hundene går det an å få til likevel, men dessverre ikke alle. Og få til den voksne hunden, som allerede har lært seg å gjøre feil, kreves ofte betydelig tøffere og kanskje ikke alltid så koselige metoder.

Joda, jeg vet, mange lykkes bra selvom de venter med treningen i både ett og to år. Men hvor mange klarer dette – og hvor mange hunder har de misslykkes med, solgt eller gravd ned?

Jeg tror nok at du som har orket å lese helt hit er så klok at du forstår å tilpasse treningen, metodene og kravene til det individet du arbeider med selv om du begynner å arbeide tidlig med din kamerat.

Er det forresten noen som har hørt det gamle uttrykket ”det er vanskelig å lære en gammel hund å sitte” – så sant som det er sagt.

Anders